

LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA

PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI DAN
PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/AGENSI
NEGERI TERENGGANU
TAHUN 2009

LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA TAHUN 2009 **NEGERI TERENGGANU**

JABATAN AUDIT NEGARA MALAYSIA
No. 15, Aras 1-5
Persiaran Perdana, Presint 2
62518 WILAYAH PERSEKUTUAN PUTRAJAYA

www.audit.gov.my

JABATAN AUDIT NEGARA
MALAYSIA

KANDUNGAN

PERKARA	MUKA SURAT
KATA PENDAHULUAN	vii
INTISARI LAPORAN	xiii
BAHAGIAN I - PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI TERENGGANU BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2009	
Pendahuluan	3
Objektif Dan Kaedah Pengauditan	4
Pengesahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2009	4
BAHAGIAN II - ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI	
Prestasi Kewangan	7
Kedudukan Kewangan Kerajaan Negeri	7
Wang Tunai	9
Pelaburan	10
Akaun Hasil Disatukan	11
Akaun Pinjaman Disatukan	19
Akaun Amanah Disatukan	20
Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai	28
Akaun Memorandum	29
Rumusan Dan Syor Audit	34
BAHAGIAN III - RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI	
Pencapaian Pelaksanaan Projek Pembangunan Rancangan Malaysia Kesembilan	37
Rumusan	39
BAHAGIAN IV - PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/AGENSI NEGERI	
Pelaksanaan Indeks Akauntabiliti (AI)	43
Objektif Pengauditan	44
Skop Dan Kaedah Pengauditan	44
Jenis Kawalan	45
Tahap Pencapaian Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi Negeri	54
Rumusan Dan Syor Audit	56
Pemeriksaan Audit Mengejut	57

**BAHAGIAN V - PENYERAHAN, PENGESAHAN, PEMBENTANGAN
PENYATA KEWANGAN DAN PRESTASI
KEWANGAN AGENSI NEGERI**

Pendahuluan	61
Pengauditan Penyata Kewangan	61
Kedudukan Penyerahan Penyata Kewangan	62
Pengesahan Penyata Kewangan	62
Pembentangan Penyata Kewangan	63
Prestasi Kewangan	64
Rumusan Dan Syor Audit	67

**BAHAGIAN VI - PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT
NEGARA DAN MESYUARAT JAWATANKUASA
KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI**

Pembentangan Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri	71
Mesyuarat Jawatankuasa Kira-Kira Wang Awam Negeri	71

PENUTUP	75

LAMPIRAN

I Sijil Ketua Audit Negara	79
II Lembaran Imbangan	80
III Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai	81
IV Penyata Akaun Memorandum	82
V Penyata Akaun Hasil Disatukan	83
VI Nota Kepada Akaun Awam	84

KATA PENDAHULUAN

1. Perkara 106 dan 107 Perlembagaan Persekutuan dan Akta Audit 1957 menghendaki Ketua Audit Negara mengaudit Penyata Kewangan dan mengemukakan Laporan mengenainya kepada Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong dan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Sultan Terengganu. Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong akan menitahkan supaya Laporan itu dibentangkan di Parlimen, manakala Kebawah Duli Yang Maha Mulia Sultan Terengganu menitahkan Laporan untuk dibentangkan di Dewan Undangan Negeri Terengganu. Bagi memenuhi tanggungjawab ini, Jabatan Audit Negara telah menjalankan dua kaedah pengauditan seperti berikut:

1.1 Pengauditan Penyata Kewangan – Pengauditan ini bertujuan untuk memberi pendapat sama ada Penyata Kewangan Kerajaan Negeri bagi tahun berkenaan menggambarkan kedudukan yang benar dan saksama serta rekod perakaunan mengenainya telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini. Jabatan Audit Negara juga telah membuat analisis terhadap kedudukan kewangan Kerajaan Negeri sama ada sangat baik, baik, memuaskan atau tidak memuaskan.

1.2 Pelaksanaan Sistem Penarafan Berdasarkan Indeks Akauntabiliti Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi – Mulai tahun 2007, Jabatan Audit Negara telah memperkenalkan Indeks Akauntabiliti (AI) bertujuan untuk membuat penilaian secara objektif terhadap pengauditan pengurusan kewangan Jabatan dan Agensi Kerajaan Negeri bagi mengukur dan menambah baik kawalan pengurusan kewangan yang cemerlang. AI diberi penarafan berdasarkan kepada tahap pematuhan terhadap peraturan-peraturan kewangan berhubung dengan kawalan pengurusan, terimaan, perbelanjaan, kumpulan wang amanah/akaun amanah/deposit, aset, pinjaman, pelaburan dan penyediaan Penyata Kewangan. Dengan pelaksanaan AI ini boleh membantu mewujudkan budaya kerja berasaskan amalan terbaik. Selain itu, “**budaya membetulkan yang biasa dan membiasakan yang betul**” bukan sahaja dapat mempertingkatkan kecemerlangan pengurusan kewangan Jabatan malah aspek integriti, keutuhan dan akauntabiliti yang ditekankan oleh Kerajaan akan dapat dicapai.

2. Laporan saya mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Dan Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi Negeri Terengganu Tahun 2009 disediakan hasil daripada pengauditan yang dijalankan di beberapa Jabatan/Agensi Negeri sepanjang tahun 2009. Bagi tujuan pengesahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu Tahun 2009, pengauditan terhadap sistem perakaunan dan dokumen yang berkaitan dengan pembayaran dan terimaan telah dijalankan di Pejabat Perbendaharaan Negeri.

3. Laporan ini dibahagikan kepada enam Bahagian seperti berikut:

- Bahagian I** - Pengesahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2009
- Bahagian II** - Analisis Kewangan Kerajaan Negeri
- Bahagian III** - Rancangan Pembangunan Kerajaan Negeri
- Bahagian IV** - Pencapaian Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi Negeri
- Bahagian V** - Penyerahan, Pengesahan, Pembentangan Penyata Kewangan Dan Prestasi Kewangan Agensi Negeri
- Bahagian VI** - Pembentangan Laporan Ketua Audit Negara Dan Mesyuarat Jawatankuasa Kira-Kira Wang Awam Negeri

4. Di samping memenuhi kehendak perundangan, saya berharap Laporan ini dapat dijadikan sebagai salah satu asas untuk memperbaiki segala kelemahan dan meningkatkan lagi tahap pengurusan wang awam. Ini penting untuk menjamin setiap Ringgit Malaysia yang dipungut dan dibelanjakan akan dapat menyumbang kepada pembangunan dan kesejahteraan hidup rakyat sesebuah negeri.

5. Pada pendapat saya, pencapaian kewangan Kerajaan Negeri dan tahap pengurusan kewangan Jabatan/Agensi Negeri boleh ditingkatkan sekiranya semua pihak yang terlibat mempunyai lima perkara yang diringkaskan sebagai **SIKAP** iaitu:

- a) **SUPERVISION** – Penyeliaan yang rapi diberi kepada kerja yang diserahkan kepada pegawai bawahan. Ketua Jabatan/Agensi perlu memastikan garis panduan yang jelas dan terperinci disediakan sebagai rujukan penjawat awam menjalankan tugas mereka. Penjawat awam perlu melaporkan kemajuan kerja mereka secara berkala.
- b) **INTEREST** – Setiap penjawat awam perlu melaksanakan tugas mereka dengan penuh minat, dedikasi dan tidak ada sikap sambil lewa.
- c) **KNOWLEDGE** – Setiap penjawat awam mempunyai pengetahuan yang cukup dalam bidang tugas masing-masing. Bagi tujuan ini, program latihan yang berterusan perlu dilaksanakan.
- d) **ATTITUDE** – Setiap penjawat awam melaksanakan tugas masing-masing dengan penuh tanggungjawab, jujur dan amanah.
- e) **PROCEDURE** – Prosedur kerja yang lengkap dan jelas diwujudkan serta dipatuhi.

6. Saya ingin merakamkan ucapan terima kasih kepada semua pegawai di Jabatan/Agensi Negeri yang telah memberikan kerjasama kepada pegawai saya sepanjang pengauditan dijalankan. Saya juga ingin melahirkan penghargaan dan terima kasih kepada pegawai saya yang telah berusaha gigih serta memberikan sepenuh komitmen untuk menyiapkan Laporan ini.

(TAN SRI DATO' SETIA HAJI AMBRIN BIN BUANG)

Ketua Audit Negara

Malaysia

Putrajaya

18 Mei 2010

INTISARI LAPORAN

BAHAGIAN I - PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI TERENGGANU BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2009

1. Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu bagi tahun berakhir 31 Disember 2009 telah dapat disahkan kerana dokumen sokongan adalah mencukupi untuk mengesahkan semua butiran dalam Lembaran Imbangan dan Penyata Memorandum. Pada keseluruhannya, Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu tersebut telah menunjukkan gambaran yang benar dan saksama tentang kedudukan kewangan Kerajaan Negeri bagi tahun berakhir 31 Disember 2009.

BAHAGIAN II - ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

2. Pada keseluruhannya, analisis Audit terhadap kedudukan kewangan Kerajaan Negeri pada akhir tahun 2009 adalah berada pada tahap memuaskan. Kecairan tunai semasa Kerajaan Negeri adalah rendah kerana aset semasa tidak dapat menampung jumlah tanggungan semasa. Kedudukan Wang Tunai Kerajaan Negeri menunjukkan penurunan dari tahun 2007 hingga 2009. Sehingga akhir tahun 2009, Kumpulan Wang Disatukan Kerajaan Negeri telah mencatat penurunan sejumlah RM164.20 juta atau 40.6% kepada RM240.45 juta berbanding RM404.65 juta pada tahun 2008. Manakala Akaun Hasil Disatukan mencatatkan defisit pada tahun 2009 sejumlah RM274.05 juta menjadikan defisit terkumpul meningkat kepada RM699.01 juta berbanding RM424.96 juta pada tahun 2008. Walaupun jumlah perbelanjaan menurun sejumlah RM5.04 juta tetapi penurunan ini kurang berbanding penurunan hasil yang berjumlah RM132.55 juta pada tahun 2009. Ini bermakna Kerajaan Negeri masih menggunakan sumber daripada Akaun Amanah Disatukan sebagaimana tahun 2008 bagi menampung defisit tersebut. Penyata Akaun Memorandum menunjukkan Aset Kerajaan Negeri yang terdiri daripada Pinjaman Boleh Dituntut, Pelaburan dan Tunggakan Hasil berjumlah RM455.58 juta tidak dapat menampung Tanggungan iaitu Hutang Awam yang berjumlah RM1.01 bilion. Bagaimanapun, jumlah Pinjaman Boleh Dituntut telah menurun sejumlah RM8.72 juta atau 2.6% menjadi RM328.01 juta pada tahun 2009 manakala Tunggakan Hasil telah mengalami penurunan sebanyak 16% atau RM1.91 juta kepada RM10.02 juta. Kerajaan Negeri perlulah mengamalkan perbelanjaan berhemat dan mengutip tunggakan hasil serta tunggakan pinjaman kepada Agensi Negeri.

BAHAGIAN III - RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

3. Pada keseluruhannya, prestasi pencapaian perbelanjaan pembangunan di bawah RMKe-9 belum dapat dinilai secara keseluruhannya kerana tahun 2009 adalah tahun keempat dalam RMKe-9. Bagaimanapun sehingga 31 Disember 2009, sebanyak 2,080 projek atau 94.5% berjaya disiapkan daripada 2,201 projek yang dirancang manakala 85 projek dalam pelaksanaan dan 36 projek belum dimulakan. Prestasi perbelanjaan

pembangunan setakat 31 Disember 2009 adalah berjumlah RM2.93 bilion atau 57.4% daripada RM5.10 bilion peruntukan yang diluluskan.

BAHAGIAN IV - PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/AGENSI NEGERI

4. Pada tahun 2009, Jabatan Audit Negara Cawangan Terengganu telah melaksanakan pengauditan pengurusan kewangan berdasarkan Indeks Akauntabiliti di 13 Jabatan/Agensi Negeri. Secara umumnya, pencapaian pengurusan kewangan pada tahun 2009 bertambah baik berbanding tahun 2008. Dua Agensi Negeri iaitu Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu dan Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu telah mencapai tahap pengurusan kewangan sangat baik, manakala 11 Jabatan/Agensi Negeri lagi mencapai tahap baik dalam pengurusan kewangan. Analisis Audit mendapati masih berlaku ketidakpatuhan kepada prosedur/tatacara pengurusan kewangan yang ditetapkan. Perkara ini boleh diatasi sekiranya Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan mengambil tindakan memperbetulkan kelemahan yang telah dibangkitkan oleh pihak Audit di samping mengambil tindakan *preventive* bagi memastikan kelemahan yang sama tidak berulang.

BAHAGIAN V - PENYERAHAN, PENGESAHAN, PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN DAN PRESTASI KEWANGAN AGENSI NEGERI

5. Secara keseluruhannya, kedudukan penyerahan penyata kewangan bagi Badan Berkanun Negeri, Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu dan Pihak Berkuasa Tempatan adalah baik. Semua 16 Agensi Negeri telah mengemukakan penyata kewangan bagi tahun 2008 dan telah diberikan sijil Audit. Sebanyak 14 Agensi Negeri telah mengemukakan penyata kewangan bagi tahun berakhir 31 Disember 2009 untuk pengauditan sehingga 31 Mei 2010. Sementara itu, sebanyak 14 daripada 16 Agensi Negeri telah diberikan Sijil Tanpa Teguran bagi penyata kewangan tahun 2008. Prestasi kewangan Badan Berkanun Negeri dan Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu adalah memuaskan. Sebanyak 11 daripada 16 Agensi Negeri telah mencatatkan lebihan pendapatan bagi tahun kewangan berakhir 31 Disember 2008. Bagaimanapun, tunggakan Cukai Taksiran bagi enam Pihak Berkuasa Tempatan telah mengalami peningkatan.

BAHAGIAN VI - PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA DAN MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

6. Laporan Ketua Audit Negara mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu Tahun 2008 telah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri pada 6 April 2010. Sehingga Mei 2010, Jawatankuasa telah bermesyuarat sebanyak enam kali bagi membincangkan Laporan Ketua Audit Negara Tahun 2006 dan 2007 dan juga isu-isu semasa seperti pemberian bantuan atap biru, bantuan pakaian dan peralatan sekolah serta pembelian dan pengagihan kurma untuk disumbangkan kepada rakyat Negeri Terengganu.

BAHAGIAN I

**PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN
KERAJAAN NEGERI TERENGGANU
BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2009**

BAHAGIAN I

PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI TERENGGANU BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2009

1. PENDAHULUAN

1.1 Seksyen 16(1), Akta Acara Kewangan, 1957 menghendaki Pihak Berkuasa Kewangan Negeri menyediakan penyata kewangan secepat mungkin selepas penutupan akaun bagi tahun berkenaan. Penyata tersebut hendaklah dikemukakan kepada Ketua Audit Negara dalam tempoh tujuh bulan selepas berakhirnya tahun kewangan berkenaan untuk diaudit seperti diperuntukkan di bawah Seksyen 9, Akta Audit 1957.

1.2 Selaras dengan peruntukan undang-undang tersebut, Pegawai Kewangan Negeri telah mengemukakan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu bagi tahun berakhir 31 Disember 2009 kepada Jabatan Audit Negara pada **10 Februari 2010**. Penyata tersebut melaporkan semua urusan niaga kewangan asas tunai bagi tahun 2009 yang berkaitan dengan sumber dan penggunaan wang awam. Penyata tersebut mengandungi Lembaran Imbangan, Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Akaun Memorandum dan Nota Kepada Akaun.

1.2.1 Lembaran Imbangan menunjukkan jumlah wang tunai dan pelaburan yang dipegang bagi ketiga-tiga Akaun Kumpulan Wang Disatukan iaitu Akaun Hasil Disatukan, Akaun Amanah Disatukan dan Akaun Pinjaman Disatukan. Selaras dengan asas perakaunan tunai ubah suai yang digunakan oleh Kerajaan Negeri, hanya pelaburan yang dipegang bagi maksud amanah tertentu dilaporkan dalam Lembaran Imbangan. Manakala pelaburan lain dilaporkan dalam Penyata Akaun Memorandum.

1.2.2 Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai menunjukkan penerimaan dan pembayaran bagi tahun 2009. Penerimaan adalah terdiri daripada hasil, pinjaman, terimaan modal dan terimaan lain seperti amanah dan deposit. Pembayaran pula adalah untuk membiayai perbelanjaan mengurus, pembangunan, perbelanjaan modal dan bayaran balik pinjaman.

1.2.3 Penyata Akaun Memorandum adalah akaun yang menunjukkan kedudukan aset dan tanggungan Kerajaan Negeri. Aset Kerajaan Negeri merangkumi Pinjaman Boleh Dituntut, Pelaburan dan Tunggakan Hasil. Manakala tanggungan Kerajaan Negeri pula adalah Hutang Awam iaitu Hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan. Hutang Kerajaan Negeri adalah bagi maksud Rancangan Bekalan Air, Perumahan Awam Kos Rendah, Projek Pembangunan Dalam Negeri, Pembangunan dan Pelbagai Projek Pembangunan.

2. OBJEKTIF DAN KAEDAH PENGAUDITAN

2.1 Pengauditan terhadap Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu bagi tahun berakhir 31 Disember 2009 adalah untuk memberi pendapat sama ada penyata ini menggambarkan kedudukan kewangan yang benar dan saksama serta rekod perakaunan yang berkaitan telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.

2.2 Pengauditan terhadap sistem perakaunan dan dokumen dijalankan secara berterusan sepanjang tahun 2009. Teguran Audit mengenainya telah dibangkitkan dengan pihak Perbendaharaan Negeri Terengganu dan Jabatan/Pejabat Negeri melalui surat Pemerhatian Audit sebaik sahaja pengauditan selesai dijalankan.

3. PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI TERENGGANU BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2009

Pengauditan penyata kewangan telah dilaksanakan mengikut Akta Audit, 1957 dan berpandukan piawaian pengauditan yang diluluskan. Akta dan piawaian tersebut menghendaki pengauditan dirancang dan dilaksanakan bagi mendapat kepastian yang munasabah sama ada penyata kewangan adalah bebas daripada kesilapan dan ketinggalan yang ketara. Pengauditan itu termasuk memeriksa rekod secara semak uji, menyemak bukti yang menyokong angka dan memastikan penzahiran yang mencukupi dalam penyampaian penyata kewangan. Persembahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu bagi tahun 2009 adalah selaras dengan Piawaian Perakaunan Kerajaan. **Pada pendapat Audit, Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu pada keseluruhannya menunjukkan gambaran yang benar dan saksama tentang kedudukan kewangan Kerajaan Negeri Terengganu bagi tahun berakhir 31 Disember 2009 dan rekod perakaunannya telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.** Sijil Ketua Audit Negara mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri yang disertakan bersama dengan Lembaran Imbangan, Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Akaun Memorandum, Penyata Akaun Hasil Disatukan dan Nota Kepada Akaun Awam adalah seperti di **Lampiran I** hingga **Lampiran VI**.

BAHAGIAN II

ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

BAHAGIAN II

ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

4. PRESTASI KEWANGAN

Jabatan Audit Negara di samping mengesahkan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Tahun 2009, juga membuat analisis mengikut prinsip asas perakaunan tunai ubah suai terhadap data kewangan bagi menentukan tahap prestasi kewangan Kerajaan Negeri. Hasil analisis yang dijalankan adalah berdasarkan Penyata Wang Tunai, Penyata Pelaburan, Penyata Akaun Hasil Disatukan, Penyata Akaun Pinjaman Disatukan, Penyata Akaun Amanah Disatukan, Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Akaun Memorandum dan maklumat kewangan lain yang berkaitan. Penyata kewangan ini telah disediakan mengikut format yang ditetapkan dalam Piawaian Perakaunan Kerajaan mengenai Persembahan Penyata Kewangan yang dikeluarkan oleh Jabatan Akauntan Negara.

4.1 KEDUDUKAN KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

4.1.1 Kumpulan Wang Disatukan terdiri daripada tiga akaun iaitu Akaun Hasil Disatukan, Akaun Pinjaman Disatukan dan Akaun Amanah Disatukan. Mengikut Lembaran Imbangan, baki Kumpulan Wang Disatukan pada akhir tahun 2009 adalah berjumlah RM240.45 juta. Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan pada tahun 2009 berbanding 2008 adalah seperti di **Jadual 4.1**.

Jadual 4.1
Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Bil.	Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Akaun Hasil Disatukan	(424.96)	(699.01)	(274.05)	(64.5)
2.	Akaun Pinjaman Disatukan	0.00	0.00	0.00	0.0
3.	Akaun Amanah Disatukan terdiri daripada:	829.61	939.46	109.85	13.2
	<i>i) Kumpulan Wang Amanah Kerajaan:</i>				
	- Kumpulan Wang Pembangunan	28.62	59.16	30.54	106.7
	- Kumpulan Wang Bekalan Air	128.43	125.11	(3.32)	(2.6)
	- Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan	133.34	160.22	26.88	20.2
	<i>ii) Kumpulan Wang Amanah Awam</i>	450.86	447.28	(3.58)	(0.8)
	<i>iii) Akaun Wang Deposit</i>	88.36	147.69	59.33	67.2
	Jumlah	404.65	240.45	(164.20)	(40.6)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

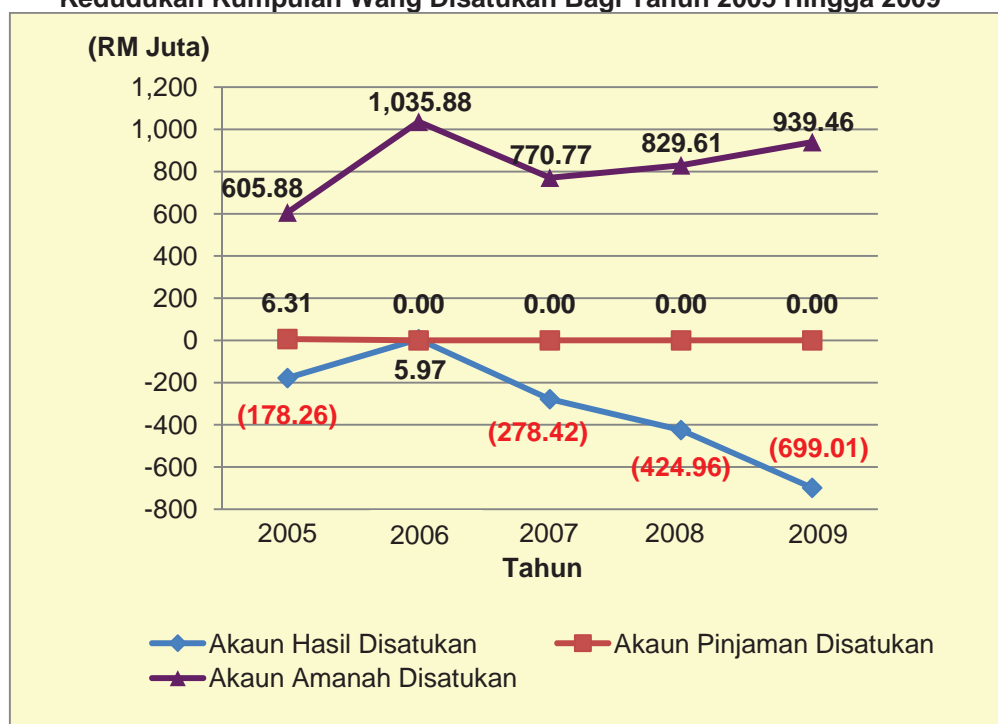
4.1.2 Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan bagi tahun 2005 hingga 2009 adalah seperti di **Jadual 4.2** dan **Carta 4.1**.

Jadual 4.2
Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Bil.	Butiran	Tahun				
		2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)
1.	Akaun Hasil Disatukan	(178.26)	5.97	(278.42)	(424.96)	(699.01)
2.	Akaun Pinjaman Disatukan	6.31	0.00	0.00	0.00	0.00
3.	Akaun Amanah Disatukan terdiri daripada:	605.88	1,035.88	770.77	829.61	939.46
	i) Kumpulan Wang Amanah Kerajaan:					
	- Kumpulan Wang Pembangunan	172.47	154.12	(79.16)	28.62	59.16
	- Kumpulan Wang Bekalan Air	131.84	127.10	134.72	128.43	125.11
	- Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan	127.82	110.64	137.52	133.34	160.22
	ii) Kumpulan Wang Amanah Awam	122.81	583.26	500.73	450.86	447.28
	iii) Akaun Wang Deposit	50.94	60.76	76.96	88.36	147.69
	Jumlah	433.93	1,041.85	492.35	404.65	240.45

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Carta 4.1
Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.1.3 Analisis Audit mendapati Kumpulan Wang Disatukan mengalami penurunan yang ketara sejumlah RM164.20 juta atau 40.6% kepada RM240.45 juta berbanding RM404.65 juta pada tahun 2008. Penurunan ini adalah disebabkan oleh baki defisit Akaun Hasil Disatukan pada 31 Disember 2009 telah bertambah sejumlah RM274.05 juta atau 64.5% menjadi defisit RM699.01 juta berbanding defisit berjumlah RM424.96 juta pada tahun 2008.

4.1.4 Analisis Nisbah Semasa adalah untuk mengukur kedudukan kecairan tunai Kerajaan Negeri dalam membiayai jumlah tanggungan semasa. Jumlah aset semasa terdiri daripada

kesemua jumlah wang tunai yang terkandung di dalam Penyata Wang Tunai dengan jumlah pelaburan yang terdapat di dalam Penyata Pelaburan. Manakala jumlah tanggungan semasa pula terdiri daripada jumlah Akaun Kena Bayar tahun 2009, jumlah deposit dan jumlah bayaran balik tahun 2009 dan tunggakan bayaran balik pinjaman kepada Kerajaan Persekutuan yang telah dijadualkan. Sekiranya nisbah yang dihasilkan melebihi dari satu, maka ini menunjukkan tanda yang positif dari segi kedudukan kecairan tunai sesebuah Kerajaan Negeri. Analisis Nisbah Semasa pada tahun 2009 menunjukkan bahawa nisbah semasa kurang dari 1. Nisbah yang diperolehi menunjukkan **kecairan tunai Kerajaan Negeri adalah rendah untuk menampung jumlah tanggungan semasa.**

4.2 WANG TUNAI

4.2.1 Wang Tunai merupakan aset yang terdiri daripada Wang Tunai Dalam Bank, Wang Tunai Dalam Perjalanan dan Wang Tunai Dalam Tangan. Wang Tunai Dalam Bank adalah terdiri daripada baki akaun semasa dan deposit dalam bank yang disimpan kurang daripada tiga bulan. Wang Tunai Dalam Perjalanan pula adalah wang tunai yang belum dibankkan serta wang tunai yang belum diambil kira dalam buku tunai. Manakala Wang Tunai Dalam Tangan adalah Panjar Wang Runcit yang diluluskan kepada beberapa pemegang panjar.

4.2.2 Analisis perbandingan kedudukan Wang Tunai pada tahun 2009 dan 2008 menunjukkan penurunan sejumlah RM158.20 juta atau 39.7% kepada RM240.45 juta berbanding RM398.65 juta pada tahun 2008. Penurunan ini disebabkan Wang Tunai Dalam Bank telah berkurangan sejumlah RM158.12 juta atau 39.7% kepada RM240.36 juta berbanding RM398.48 juta pada tahun 2008. Analisis perbandingan Wang Tunai pada tahun 2009 berbanding 2008 seperti di **Jadual 4.3.**

Jadual 4.3
Kedudukan Wang Tunai Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Bil.	Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Wang Tunai Dalam Bank	398.48	240.36	(158.12)	(39.7)
2.	Wang Tunai Dalam Perjalanan	0.09	0.004	(0.086)	(95.5)
3.	Wang Tunai Dalam Tangan	0.08	0.09	0.01	12.5
Jumlah		398.65	240.45	(158.20)	(39.7)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

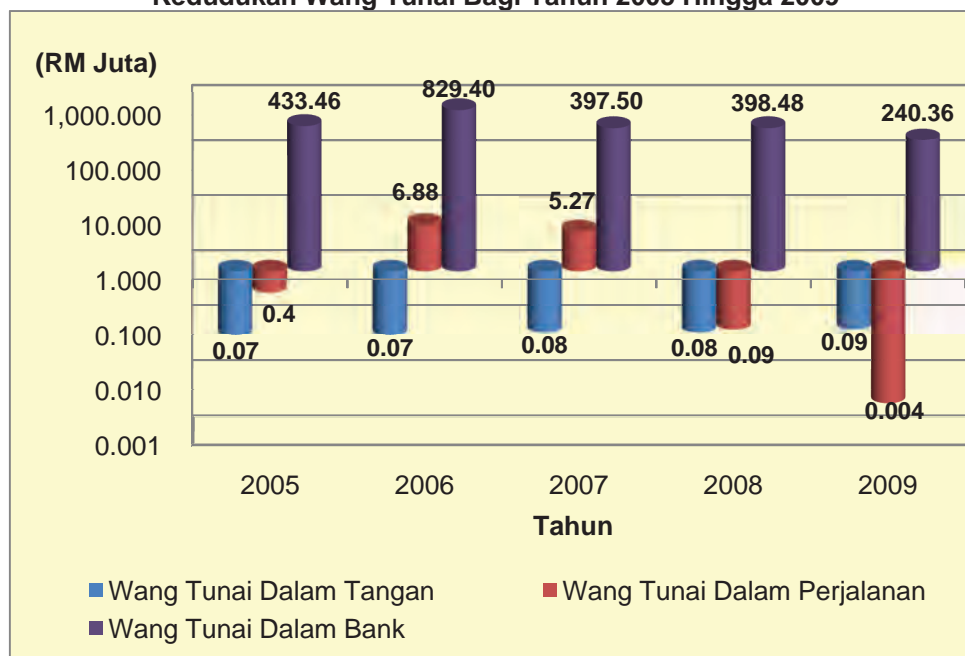
4.2.3 Kedudukan Wang Tunai bagi tahun 2005 hingga 2009 adalah seperti di **Jadual 4.4** dan **Carta 4.2.** Kedudukan tahun 2009 adalah yang **terendah** dalam tempoh lima tahun kebelakangan.

Jadual 4.4
Kedudukan Wang Tunai Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Bil.	Butiran	Tahun				
		2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)
1.	Wang Tunai Dalam Bank	433.46	829.40	397.50	398.48	240.36
2.	Wang Tunai Dalam Perjalanan	0.40	6.88	5.27	0.09	0.004
3.	Wang Tunai Dalam Tangan	0.07	0.07	0.08	0.08	0.09
Jumlah		433.93	836.35	402.85	398.65	240.45

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Carta 4.2
Kedudukan Wang Tunai Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.3 PELABURAN

4.3.1 Mengikut Seksyen 8(3)(b), Akta Acara Kewangan 1957, Kerajaan Negeri dibenarkan melabur dalam deposit di bank dan pelaburan lain yang dibenarkan. Pelaburan terdiri daripada Pelaburan Kumpulan Wang Amanah dan Pelaburan Am. Pelaburan Kumpulan Wang Amanah adalah pelaburan yang dibuat daripada Kumpulan Wang Amanah selaras dengan Seksyen 10, Akta Acara Kewangan 1957, Arahan Amanah selaras dengan Seksyen 9, Akta Acara Kewangan 1957 dan juga peraturan lain yang berkuat kuasa. Manakala Pelaburan Am adalah pelaburan yang dibuat daripada lebih Kumpulan Wang Disatukan selain daripada pelaburan Kumpulan Wang Amanah.

4.3.2 Kerajaan Negeri telah mengeluarkan semua pelaburan dalam simpanan tetapnya berjumlah RM6.0 juta dalam tahun 2009 untuk menampung perbelanjaan mengurus. Kedudukan Pelaburan Am bagi tahun 2005 hingga 2009 menunjukkan pelaburan dan simpanan tetap dibuat pada tahun 2006. Bagaimanapun, simpanan tetap

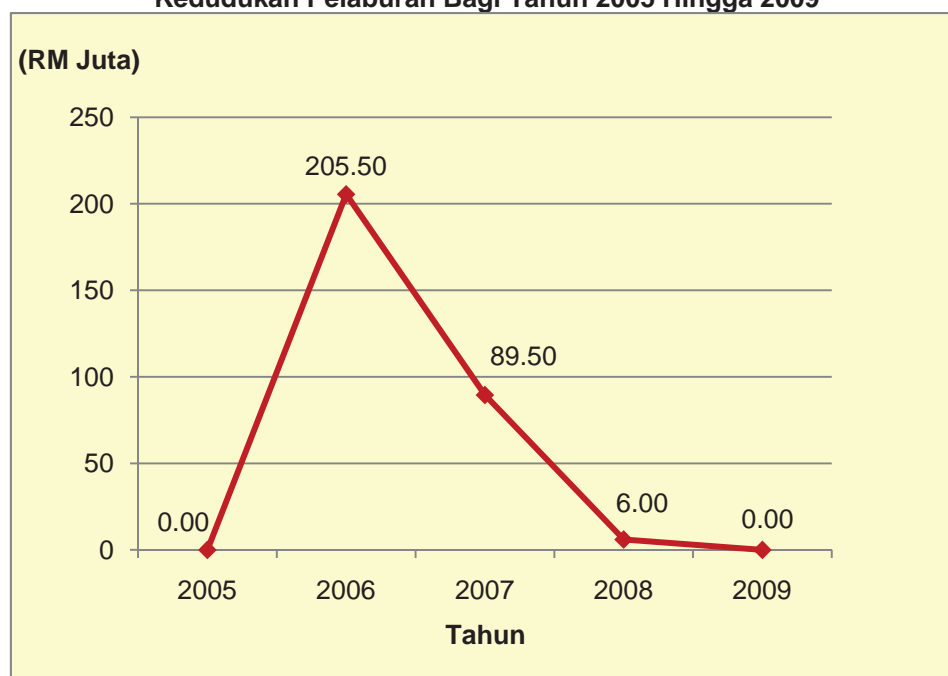
menurun sejumlah RM115.5 juta telah dikeluarkan pada tahun 2007 dan trend menunjukkan penurunan seperti di **Jadual 4.5** dan di **Carta 4.3**.

Jadual 4.5
Kedudukan Pelaburan Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Butiran	Tahun				
	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)
Pelaburan Am	0.00	205.50	89.50	6.00	0.00
Jumlah	0.00	205.50	89.50	6.00	0.00

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Carta 4.3
Kedudukan Pelaburan Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.4 AKAUN HASIL DISATUKAN

Akaun Hasil Disatukan merupakan penyata yang menunjukkan jumlah hasil dan perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri bagi satu tahun kewangan. Akaun ini ditubuhkan mengikut Perkara 97 dan Perkara 98 Perlembagaan Persekutuan dan Seksyen 7(a), Akta Acara Kewangan, 1957. Kerajaan Negeri terus mengakhiri tahun kewangan 2009 dengan defisit semasa berjumlah RM274.05 juta berbanding defisit berjumlah RM146.54 juta pada tahun 2008 iaitu meningkat dengan ketaranya sejumlah RM127.51 juta atau 87%. Defisit ini berpunca daripada perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri yang berjumlah RM1.79 bilion berbanding kutipan hasil yang berjumlah RM1.51 bilion. Dengan defisit ini, baki terkumpul Akaun Hasil Disatukan menjadi defisit RM699.01 juta pada 31 Disember 2009. Kedudukan Akaun Hasil Disatukan pada tahun 2009 berbanding 2008 adalah seperti di **Jadual 4.6**.

Jadual 4.6
Kedudukan Akaun Hasil Disatukan Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Butiran	Tahun		Penurunan	
	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki Pada 1 Januari	(278.42)	(424.96)	146.54	52.6
Hasil	1,643.56	1,511.01	132.55	8.1
Perbelanjaan Mengurus	1,790.10	1,785.06	5.04	0.3
Lebihan/(Defisit) Bagi Tahun	(146.54)	(274.05)	127.51	87.0
Baki Pada 31 Disember	(424.96)	(699.01)	274.05	64.5

Sumber: *Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu*

4.4.1 Hasil

Hasil Kerajaan Negeri dikategorikan kepada tiga jenis iaitu Hasil Cukai, Hasil Bukan Cukai dan Terimaan Bukan Hasil.

a) Kutipan Hasil Sebenar Berbanding Anggaran Yang Diluluskan

Pada tahun 2009, kutipan hasil sebenar berjumlah RM1.51 bilion iaitu RM288.98 juta atau 16.1% kurang berbanding dengan anggaran yang diluluskan berjumlah RM1.8 bilion seperti di **Jadual 4.7**.

Jadual 4.7
Kutipan Hasil Sebenar Berbanding Anggaran Yang Diluluskan

Bil.	Kategori Hasil	Anggaran Diluluskan (RM Juta)	Hasil Sebenar (RM Juta)	Peningkatan/ (Penurunan)	
				(RM Juta)	(%)
1.	Hasil Cukai	1,576.75	43.01	(1,533.74)	(97.3)
2.	Hasil Bukan Cukai	111.14	133.87	22.73	20.5
3.	Terimaan Bukan Hasil	112.10	1,334.13	1,222.03	1,090.1
	Jumlah	1,799.99	1,511.01	(288.98)	(16.1)

Sumber: *Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu*

Varian yang ketara antara jumlah anggaran dan hasil sebenar bagi Hasil Cukai dan Terimaan Bukan Hasil adalah kerana Kerajaan Negeri mengambil kira hasil Royalti Minyak dalam anggaran sebagai Hasil Cukai. Bagaimanapun, hasil sebenar yang diterima adalah dalam bentuk Terimaan Daripada Kerajaan Persekutuan (Dana Khas) dan dikategorikan sebagai Terimaan Bukan Hasil.

b) Kutipan Hasil Sebenar Tahun 2009 Berbanding 2008

Pada tahun 2009, hasil yang dikutip oleh Kerajaan Negeri berjumlah RM1.51 bilion berbanding RM1.64 bilion pada tahun 2008 iaitu menurun sejumlah RM132.55 juta atau 8.1%. Perbandingan hasil mengikut tiga kategori pada tahun 2009 dan 2008 adalah seperti di **Jadual 4.8**.

Jadual 4.8
Kutipan Hasil Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Bil.	Kategori Hasil	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Hasil Cukai	41.62	43.01	1.39	3.3
2.	Hasil Bukan Cukai	88.28	133.87	45.59	51.6
3.	Terimaan Bukan Hasil	1,513.66	1,334.13	(179.53)	(11.9)
Jumlah		1,643.56	1,511.01	(132.55)	(8.1)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Penurunan jumlah Terimaan Bukan Hasil antaranya adalah disebabkan oleh Terimaan Daripada Kerajaan Persekutuan (Dana Khas) berjumlah RM1.21 bilion berbanding RM1.41 bilion pada tahun 2008 iaitu berkurangan sejumlah RM198.50 juta.

c) Pencapaian Kutipan Hasil Sebenar Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

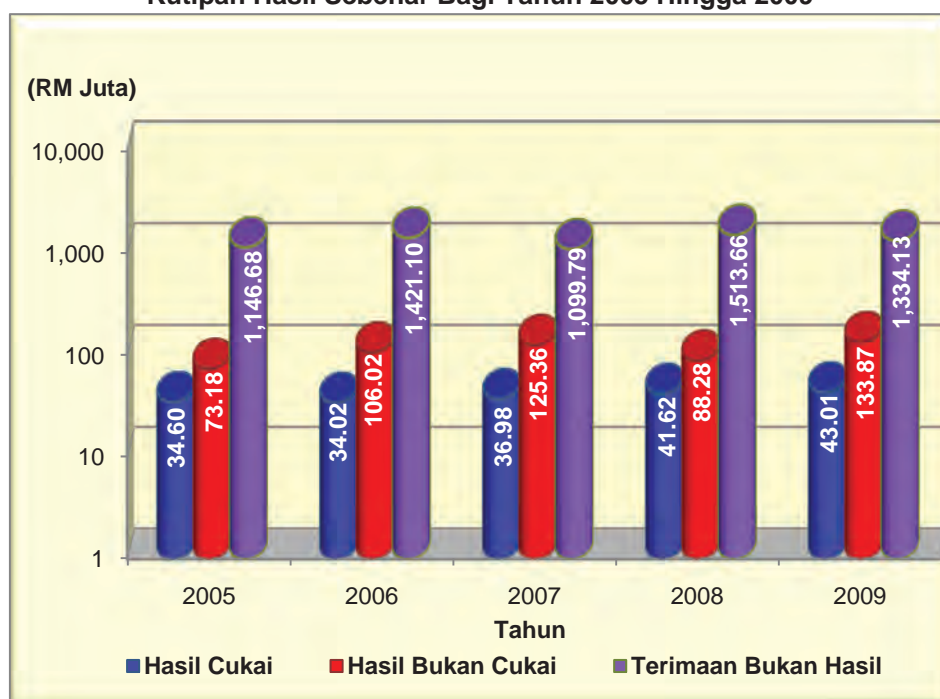
Trend kutipan hasil Kerajaan Negeri bagi tahun 2005 hingga 2009 menunjukkan peningkatan dan penurunan seperti di **Jadual 4.9** dan di **Carta 4.4**.

Jadual 4.9
Kutipan Hasil Sebenar Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Bil.	Kategori Hasil	Tahun				
		2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)
1.	Hasil Cukai	34.60	34.02	36.98	41.62	43.01
2.	Hasil Bukan Cukai	73.18	106.02	125.36	88.28	133.87
3.	Terimaan Bukan Hasil	1,146.68	1,421.10	1,099.79	1,513.66	1,334.13
Jumlah		1,254.46	1,561.14	1,262.13	1,643.56	1,511.01

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Carta 4.4
Kutipan Hasil Sebenar Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Berdasarkan **Jadual 4.9** dan **Carta 4.4** di atas, trend kutipan hasil Kerajaan Negeri bagi tahun 2005 hingga 2009 dipengaruhi oleh Terimaan Bukan Hasil. Terimaan Bukan Hasil tertinggi adalah Terimaan Daripada Kerajaan Persekutuan (Dana Khas).

d) Penyumbang Utama Hasil Kerajaan Negeri

Hasil Kerajaan Negeri merupakan sumber utama yang digunakan bagi tujuan perbelanjaan mengurus dan pembangunan. Bagi tahun 2005 hingga 2009, antara penyumbang utama hasil Kerajaan Negeri adalah Terimaan Daripada Kerajaan Persekutuan (Dana Khas), Pemberian 50% Perbelanjaan Mengurus Jabatan Di Bawah Senarai Bersama, Premium Perhutanan, Pemberian Tahap Ekonomi, Infrastruktur dan Kesejahteraan Hidup dan Cukai Tanah Semasa seperti di **Jadual 4.10**.

Jadual 4.10
Lima Penyumbang Utama Hasil Kerajaan Negeri Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Bil.	Butiran Hasil	Tahun				
		2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)
1.	Terimaan Daripada Kerajaan Persekutuan (Dana Khas)	1,015.00	1,334.20	1,000.00	1,408.60	1,210.10
2.	Pemberian 50% Perbelanjaan Mengurus Jabatan Di Bawah Senarai Bersama	21.55	23.71	26.08	28.52	31.38
3.	Premium Perhutanan	18.36	14.37	24.82	13.61	29.02
4.	Pemberian Tahap Ekonomi, Infrastruktur Dan Kesejahteraan Hidup	0.00	27.74	27.74	26.12	27.74
5.	Cukai Tanah Semasa	17.78	17.78	18.85	19.18	20.33
Jumlah		1,072.69	1,417.80	1,097.49	1,496.03	1,318.57

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Daripada keseluruhan 139 butiran hasil yang berjumlah RM1.51 bilion, sebanyak 55 butiran hasil berjumlah RM232.43 juta menunjukkan peningkatan manakala sebanyak 34 butiran hasil yang berjumlah RM1.28 bilion mengalami penurunan. Berikut adalah analisis peningkatan dan penurunan hasil yang ketara pada tahun 2009 berbanding 2008.

- i) Analisis mengenai peningkatan yang ketara bagi tiga butiran hasil adalah seperti di **Jadual 4.11**.

Jadual 4.11
Peningkatan Hasil Yang Ketara Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Bil.	Butiran Hasil	Tahun		Peningkatan		Punca Peningkatan
		2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)	
1.	Bekalan Air	0.00	47.00	47.00	100.0	Mulai tahun 2009 terimaan hasil pajakan aset berjumlah RM30 juta setahun telah dimasukkan ke hasil Bekalan Air berbanding pada tahun lepas di hasil pajakan aset. Sejumlah RM17 juta lebih terimaan bagi tahun 2008 yang lewat diterima juga telah dimasukkan ke hasil Bekalan Air.
2.	Premium Perhutanan	13.61	29.02	15.41	113.2	Peningkatan Premium Perhutanan daripada Projek Empangan Kedua (Tembat) dan Premium Kawasan Tender.
3.	Pemberian Caj Perkhidmatan Persekutuan	7.40	15.76	8.36	113.0	Peningkatan projek Kerajaan Persekutuan yang dilaksanakan oleh Kerajaan Negeri.

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

- ii) Antara butiran hasil yang menunjukkan penurunan yang ketara pada tahun 2009 berbanding 2008 adalah seperti di **Jadual 4.12**.

Jadual 4.12
Penurunan Hasil Yang Ketara Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Bil.	Butiran Hasil	Tahun		Penurunan		Punca Penurunan
		2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)	
1.	Terimaan Daripada Kerajaan Persekutuan (Dana Khas)	1,408.60	1,210.10	198.50	14.1	Terimaan daripada Kerajaan Persekutuan adalah kurang berbanding tahun lepas.
2.	Pemberian Pertumbuhan Hasil	18.06	12.39	5.67	31.4	Penurunan jumlah hasil Kerajaan Negeri pada tahun 2009 berbanding 2008.
3.	Pinjaman Daripada Hasil Yang Dijeniskan	5.75	1.33	4.42	76.9	Terimaan bayaran balik pinjaman daripada Agensi Negeri berkurangan.

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.4.2 Perbelanjaan Mengurus

Perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri terdiri daripada lima kategori iaitu Emolumen, Perkhidmatan Dan Bekalan, Aset, Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap dan Perbelanjaan Lain. Peruntukan asal yang diluluskan bagi perbelanjaan mengurus tahun 2009 ialah berjumlah RM1.88 bilion berbanding RM1.87 bilion pada tahun 2008. Daripada RM1.88 bilion, sejumlah RM1.79 bilion atau 94.9% telah dibelanjakan. Pada keseluruhannya,

perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri telah menurun sejumlah RM5.04 juta atau 0.3% daripada RM1.79 bilion pada tahun 2008 kepada RM1.78 bilion pada tahun 2009. Kedudukan perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri pada tahun 2009 berbanding 2008 adalah seperti di **Jadual 4.13**.

Jadual 4.13
Perbelanjaan Mengurus Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Bil.	Maksud Perbelanjaan	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Emolumen	202.84	192.19	(10.65)	(5.3)
2.	Perkhidmatan Dan Bekalan	138.51	149.51	11.00	7.9
3.	Aset Dan Perbelanjaan Lain	50.52	38.56	(11.96)	(23.7)
4.	Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap	1,398.23	1,404.80	6.57	0.5
Jumlah		1,790.10	1,785.06	(5.04)	(0.3)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Analisis Audit menunjukkan dua kategori perbelanjaan iaitu Aset dan Perbelanjaan Lain serta Emolumen telah menurun berbanding tahun 2008. Manakala perbelanjaan bagi Perkhidmatan Dan Bekalan serta Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap telah meningkat masing-masing sejumlah RM11 juta dan RM6.57 juta. Perbelanjaan bagi Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap merupakan perbelanjaan tertinggi pada tahun 2009 iaitu berjumlah RM1.4 bilion atau 78.7% daripada keseluruhan perbelanjaan.

- a) Perbelanjaan mengurus yang mencatatkan peningkatan yang ketara pada tahun 2009 berbanding 2008 adalah seperti di **Jadual 4.14**.

Jadual 4.14
Peningkatan Perbelanjaan Yang Ketara Bagi Tahun 2009 Berbanding 2008

Bil.	Butiran Perbelanjaan	Tahun		Peningkatan		Punca Peningkatan
		2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)	
1.	Pemberian Dalam Negeri	1,361.76	1,374.14	12.38	0.9	Peningkatan perbelanjaan bagi aktiviti Bantuan Am dan Bantuan Pakaian Serta Alatan Sekolah.
2.	Perkhidmatan Ikhtisas Dan Perkhidmatan Lain	46.92	57.36	10.44	22.3	Pembayaran emolumen bagi pekerja kontrak dan sementara.

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

- b) Perbelanjaan mengurus yang mencatatkan penurunan ketara pada tahun 2009 berbanding 2008 adalah seperti di **Jadual 4.15**.

Jadual 4.15
Penurunan Perbelanjaan Yang Ketara Bagi Tahun 2009 Berbanding 2008

Bil.	Butiran Perbelanjaan	Tahun		Penurunan		Punca Penurunan
		2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)	
1.	Kenderaan dan Jentera	24.49	11.96	12.53	51.2	Pengurangan pembelian kenderaan oleh Jabatan.
2.	Biasiswa, Dermasiswa Dan Bantuan Pelajaran	16.23	6.38	9.85	60.7	Bantuan kemasukan ke Institut Pengajian Tinggi tidak dibayar berbanding tahun 2008.
3.	Faedah-faedah Kewangan Yang Lain	12.47	3.84	8.63	69.2	Sekolah Agama Negeri diambil alih oleh Kerajaan Persekutuan.

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

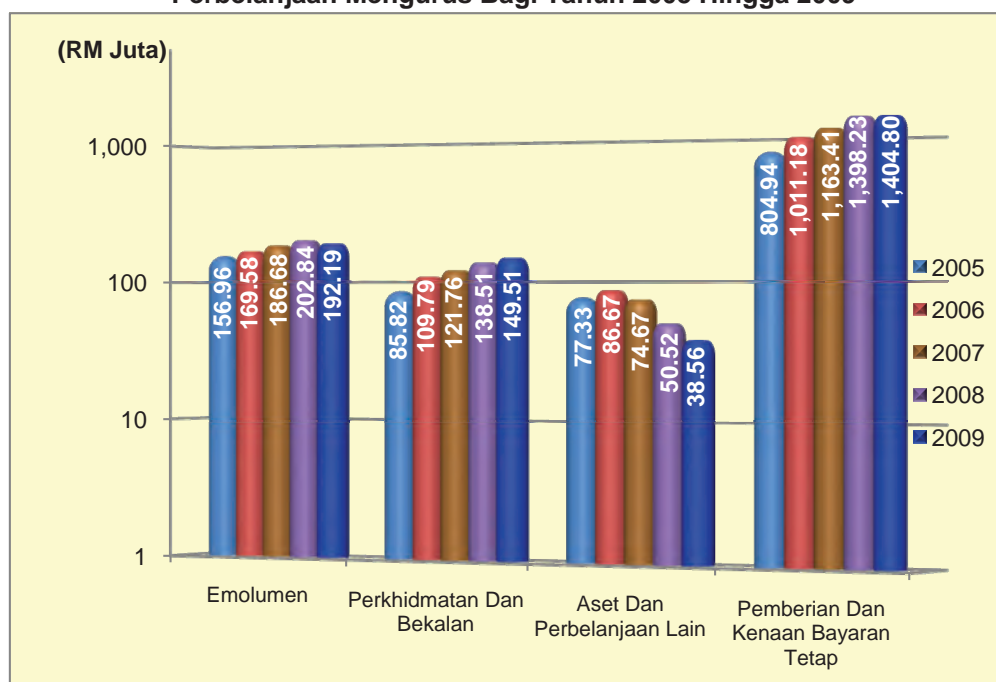
Kedudukan perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri mengikut butiran perbelanjaan bagi tahun 2005 hingga 2009 adalah seperti di **Jadual 4.16** dan **Carta 4.5**.

Jadual 4.16
Perbelanjaan Mengurus Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Bil.	Butiran Perbelanjaan	Tahun				
		2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)
1.	Emolumen	156.96	169.58	186.68	202.84	192.19
2.	Perkhidmatan Dan Bekalan	85.82	109.79	121.76	138.51	149.51
3.	Aset Dan Perbelanjaan Lain	77.33	86.67	74.67	50.52	38.56
4.	Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap	804.94	1,011.18	1,163.41	1,398.23	1,404.80
Jumlah		1,125.05	1,376.92	1,546.52	1,790.10	1,785.06

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Carta 4.5
Perbelanjaan Mengurus Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Analisis Audit terhadap trend perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri menunjukkan penurunan jumlah perbelanjaan pada tahun 2009 berbanding peningkatan yang berterusan dari tahun 2005 hingga 2008. Perbelanjaan bagi Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap dan Perkhidmatan Dan Bekalan menunjukkan peningkatan setiap tahun dari tahun 2005 hingga 2009.

4.4.3 Prestasi Kewangan Akaun Hasil Disatukan

Pada tahun 2009, Akaun Hasil Disatukan Kerajaan Negeri telah mencatat defisit berjumlah RM274.05 juta berbanding defisit pada tahun 2008 yang berjumlah RM146.54 juta iaitu meningkat dengan ketara sejumlah RM127.51 juta atau 87%. Peningkatan defisit ini disebabkan penurunan hasil sejumlah RM132.55 juta atau 8.1%. Prestasi kewangan Akaun Hasil Disatukan pada tahun 2009 berbanding 2008 adalah seperti di **Jadual 4.17**.

Jadual 4.17
Prestasi Kewangan Akaun Hasil Disatukan
Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Butiran	Tahun		Penurunan	
	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Hasil	1,643.56	1,511.01	132.55	8.1
Perbelanjaan Mengurus	1,790.10	1,785.06	5.04	0.3
Defisit	146.54	274.05	127.51	87.0

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

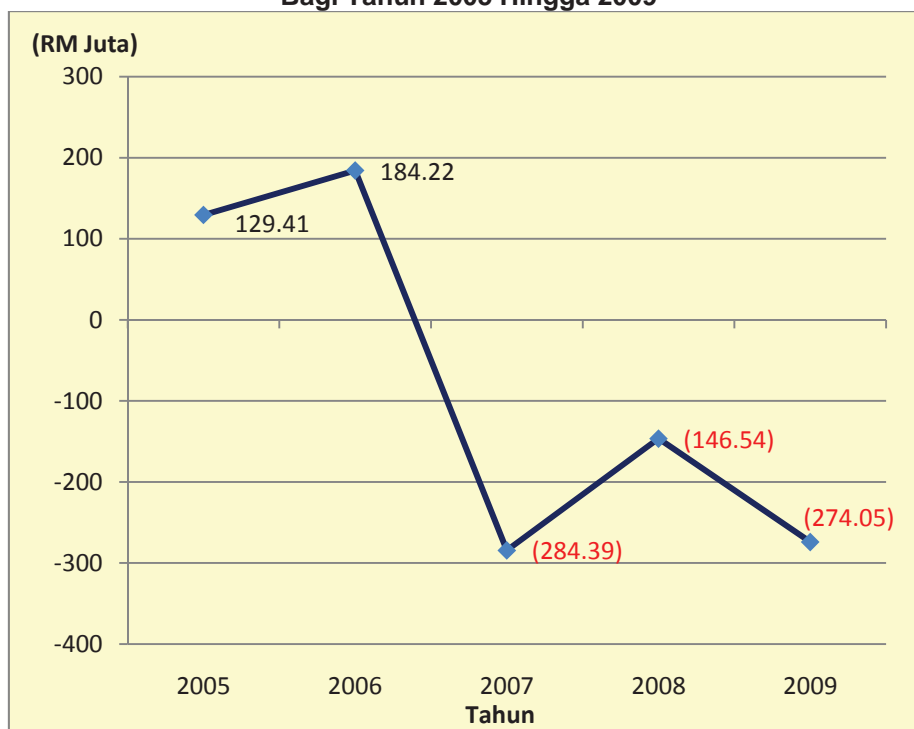
Analisis Audit terhadap pencapaian hasil berbanding perbelanjaan mengurus bagi tahun 2005 hingga 2009 menunjukkan Akaun Hasil Disatukan telah mencatat lebihan pada tahun 2005 dan 2006. Bagaimanapun, pada tahun 2007 hingga 2009 Akaun Hasil Disatukan mengalami defisit untuk tiga tahun berturut-turut seperti di **Jadual 4.18** dan di **Carta 4.6**.

Jadual 4.18
Prestasi Hasil Berbanding Perbelanjaan Mengurus Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Butiran	Tahun				
	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)
Hasil	1,254.46	1,561.14	1,262.13	1,643.56	1,511.01
Perbelanjaan Mengurus	1,125.05	1,376.92	1,546.52	1,790.10	1,785.06
Lebihan/(Defisit)	129.41	184.22	(284.39)	(146.54)	(274.05)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Carta 4.6
Kedudukan Lebihan/(Defisit) Akaun Hasil Disatukan
Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.5 AKAUN PINJAMAN DISATUKAN

4.5.1 Akaun Pinjaman Disatukan ditubuhkan mengikut Seksyen 7(b), Akta Acara Kewangan, 1957. Akaun ini digunakan untuk mengakaunkan semua pinjaman yang diterima daripada Kerajaan Persekutuan, bayaran balik pinjaman dan pindahan penerimaan pinjaman ke Akaun Kumpulan Wang Pembangunan, Kumpulan Wang Bekalan Air atau kumpulan wang lain yang berkaitan.

4.5.2 Pada akhir tahun 2009, sejumlah RM45.61 juta pinjaman telah diterima daripada Kerajaan Persekutuan untuk membiayai projek bekalan air, manakala sejumlah RM1.02 juta adalah amaun pelarasan. Pinjaman yang diterima dan pelarasan ini telah diambil kira dalam akaun ini sebelum dipindahkan kesemuanya kepada Kumpulan Wang Bekalan Air. Sehingga akhir tahun 2009, akaun ini mempunyai baki sifar iaitu sama dengan baki pada akhir tahun 2008. Kedudukan baki Akaun Pinjaman Disatukan pada tahun 2009 berbanding 2008 adalah seperti di **Jadual 4.19**.

Jadual 4.19
Kedudukan Akaun Pinjaman Disatukan Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Butiran	Tahun		Penurunan	
	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki Pada 1 Januari	0.00	0.00	0.00	0.0
Terimaan	75.75	46.63	29.12	38.4
Bayaran	75.75	46.63	29.12	38.4
Baki Pada 31 Disember	0.00	0.00	0.00	0.0

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.5.3 Pinjaman baru yang diterima pada tahun 2009 berjumlah RM45.61 juta adalah bagi membiayai tujuh projek bekalan air seperti di **Jadual 4.20**.

Jadual 4.20
Pinjaman Baru Bagi Projek Bekalan Air Pada Tahun 2009

Bil.	Projek	Jumlah (RM Juta)
1.	Projek Naik Taraf Loji Air Tepus, Dungun - Tambahan 1	11.18
2.	Projek Mengurangkan Kadar Kehilangan Air Tak Terhasil (NRW) Negeri	9.97
3.	Projek Bekalan Air Besut Peringkat 3	7.58
4.	Projek Bekalan Air Bersih Ke Telok Kalong Dan Pasir Panjang, Pulau Redang	5.29
5.	Projek Naik Taraf Loji Air Serdang, Dungun	5.26
6.	Projek Pembinaan <i>Barrage</i> Di Sungai Kemaman	3.31
7.	Projek Naik Taraf Loji Air Tepus, Dungun	3.02
Jumlah		45.61

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.6 AKAUN AMANAH DISATUKAN

Akaun Amanah Disatukan adalah sebahagian daripada Kumpulan Wang Disatukan yang diwujudkan di bawah Seksyen 7(c), Akta Acara Kewangan, 1957. Akaun ini terdiri daripada Kumpulan Wang Amanah Kerajaan, Kumpulan Wang Amanah Awam dan Akaun Wang Deposit. Semua penerimaan dan pembayaran wang amanah diakaunkan mengikut kehendak Arahan Amanah dan Surat Cara Amanah di bawah Seksyen 9 dan Seksyen 10, Akta Acara Kewangan, 1957. Pada akhir tahun 2009, baki Akaun Amanah Disatukan adalah berjumlah RM939.46 juta iaitu meningkat sejumlah RM109.85 juta atau 13.2% berbanding RM829.61 juta pada tahun 2008 seperti di **Jadual 4.21**.

Jadual 4.21
Kedudukan Akaun Amanah Disatukan Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Kumpulan Wang Amanah Kerajaan	290.39	344.49	54.10	18.6
Kumpulan Wang Amanah Awam	450.86	447.28	(3.58)	(0.8)
Akaun Wang Deposit	88.36	147.69	59.33	67.1
Baki Pada 31 Disember	829.61	939.46	109.85	13.2

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.6.1 Kumpulan Wang Amanah Kerajaan

Kumpulan Wang Amanah Kerajaan ditubuhkan mengikut Seksyen 10 Akta Acara Kewangan, 1957 bagi mengakaunkan terimaan daripada peruntukan Kerajaan dan bayaran bagi maksud tertentu. Kumpulan Wang ini disenaraikan dalam Jadual Kedua dan Ketiga Akta Acara Kewangan, 1957 yang terdiri daripada Kumpulan Wang Pembangunan, Kumpulan Wang Bekalan Air dan Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan.

a) Kumpulan Wang Pembangunan

Kumpulan Wang Pembangunan ditubuhkan di bawah Akta Kumpulan Wang Pembangunan, 1966. Sumber kewangan Kumpulan Wang ini diperolehi melalui

caruman daripada Akaun Hasil Disatukan, Terimaan Pemberian Dan Pinjaman Daripada Kerajaan Persekutuan dan juga Terimaan Bayaran Balik Pinjaman Daripada Agensi Kerajaan Negeri. Wang dalam Kumpulan Wang ini hanya boleh dibelanjakan untuk maksud yang ditentukan dalam Akta tersebut.

Pada tahun 2009, Kumpulan Wang Pembangunan Kerajaan Negeri telah mencatat lebih semasa berjumlah RM30.54 juta berbanding RM107.78 juta pada tahun 2008. Lebih ini menjadikan baki terkumpul Kumpulan Wang Pembangunan pada akhir tahun 2009 adalah berjumlah RM59.16 juta. Pada tahun 2009, jumlah penerimaan berkurang sejumlah RM112.42 juta disebabkan pengurangan caruman daripada Akaun Hasil Disatukan berjumlah RM700 juta berbanding RM800 juta pada tahun 2008. Manakala pembayaran pembangunan pada tahun 2009 menurun sejumlah RM35.18 juta atau 4.9% menjadi RM678.17 juta berbanding RM713.35 juta pada tahun 2008. Kedudukan baki Kumpulan Wang Pembangunan pada tahun 2009 berbanding 2008 adalah seperti di **Jadual 4.22**.

Jadual 4.22
Kedudukan Baki Kumpulan Wang Pembangunan
Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki Pada 1 Januari	(79.16)	28.62	107.78	136.2
Penerimaan	821.13	708.71	(112.42)	(13.7)
Pembayaran	713.35	678.17	(35.18)	(4.9)
Lebihan/(Defisit)	107.78	30.54	(77.24)	(71.7)
Baki Pada 31 Disember	28.62	59.16	30.54	106.7

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Pada tahun 2009, perbelanjaan bagi 10 daripada 16 Jabatan/Pejabat mencatat peningkatan manakala enam Jabatan/Pejabat mencatat penurunan. Lima pejabat yang mencatatkan jumlah perbelanjaan tertinggi ialah Pejabat Menteri Besar Dan Setiausaha Kerajaan Negeri berjumlah RM565.34 juta, Jabatan Bekalan Air berjumlah RM53.85 juta, Jabatan Kerja Raya berjumlah RM26.07 juta, Pejabat Pengarah Tanah Dan Galian Negeri berjumlah RM22.98 juta dan Pejabat Perbendaharaan Negeri berjumlah RM22.46 juta. Ini bermakna lima pejabat ini telah membelanjakan sejumlah RM690.70 juta atau 94.4% daripada jumlah keseluruhan perbelanjaan pembangunan. Kedudukan perbelanjaan pembangunan pada tahun 2009 berbanding 2008 adalah seperti di **Jadual 4.23**.

Jadual 4.23
Kedudukan Perbelanjaan Pembangunan Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Bil.	Jabatan/Pejabat	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Pejabat Menteri Besar Dan Setiausaha Kerajaan Negeri	515.43	565.34	49.91	9.7
2.	Pejabat Perbendaharaan Negeri	82.86	22.46	(60.40)	(72.9)
3.	Pejabat Pengarah Tanah Dan Galian	53.37	22.98	(30.39)	(56.9)
4.	Jabatan Kerja Raya	27.15	26.07	(1.08)	(4.0)
5.	Jabatan Pengairan Dan Saliran	7.77	8.36	0.59	7.6
6.	Pejabat Daerah Kuala Terengganu	6.11	7.83	1.72	28.2
7.	Jabatan Pertanian Negeri	4.38	4.31	(0.07)	(1.6)
8.	Jabatan Perhutanan	3.50	3.49	(0.01)	(0.3)
9.	Pejabat Daerah Marang	2.13	2.70	0.57	26.8
10.	Pejabat Daerah Besut	2.05	2.70	0.65	31.7
11.	Pejabat Daerah Hulu Terengganu	1.96	2.57	0.61	31.1
12.	Pejabat Daerah Setiu	1.93	2.68	0.75	38.9
13.	Pejabat Daerah Kemaman	1.76	2.56	0.80	45.5
14.	Pejabat Daerah Dungun	1.74	2.68	0.94	54.0
15.	Jabatan Perkhidmatan Haiwan	1.21	1.44	0.23	19.0
16.	Jabatan Bekalan Air	86.51	53.85	(32.66)	(37.8)
Jumlah		799.86	732.02	(67.84)	(8.5)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Analisis Audit menunjukkan peningkatan perbelanjaan yang ketara ialah bagi Pejabat Menteri Besar Dan Setiausaha Kerajaan Negeri iaitu peningkatan sejumlah RM49.91 juta. Peningkatan ini disebabkan oleh perbelanjaan bagi pembinaan Kompleks Istana Baru di Bukit Chendering, berjumlah RM103.78 juta, pembinaan masjid dan surau berjumlah RM62.84 juta dan pembinaan *Double Road Frontage* di Kampung Cina, Kuala Terengganu yang berjumlah RM53 juta. Manakala jumlah perbelanjaan bagi Pejabat Perbendaharaan Negeri, Jabatan Bekalan Air dan Pejabat Pengarah Tanah Dan Galian Negeri telah mengalami penurunan yang ketara iaitu masing-masing sejumlah RM60.4 juta, RM32.66 juta dan RM30.39 juta.

b) Kumpulan Wang Bekalan Air

Kumpulan Wang Bekalan Air ditubuhkan di bawah Akta Kumpulan Wang Bekalan Air (Tatacara Kewangan Dan Perakaunan) 1980. Sumber kewangan Kumpulan Wang ini diperoleh melalui caruman daripada Kerajaan Negeri dan pindahan daripada Akaun Pinjaman Disatukan. Baki Kumpulan Wang Bekalan Air pada akhir tahun 2009 adalah berjumlah RM125.11 juta berbanding RM128.43 juta pada tahun 2008 iaitu penurunan sejumlah RM3.32 juta atau 2.6%. Penurunan ini disebabkan sejumlah RM54.33 juta pembayaran berbanding penerimaan berjumlah RM51.01 juta pada tahun 2009. Sehingga akhir tahun 2009, pembayaran melalui Kumpulan Wang ini adalah berjumlah RM54.33 juta iaitu menurun sejumlah RM32.70 juta berbanding RM87.03 juta pada tahun 2008. Kedudukan Kumpulan Wang Bekalan Air pada tahun 2009 berbanding 2008 adalah seperti di **Jadual 4.24**.

Jadual 4.24
Kedudukan Kumpulan Wang Bekalan Air Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki Pada 1 Januari	134.72	128.43	(6.29)	(4.7)
Penerimaan	80.74	51.01	(29.73)	(36.8)
Pembayaran	87.03	54.33	(32.70)	(37.6)
Lebihan/(Defisit)	(6.29)	(3.32)	2.97	47.2
Baki Pada 31 Disember	128.43	125.11	(3.32)	(2.6)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Antara projek yang dibayar pada tahun 2009 ialah projek Menaik Taraf Loji Air Tepus, Dungun berjumlah RM14.11 juta, projek Mengurangkan Kadar Kehilangan Air Tak Terhasil (NRW) Negeri Terengganu berjumlah RM11.25 juta, projek Menaik Taraf Loji Air Serdang, Dungun berjumlah RM7 juta dan projek Bekalan Air Besut Peringkat Tiga berjumlah RM6.3 juta.

c) Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan

Penyata Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan terdiri daripada Akaun Penyelesaian, Akaun Perniagaan, Akaun Pinjaman, Kumpulan Wang Luar Jangka dan Pelbagai Kumpulan Wang Amanah. Kedudukan akaun Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan pada tahun 2009 berbanding 2008 adalah seperti di **Jadual 4.25**.

Jadual 4.25
Kedudukan Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan
Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Bil.	Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Akaun Penyelesaian	3.34	3.28	(0.06)	(1.8)
2.	Akaun Perniagaan	0.71	0.59	(0.12)	(16.9)
3.	Akaun Pinjaman	50.02	51.75	1.73	3.5
4.	Kumpulan Wang Luar Jangka	5.00	5.00	0.00	0.0
5.	Pelbagai Kumpulan Wang Amanah	74.27	99.60	25.33	34.1
	Baki Pada 31 Disember	133.34	160.22	26.88	20.2

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Analisis Audit menunjukkan baki Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan pada akhir tahun 2009 adalah berjumlah RM160.22 juta iaitu meningkat sejumlah RM26.88 juta atau 20.2% berbanding tahun 2008 yang berjumlah RM133.34 juta. Peningkatan ini disebabkan oleh baki Akaun Pelbagai Kumpulan Wang telah meningkat sejumlah RM25.33 juta atau 34.1% menjadi RM99.6 juta berbanding RM74.27 juta pada tahun 2008. Peningkatan ini disebabkan Akaun Kena Bayar yang berjumlah RM79.6 juta pada tahun 2009 telah meningkat sejumlah RM23.91 juta iaitu 42.9% berbanding RM55.69 juta pada tahun 2008. Manakala baki Akaun Pinjaman pada akhir tahun 2009 yang berjumlah RM51.75 juta telah meningkat sejumlah RM1.73 juta atau 3.5% berbanding RM50.02 juta pada tahun 2008.

i) Kumpulan Wang Luar Jangka

Kumpulan Wang Luar Jangka ditubuhkan selaras dengan Perkara 103 Perlembagaan Persekutuan. Kumpulan Wang ini ditubuhkan bagi maksud memenuhi keperluan perbelanjaan yang segera dan luar jangka seperti bencana alam. Pada tahun 2009, tidak ada sebarang urus niaga yang dibuat melalui Kumpulan Wang ini menjadikan baki Kumpulan Wang ini berjumlah RM5 juta tidak berubah seperti tahun 2008.

ii) Akaun Kena Bayar

Akaun ini diwujudkan bagi menyelesaikan tanggungan Kerajaan Negeri terhadap pelbagai bekalan dan perkhidmatan yang tidak sempat dibayar pada akhir tahun semasa dan dibayar pada awal tahun berikutnya. Pada akhir tahun 2009, Akaun Kena Bayar mempunyai baki berjumlah RM79.6 juta berbanding RM55.69 juta pada tahun 2008 iaitu peningkatan sejumlah RM23.91 juta atau 42.9%. Analisis Audit mendapati kebanyakan perbelanjaan di bawah Akaun Kena Bayar adalah disebabkan kelewatan pembekal mengemukakan bil tuntutan pembayaran dan bil utiliti.

Analisis Audit mendapati sebanyak 32 Jabatan/Pejabat terlibat dengan perbelanjaan di bawah Akaun Kena Bayar. Lima pejabat menunjukkan jumlah perbelanjaan Akaun Kena Bayar yang tinggi iaitu Jabatan Kerja Raya berjumlah RM19.56 juta atau 24.6% berbanding jumlah keseluruhan Akaun Kena Bayar, Pejabat Menteri Besar Dan Setiausaha Kerajaan Negeri berjumlah RM17.28 juta (21.7%), Pejabat Daerah Kuala Terengganu berjumlah RM7.47 juta (9.4%), Jabatan Bekalan Air berjumlah RM5.97 juta (7.5%) dan Pejabat Tanah Kuala Terengganu berjumlah RM4.35 juta (5.5%). Perbelanjaan Akaun Kena Bayar bagi lima Jabatan/Pejabat tersebut bagi tahun 2009 adalah seperti di **Jadual 4.26**.

Jadual 4.26
Perbelanjaan Akaun Kena Bayar Tertinggi Bagi
Lima Jabatan/Pejabat Pada Tahun 2009

Bil.	Jabatan/Pejabat	Perbelanjaan	
		(RM Juta)	(%)
1.	Jabatan Kerja Raya Negeri	19.56	24.6
2.	Pejabat Menteri Besar Dan Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri	17.28	21.7
3.	Pejabat Daerah Kuala Terengganu	7.47	9.4
4.	Jabatan Bekalan Air	5.97	7.5
5.	Pejabat Tanah Kuala Terengganu	4.35	5.5

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Jabatan/Pejabat yang menunjukkan peningkatan yang ketara adalah Pejabat Tanah Kuala Terengganu yang meningkat sebanyak 8,600% (RM4.3 juta), Pejabat Daerah Besut sebanyak 6,950% (RM4.17 juta), Suruhanjaya Perkhidmatan Negeri sebanyak 600% (RM0.06 juta), Pejabat Daerah Kuala Terengganu sebanyak 324.4% (RM5.71 juta) dan Jabatan Perkhidmatan Veterinar sebanyak 321.4% (RM0.45 juta). Perbelanjaan Akaun Kena Bayar bagi lima Jabatan/Pejabat yang

menunjukkan peningkatan ketara pada tahun 2009 berbanding 2008 adalah seperti di **Jadual 4.27**.

Jadual 4.27
Peningkatan Ketara Perbelanjaan Akaun Kena Bayar Bagi
Lima Jabatan/Pejabat Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Bil.	Jabatan/Pejabat	Tahun		Peningkatan	
		2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Pejabat Tanah Kuala Terengganu	0.05	4.35	4.30	8,600.0
2.	Pejabat Daerah Besut	0.06	4.23	4.17	6,950.0
3.	Suruhanjaya Perkhidmatan Negeri	0.01	0.07	0.06	600.0
4.	Pejabat Daerah Kuala Terengganu	1.76	7.47	5.71	324.4
5.	Jabatan Perkhidmatan Veterinar	0.14	0.59	0.45	321.4

Sumber: *Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu*

Analisis perbandingan Akaun Kena Bayar bagi lima tahun menunjukkan penurunan pada tahun 2006 dan peningkatan pada tahun 2007 hingga 2009 seperti di **Jadual 4.28**. Kedudukan tahun 2009 adalah yang tertinggi dalam tempoh lima tahun kebelakangan.

Jadual 4.28
Kedudukan Akaun Kena Bayar Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Butiran	Tahun				
	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)
Akaun Kena Bayar	57.28	31.91	54.17	55.69	79.60
Jumlah	57.28	31.91	54.17	55.69	79.60

Sumber: *Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu*

4.6.2 Kumpulan Wang Amanah Awam

Kumpulan Wang ini ditubuhkan di bawah Seksyen 9, Akta Acara Kewangan, 1957 untuk mengaakumkan sumbangan wang yang diterima daripada orang awam dan organisasi kepada Kerajaan Negeri bagi tujuan tertentu. Pengurusan Kumpulan Wang ini perlu dibuat mengikut Arahan Amanah yang diluluskan oleh Perbendaharaan Negeri. Baki bagi 42 akaun amanah dalam Kumpulan Wang ini yang dikawal oleh 11 Jabatan/Pejabat pada akhir tahun 2009 adalah berjumlah RM447.28 juta berbanding RM450.86 juta pada tahun 2008 iaitu menurun sejumlah RM3.58 juta atau 0.8%. Ini adalah disebabkan oleh penurunan baki 10 akaun kumpulan wang amanah antaranya Kumpulan Wang Pembangunan Hutan, Amanah Dana Khas dan Akaun Amanah Tabung Pusingan Projek Ternak.

a) Kumpulan Wang Amanah Penyelenggaraan Jalan Negeri

Pada tahun 2009, baki Kumpulan Wang ini berjumlah RM202.34 juta berbanding RM177.53 juta pada tahun 2008 iaitu meningkat sejumlah RM24.81 juta atau 14%. Peningkatan ini disebabkan terimaan berjumlah RM226.03 juta berbanding pembayaran yang berjumlah RM201.22 juta. Kedudukan Kumpulan Wang ini bagi tahun 2005 hingga 2009 adalah seperti di **Jadual 4.29**.

Jadual 4.29
Kumpulan Wang Amanah Penyelenggaraan Jalan Negeri
Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Butiran	Tahun				
	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)
Baki Pada 1 Januari	120.00	107.31	107.10	133.69	177.53
Penerimaan	43.71	55.13	222.15	173.66	226.03
Pembayaran	56.40	55.34	195.56	129.82	201.22
Lebihan/(Defisit)	(12.69)	(0.21)	26.59	43.84	24.81
Baki Pada 31 Disember	107.31	107.10	133.69	177.53	202.34

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

b) Kumpulan Wang Pembangunan Hutan

Kumpulan Wang ini diwujudkan mengikut Akta Perhutanan Negara, 1984. Tujuan penubuhannya adalah untuk melaksanakan pelbagai projek seperti menyediakan, melaksana dan mengkaji semula rancangan pengurusan hutan negeri. Pada tahun 2009, kutipan ses hutan adalah berjumlah RM2.68 juta berbanding RM3.35 juta pada tahun 2008 iaitu menurun sejumlah RM0.67 juta atau 20%. Penurunan ini disebabkan penurunan pengeluaran balak sebanyak 83,873 meter padu daripada 388,262 meter padu pada tahun 2008 kepada 304,389 meter padu pada tahun 2009. Manakala perbelanjaan Kumpulan Wang pula mencatatkan peningkatan sejumlah RM1.23 juta atau 37.7% menjadi RM4.49 juta pada tahun 2009 berbanding RM3.26 juta pada tahun 2008. Peningkatan ini disebabkan oleh pembelian dan penyenggaraan kenderaan serta projek Hutan Lipur dan Rimba Bandar, Dungun. Sehingga akhir tahun 2009, baki Kumpulan Wang Pembangunan Hutan adalah berjumlah RM3.38 juta.

c) Amanah Dana Khas

Akaun ini ditubuhkan pada pertengahan tahun 2006 bertujuan untuk mengakaunkan wang yang diterima daripada Kerajaan Persekutuan bagi melaksanakan program yang dibiayai di bawah Dana Khas. Program yang dibiayai adalah program, projek dan aktiviti yang memberi manfaat kepada rakyat Negeri Terengganu yang diluluskan oleh Majlis Tindakan Dana Khas. Majlis tersebut dianggotai oleh seramai empat ahli dan dipengerusikan oleh Menteri Besar Terengganu. Pada tahun 2009, Akaun ini berbaki RM209.27 juta menurun sejumlah RM32.74 juta atau 13.5% berbanding tahun 2008 yang berjumlah RM242.01 juta. Perbelanjaan yang dibuat pada tahun 2009 adalah berjumlah RM281.94 juta terhadap projek yang dilaksanakan oleh Jabatan dan Agensi Kerajaan Negeri dan Persekutuan antaranya projek Taman Ilmu di Besut dan projek Desa Taqwa di Kuala Telemong, Hulu Terengganu.

d) Akaun Amanah Tabung TESDEC

Akaun Amanah ini ditubuhkan bagi mengakaunkan geran yang diterima daripada Kerajaan Persekutuan dan sumbangan daripada orang awam untuk membiayai pelbagai perbelanjaan bagi Pusat Pembangunan Kemahiran Negeri Terengganu/*Terengganu Skills Development Centre* (TESDEC). Pada tahun 2009, geran sejumlah RM13.41 juta diterima daripada Kerajaan Persekutuan dan daripada

jumlah tersebut sejumlah RM7.01 juta telah dibelanjakan bagi Program Latihan Teknikal Dan Industri menjadikan baki Akaun ini pada akhir tahun 2009 berjumlah RM6.40 juta.

4.6.3 Akaun Wang Deposit

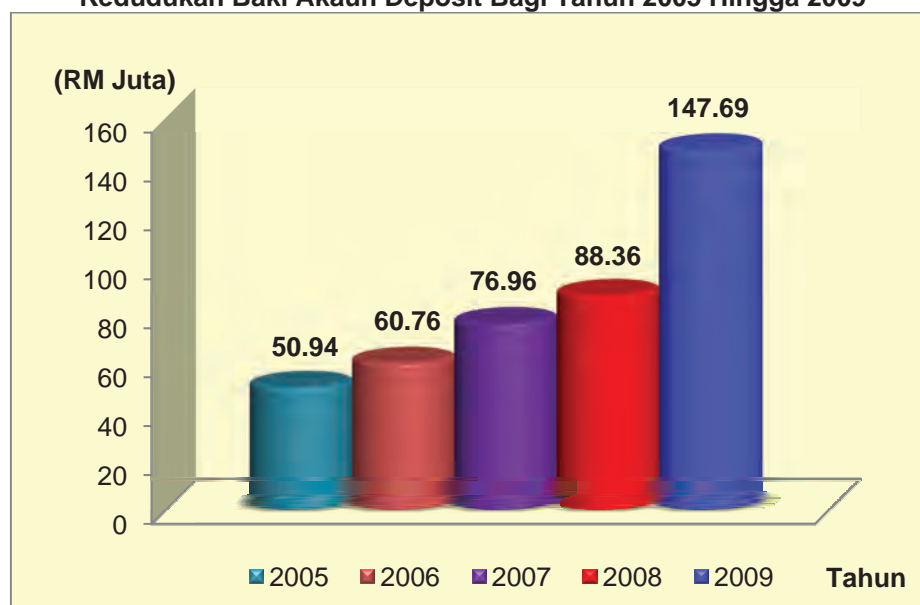
Deposit merupakan wang yang diterima oleh sesebuah Jabatan/Pejabat bagi maksud tertentu dan perlu dikembalikan setelah selesai maksudnya. Pada tahun 2009, Kerajaan Negeri mempunyai tujuh jenis deposit yang diselenggarakan oleh 26 Jabatan/Pejabat melalui 69 akaun deposit. Pada tahun 2009, baki bagi 69 akaun deposit adalah berjumlah RM147.68 juta iaitu meningkat sejumlah RM59.33 juta atau 67.1% berbanding tahun 2008 yang berjumlah RM88.36 juta. Analisis Audit menunjukkan baki Akaun Deposit Am Pejabat Tanah Kuala Terengganu meningkat sejumlah RM50.12 juta atau 708.9% menjadi RM57.19 juta berbanding RM7.07 juta pada tahun 2008. Kedudukan Deposit pada tahun 2009 berbanding 2008 adalah seperti di **Jadual 4.30** dan **Carta 4.7** menunjukkan kedudukan Deposit bagi tahun 2005 hingga 2009.

Jadual 4.30
Kedudukan Deposit Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Bil.	Jabatan/Pejabat	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Setiausaha Kerajaan Negeri	15.02	20.59	5.57	37.1
2.	Perbendaharaan Negeri	0.01	0.07	0.06	600.0
3.	Pesuruhjaya Hal Ehwal Agama	0.04	0.04	0.00	0.0
4.	Kebajikan Masyarakat	0.00	0.02	0.02	100.0
5.	Jabatan Kerja Raya	23.81	32.04	8.23	34.6
6.	Pengairan Dan Saliran	1.97	1.52	(0.45)	(22.8)
7.	Daerah Besut	0.41	0.28	(0.13)	(31.7)
8.	Daerah Dungun	0.28	0.22	(0.06)	(21.4)
9.	Daerah Hulu Terengganu	0.26	0.28	0.02	7.7
10.	Daerah Kemaman	0.23	0.61	0.38	165.2
11.	Daerah Kuala Terengganu	0.68	0.41	(0.27)	(39.7)
12.	Daerah Marang	0.23	0.39	0.16	69.6
13.	Daerah Setiu	0.26	0.22	(0.04)	(15.4)
14.	Tanah Dan Galian	1.26	0.41	(0.85)	(67.5)
15.	Tanah Besut	0.58	0.81	0.23	39.7
16.	Tanah Dungun	8.93	8.95	0.02	0.2
17.	Tanah Hulu Terengganu	2.46	2.78	0.32	13.0
18.	Tanah Kemaman	9.14	5.50	(3.64)	(39.8)
19.	Tanah Kuala Terengganu	7.07	57.19	50.12	708.9
20.	Tanah Marang	6.35	5.66	(0.69)	(10.9)
21.	Tanah Setiu	0.36	0.41	0.05	13.9
22.	Mahkamah Syariah	0.38	0.48	0.10	26.3
23.	Perhutanan Negeri	5.85	6.11	0.26	4.4
24.	Perkhidmatan Veterinar	0.10	0.09	(0.01)	(10.0)
25.	Pertanian Negeri	0.02	0.01	(0.01)	(50.0)
26.	Bekalan Air	2.66	2.60	(0.06)	(2.6)
Jumlah		88.36	147.69	59.33	67.1

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Carta 4.7
Kedudukan Baki Akaun Deposit Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Sumber: *Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu*

4.7 PENERIMAAN DAN PEMBAYARAN WANG TUNAI

Mengikut Piawaian Perakaunan Kerajaan, Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai disediakan untuk menunjukkan aliran masuk dan aliran keluar tunai dan kesetaraan tunai. Aliran masuk (Penerimaan) Wang Tunai terdiri daripada hasil, pinjaman dalam dan luar negeri, terimaan modal dan lain-lain terimaan amanah. Manakala aliran keluar (Pembayaran) Wang Tunai terdiri daripada perbelanjaan mengurus dan pembangunan, perbelanjaan modal, bayaran balik pinjaman dalam dan luar negeri serta lain-lain bayaran amanah. Pada tahun 2009, Kerajaan Negeri telah mencatat penurunan Wang Tunai sejumlah RM158.2 juta berikutan jumlah pembayaran melebihi jumlah terimaan seperti di **Jadual 4.31**.

Jadual 4.31
Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Butiran	Tahun		Penurunan	
	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki Wang Tunai Pada 1 Januari	402.85	398.65	4.20	1.0
Penerimaan	2,586.28	2,359.37	226.91	8.8
Pembayaran	2,590.48	2,517.57	72.91	2.8
Lebihan/(Kurangan)	(4.20)	(158.20)	154.00	3,666.7
Baki Wang Tunai Pada 31 Disember	398.65	240.45	158.20	39.7

Sumber: *Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu*

Pada tahun 2009, aliran masuk Wang Tunai mencatatkan penurunan sejumlah RM226.91 juta atau 8.8% menjadi RM2.36 bilion berbanding RM2.59 bilion pada tahun 2008. Manakala aliran keluar Wang Tunai pula mencatatkan penurunan sejumlah RM72.91 juta atau 2.8% menjadi RM2.52 bilion berbanding RM2.59 bilion pada tahun 2008. Aliran masuk tertinggi adalah daripada Terimaan Bukan Hasil berjumlah RM1.33 bilion seperti di **Jadual 4.32**.

Aliran keluar Wang Tunai tertinggi adalah bagi perbelanjaan mengurus berjumlah RM1.78 bilion seperti di **Jadual 4.33**.

Jadual 4.32
Penerimaan Wang Tunai Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Bil.	Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Hasil Cukai	41.62	43.01	1.39	3.3
2.	Hasil Bukan Cukai	88.28	133.88	45.60	51.7
3.	Terimaan Bukan Hasil	1,513.66	1,334.13	(179.53)	(11.9)
4.	Pinjaman Dalam Negeri	75.74	45.61	(30.13)	(39.8)
5.	Terimaan Balik Pinjaman	21.13	8.72	(12.41)	(58.7)
6.	Terimaan Amanah	845.85	794.02	(51.83)	(6.1)
Jumlah		2,586.28	2,359.37	(226.91)	(8.8)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Jadual 4.33
Pembayaran Wang Tunai Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Bil.	Butiran	Tahun		Penurunan	
		2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Perbelanjaan Mengurus	1,790.10	1,785.06	5.04	0.3
2.	Perbelanjaan Pembangunan	713.35	678.17	35.18	4.9
3.	Perbelanjaan Bekalan Air	87.03	54.33	32.70	37.6
Jumlah		2,590.48	2,517.56	72.92	2.8

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.8 AKAUN MEMORANDUM

Penyata Akaun Memorandum adalah penyata yang menunjukkan aset dan tanggungan Kerajaan Negeri yang tidak dinyatakan dalam Lembaran Imbangan. Penyata ini terdiri daripada Penyata Akaun Memorandum Aset dan Penyata Akaun Memorandum Liabiliti. Penyata Akaun Memorandum Aset menunjukkan aset Kerajaan Negeri yang terdiri daripada pinjaman boleh dituntut, pelaburan dan tunggakan hasil. Manakala Penyata Akaun Memorandum Liabiliti menunjukkan tanggungan Kerajaan Negeri dalam bentuk hutang awam dalam negeri.

4.8.1 Pinjaman Boleh Dituntut

Pinjaman Boleh Dituntut adalah merupakan pinjaman yang diberikan oleh Kerajaan Negeri kepada Agensi Negeri dan Pihak Berkuasa Tempatan yang menggunakan sumber Kerajaan Negeri atau pinjaman daripada Kerajaan Persekutuan. Pada akhir tahun 2009, baki Pinjaman Boleh Dituntut menurun sejumlah RM8.72 juta atau 2.6% iaitu daripada RM336.73 juta pada tahun 2008 menjadi RM328.01 juta pada tahun 2009. Kedudukan Pinjaman Boleh Dituntut bagi tahun 2005 hingga 2009 adalah seperti di **Jadual 4.34**.

Jadual 4.34
Kedudukan Pinjaman Boleh Dituntut Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Bil.	Agensi	Tahun				
		2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)
Badan Berkanun Negeri						
1.	Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu	330.30	265.91	263.44	244.81	241.96
2.	Yayasan Islam Terengganu	48.37	48.37	48.37	48.37	47.37
3.	Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri Terengganu	42.50	20.00	17.50	15.00	12.50
Pihak Berkuasa Tempatan						
4.	Majlis Bandaraya Kuala Terengganu	28.55	28.55	28.55	28.55	26.18
5.	Majlis Daerah Besut	0.31	0.30	0.00	0.00	0.00
6.	Majlis Daerah Hulu Terengganu	0.55	0.47	0.00	0.00	0.00
7.	Majlis Perbandaran Kemaman	0.51	0.00	0.00	0.00	0.00
Jumlah		451.09	363.60	357.86	336.73	328.01

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Pada tahun 2009, Kerajaan Negeri tidak mengeluarkan sebarang pinjaman kepada Agensi Negeri. Analisis Audit mendapati pada tahun 2009, kesemua empat Agensi telah membuat bayaran balik (pokok dan faedah) berjumlah RM10.05 juta iaitu Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu berjumlah RM3.85 juta, Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri Terengganu berjumlah RM2.5 juta, Yayasan Islam Terengganu berjumlah RM1 juta dan Majlis Bandaraya Kuala Terengganu berjumlah RM2.7 juta. Kedudukan tunggakan bayaran balik pinjaman oleh Agensi Negeri pada tahun 2009 adalah seperti di **Jadual 4.35**.

Jadual 4.35
Kedudukan Tunggakan Bayaran Balik Pinjaman Oleh Agensi Pada Tahun 2009

Bil.	Agensi	Baki Pinjaman Pokok Pada 1 Jan. 2009	Bayaran Balik Dalam Tahun		Baki Pinjaman Pokok Pada 31 Dis. 2009	Tunggakan Bayaran Balik Pokok Dan Faedah
			Pokok	Faedah		
1.	Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu	244.81	2.85	1.00	241.96	274.73
2.	Yayasan Islam Terengganu	48.37	1.00	0.00	47.37	57.79
3.	Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri Terengganu	15.00	2.50	0.00	12.50	0.00
4.	Majlis Bandaraya Kuala Terengganu	28.55	2.37	0.33	26.18	24.93
Jumlah		336.73	8.72	1.33	328.01	357.45

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.8.2 Pelaburan

Pelaburan saham yang dilaporkan di Penyata Akaun Memorandum Pelaburan pada akhir tahun 2009 adalah berjumlah RM35.5 juta tidak berubah seperti tahun 2008. Pelaburan ini merupakan pelaburan saham tak tersiar harga dalam Terengganu Incorporated Sdn. Bhd. berjumlah RM35 juta dan MBI Capital Sdn. Bhd. berjumlah RM0.50 juta. Kedudukan pelaburan bagi tahun 2005 hingga 2009 adalah seperti di **Jadual 4.36**.

Jadual 4.36
Kedudukan Pelaburan Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Bil.	Perkara	Tahun				
		2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)
Saham Tersiar Harga						
1.	Terengganu Development Managment Bhd.	31.13	35.92	0.00	0.00	0.00
2.	IJM Plantation Bhd.	0.01	0.05	0.00	0.00	0.00
3.	Hume Industries (Malaysia) Bhd.	0.03	0.04	0.00	0.00	0.00
4.	Wah Seong Corporation Bhd.	0.04	0.04	0.00	0.00	0.00
5.	Digi Com Bhd.	0.08	0.06	0.00	0.00	0.00
6.	BSA International Bhd.	0.01	0.01	0.00	0.00	0.00
7.	MTD Capital Bhd.	0.02	0.03	0.00	0.00	0.00
Saham Tak Tersiar Harga						
8.	Terengganu Incorporated Sdn. Bhd.	0.00	0.00	35.00	35.00	35.00
9.	MBI Capital Sdn. Bhd.	0.00	0.00	0.50	0.50	0.50
Jumlah		31.32	36.15	35.50	35.50	35.50

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.8.3 Tunggakan Hasil

Peraturan mengenai tunggakan hasil dinyatakan dalam Arahan Perbendaharaan 89, yang menghendaki setiap Pegawai Pengawal menghantar suatu penyata mengenai apa-apa hasil yang sepatutnya diterima pada 31 Disember kepada Perbendaharaan Negeri dengan salinannya kepada Jabatan Audit Negara. Pekeliling Perbendaharaan Bil. 3 Tahun 2008 juga menjelaskan dasar dan prosedur berkaitan tunggakan hasil. Pada tahun 2009, tunggakan hasil Kerajaan Negeri berjumlah RM92.07 juta iaitu tidak termasuk tunggakan faedah pinjaman yang berjumlah RM82.05 juta. Tunggakan hasil Kerajaan Negeri telah menurun sejumlah RM1.91 juta atau 16% menjadi RM10.02 juta pada tahun 2009 berbanding RM11.93 juta pada tahun 2008. Butiran tunggakan hasil bagi tahun 2005 hingga 2009 adalah seperti di **Jadual 4.37**.

Jadual 4.37
Kedudukan Tunggakan Hasil Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Bil.	Jenis Hasil	Tahun				
		2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)
1.	Cukai Tanah	27.28	15.53	12.82	11.75	9.84
2.	Lain-lain Hasil	0.25	0.29	0.29	0.18	0.18
Jumlah		27.53	15.82	13.11	11.93	10.02

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Penurunan jumlah tunggakan hasil disebabkan penurunan tunggakan Cukai Tanah sejumlah RM1.91 juta atau 16.3% iaitu daripada RM11.75 juta pada tahun 2008 menjadi RM9.84 juta pada tahun 2009. Butiran tunggakan Cukai Tanah mengikut Pejabat Tanah pada tahun 2009 berbanding 2008 adalah seperti di **Jadual 4.38**.

Jadual 4.38
Tunggakan Cukai Tanah Mengikut Pejabat Tanah Pada Tahun 2009 Berbanding 2008

Bil.	Pejabat	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Pejabat Tanah Kuala Terengganu	2.39	2.53	0.14	5.9
2.	Pejabat Tanah Setiu	2.22	1.18	(1.04)	(46.8)
3.	Pejabat Tanah Hulu Terengganu	1.90	1.86	(0.04)	(2.1)
4.	Pejabat Tanah Kemaman	1.75	1.26	(0.49)	(28.0)
5.	Pejabat Tanah Marang	1.42	0.97	(0.45)	(31.7)
6.	Pejabat Tanah Besut	1.20	1.06	(0.14)	(11.7)
7.	Pejabat Tanah Dungun	0.87	0.98	0.11	12.6
Jumlah		11.75	9.84	(1.91)	(16.3)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Pada keseluruhannya, lima Pejabat Tanah mencatatkan penurunan tunggakan hasil berbanding dua Pejabat Tanah yang merekodkan peningkatan. Pejabat Tanah Setiu menunjukkan penurunan tunggakan Cukai Tanah paling tinggi iaitu sejumlah RM1.04 juta atau 46.8% disebabkan usaha yang dijalankan oleh pihak pejabat memaklumkan kepada orang ramai supaya menjelaskan Cukai Tanah melalui notis yang dikeluarkan atau cara hebahan yang lain.

4.8.4 Hutang Kerajaan Negeri

Kerajaan Negeri dari semasa ke semasa menerima pinjaman daripada Kerajaan Persekutuan untuk membiayai projek pembangunannya. Pada tahun 2009, baki hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan adalah berjumlah RM1.01 bilion berbanding RM997.6 juta pada tahun 2008 iaitu meningkat sejumlah RM9.36 juta atau 0.9% seperti di **Jadual 4.39**. Peningkatan ini adalah disebabkan pinjaman baru yang diterima pada tahun 2009 berjumlah RM45.61 juta iaitu bagi membiayai projek bekalan air.

Jadual 4.39
Kedudukan Hutang Kerajaan Negeri Bagi Tahun 2009 Berbanding 2008

Bil.	Pejabat	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Bekalan Air	642.13	657.71	15.58	2.4
2.	Perumahan Awam Kos Rendah	160.40	154.13	(6.27)	(3.9)
3.	Pembangunan Kawasan Perindustrian	75.84	73.67	(2.17)	(2.9)
4.	Ladang Awam	72.08	72.08	0.00	-
5.	Pelaburan	42.88	42.88	0.00	-
6.	Pembangunan Hutan	3.11	5.33	2.22	71.4
7.	Program Menangani Masalah Y2K	1.16	1.16	0.00	-
Jumlah		997.60	1,006.96	9.36	0.9

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

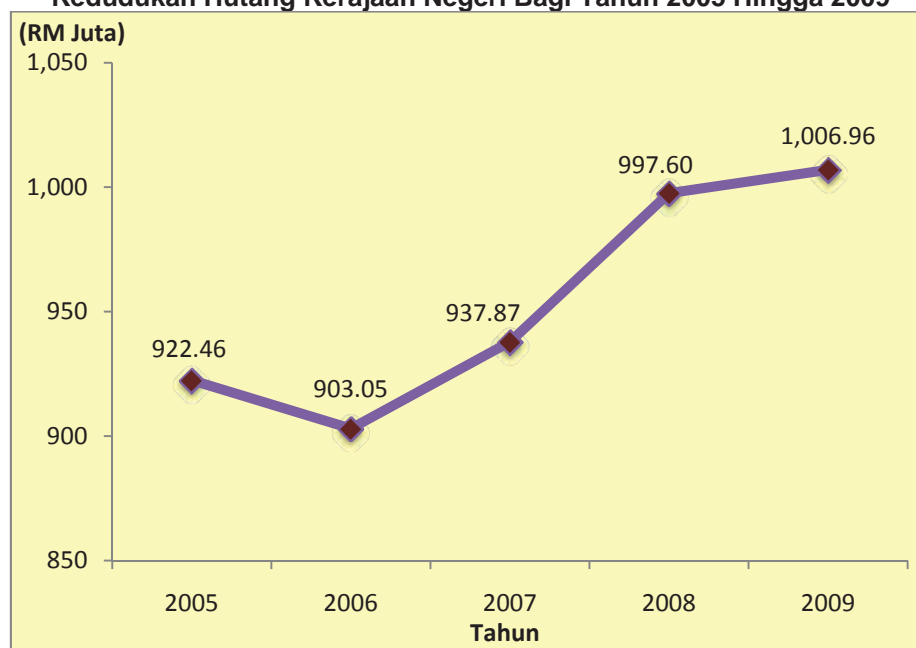
Pada tahun 2009, Kerajaan Negeri telah membuat bayaran balik pinjaman berjumlah RM44.83 juta (pokok dan faedah) bagi Projek Bekalan Air dan Perumahan Awam Kos Rendah. Kedudukan hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan bagi tahun 2005 hingga 2009 adalah seperti di **Jadual 4.40** dan di **Carta 4.8**.

Jadual 4.40
Kedudukan Hutang Kerajaan Negeri Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Bil.	Projek	Tahun				
		2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)
1.	Bekalan Air	546.54	532.25	578.79	642.13	657.71
2.	Perumahan Awam Kos Rendah	166.62	166.59	163.16	160.40	154.13
3.	Pembangunan Kawasan Perindustrian	82.33	82.33	76.38	75.84	73.67
4.	Ladang Awam	76.51	72.20	72.08	72.08	72.08
5.	Pelaburan	43.79	43.79	42.88	42.88	42.88
6.	Pembangunan Hutan	3.78	3.58	3.27	3.11	5.33
7.	Program Menangani Masalah Y2K	2.89	2.31	1.31	1.16	1.16
Jumlah		922.46	903.05	937.87	997.60	1,006.96

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Carta 4.8
Kedudukan Hutang Kerajaan Negeri Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Tunggakan bayaran balik pinjaman kepada Kerajaan Persekutuan pada akhir tahun 2009 adalah berjumlah RM455.68 juta iaitu termasuk jumlah pokok dan faedah berbanding RM417.81 juta pada tahun 2008. Peningkatan tunggakan bayaran balik sejumlah RM37.87 juta atau 9.1% disebabkan kegagalan Kerajaan Negeri dan Agensi Negeri membayar balik pinjaman mengikut jadual. Kedudukan tunggakan bayaran balik pinjaman bagi tahun 2005 hingga 2009 menunjukkan peningkatan setiap tahun seperti di **Jadual 4.41**.

Jadual 4.41
Kedudukan Tunggakan Bayaran Balik Pinjaman Bagi Tahun 2005 Hingga 2009

Bil.	Pinjaman	Tahun				
		2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	2009 (RM Juta)
1.	Bekalan Air	116.27	135.12	159.04	186.21	211.99
2.	Perumahan Awam Kos Rendah	24.99	32.34	36.93	41.84	43.24
3.	Pembangunan Kawasan Perindustrian	55.86	72.41	79.21	81.40	81.72
4.	Ladang Awam	46.19	49.37	56.97	64.60	73.20
5.	Pelaburan	19.90	42.58	39.54	40.57	42.05
6.	Pembangunan Hutan	1.57	1.74	1.74	2.03	2.32
7.	Program Menangani Masalah Y2K	1.73	1.73	1.31	1.16	1.16
Jumlah		266.51	335.29	374.74	417.81	455.68

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.9 RUMUSAN DAN SYOR AUDIT

4.9.1 Pada keseluruhannya, analisis Audit terhadap kedudukan kewangan Kerajaan Negeri pada akhir tahun 2009 adalah berada pada tahap memuaskan. Kecairan tunai semasa Kerajaan Negeri adalah rendah kerana aset semasa tidak dapat menampung jumlah tanggungan semasa. Kedudukan Wang Tunai Kerajaan Negeri menunjukkan penurunan dari tahun 2007 hingga 2009. Sehingga akhir tahun 2009, Kumpulan Wang Disatukan Kerajaan Negeri telah mencatat penurunan sejumlah RM164.20 juta atau 40.6% kepada RM240.45 juta berbanding RM404.65 juta pada tahun 2008. Manakala Akaun Hasil Disatukan mencatatkan defisit pada tahun 2009 sejumlah RM274.05 juta menjadikan defisit terkumpul meningkat kepada RM699.01 juta berbanding RM424.96 juta pada tahun 2008. Walaupun jumlah perbelanjaan menurun sejumlah RM5.04 juta tetapi penurunan ini kurang berbanding penurunan hasil yang berjumlah RM132.55 juta pada tahun 2009. Ini bermakna Kerajaan Negeri masih menggunakan sumber daripada Akaun Amanah Disatukan sebagaimana tahun 2008 bagi menampung defisit tersebut. Kerajaan Negeri juga telah melupuskan kesemua Pelaburan Am berjumlah RM6 juta bagi menampung perbelanjaan. Penyata Akaun Memorandum menunjukkan Aset Kerajaan yang terdiri daripada Pinjaman Boleh Dituntut, Pelaburan dan Tunggakan Hasil berjumlah RM455.58 juta tidak dapat menampung Tanggungan iaitu Hutang Awam yang berjumlah RM1.01 bilion. Bagaimanapun, jumlah Pinjaman Boleh Dituntut telah menurun sejumlah RM8.72 juta atau 2.6% menjadi RM328.01 juta pada tahun 2009, manakala Tunggakan Hasil telah mengalami penurunan sebanyak 16% atau RM1.91 juta kepada RM10.02 juta.

4.9.2 Kerajaan Negeri perlu merancang perbelanjaan dengan cekap dan berhemat selaras dengan dasar Kerajaan Negeri tanpa menjejaskan mutu perkhidmatan dan pembangunan ekonomi negeri. Selain itu, tindakan berterusan perlu diambil untuk mengutip tunggakan hasil dan tunggakan bayaran balik pinjaman kepada Agensi Negeri.

BAHAGIAN III

RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

BAHAGIAN III

RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

5. PENCAPAIAN PELAKSANAAN PROJEK PEMBANGUNAN RANCANGAN MALAYSIA KESEMBILAN

5.1 Rancangan Malaysia Kesembilan (RMKe-9) Negeri Terengganu untuk tempoh lima tahun bermula pada tahun 2006 hingga 2010. Rancangan ini digubal bagi menjelaskan strategi, program dan projek yang akan diperkenal dan dilaksanakan untuk mencapai objektif pembangunan Negeri Terengganu. Ia adalah signifikan ke arah menggerakkan Negeri Terengganu mencapai status negeri maju menjelang tahun 2020.

5.2 Bagi menjayakan RMKe-9, siling peruntukan yang telah diluluskan oleh Kerajaan Negeri adalah berjumlah RM5.1 bilion dan telah diagihkan kepada 16 Jabatan/Pejabat. Jabatan/Pejabat yang menerima peruntukan tertinggi adalah Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri berjumlah RM2.9 bilion atau 73.3%. Pada tahun 2009, peruntukan yang diluluskan adalah berjumlah RM1.18 bilion dan sejumlah RM732.02 juta atau 61.9% daripada jumlah peruntukan telah dibelanjakan oleh 16 Jabatan/Pejabat sehingga akhir tahun 2009. Pencapaian perbelanjaan pembangunan di bawah RMKe-9 pada 31 Disember 2009 adalah seperti di **Jadual 5.1**.

Jadual 5.1
Pencapaian Perbelanjaan Pembangunan Di Bawah RMKe-9
Pada 31 Disember 2009

Bil.	Jabatan/Pejabat	Peruntukan RMKe-9 Yang Diluluskan (RM Juta)	Perbelanjaan Sehingga 31 Disember 2009 (RM Juta)	Pencapaian (%)
1.	Pejabat Setiausaha Kerajaan	856.94	565.34	65.9
2.	Jabatan Bekalan Air	82.50	53.85	65.3
3.	Pejabat Perbendaharaan Negeri	100.00	22.50	22.5
4.	Pejabat Pengarah Tanah Dan Galian	70.00	22.98	32.8
5.	Jabatan Kerja Raya	29.99	26.06	86.9
6.	Jabatan Pengairan Dan Saliran	8.40	8.36	99.5
7.	Pejabat Daerah Kuala Terengganu	8.00	7.83	97.9
8.	Jabatan Pertanian Negeri	4.40	4.31	97.9
9.	Jabatan Perhutanan	3.5	3.48	99.4
10.	Pejabat Daerah Marang	2.70	2.69	99.6
11.	Pejabat Daerah Besut	2.70	2.69	99.6
12.	Pejabat Daerah Hulu Terengganu	2.70	2.57	95.2
13.	Pejabat Daerah Setiu	2.70	2.68	99.3
14.	Pejabat Daerah Kemaman	2.70	2.56	94.8
15.	Pejabat Daerah Dungun	2.70	2.68	99.3
16.	Jabatan Perkhidmatan Haiwan	1.50	1.44	96.0
Jumlah		1,181.43	732.02	61.9

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

5.3 Pencapaian perbelanjaan pembangunan di bawah RMKe-9 bagi tahun 2006 hingga 2009 adalah seperti di **Jadual 5.2**.

Jadual 5.2
Pencapaian Perbelanjaan Pembangunan Di Bawah RMKe-9
Bagi Tahun 2006 Hingga 2009

Tahun	Peruntukan (RM Juta)	Perbelanjaan (RM Juta)	Pencapaian (%)
2006	819.47	564.43	68.9
2007	1,014.06	830.94	81.9
2008	946.30	799.86	84.5
2009	1,181.43	732.02	61.9
Jumlah 2006 – 2009	3,961.26	2,927.25	73.9
2010	1,142.18	-	-
Jumlah RMKe-9	5,103.44	2,927.25	57.4

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

5.4 Analisis Audit mendapati pencapaian perbelanjaan pembangunan bagi tahun 2006 hingga 2009 adalah antara 68.9% hingga 84.5%. Pada keseluruhannya, sejumlah RM2.93 bilion atau 73.9% daripada RM3.96 bilion peruntukan telah dibelanjakan dalam tempoh tersebut. Jumlah ini merupakan 57.4% daripada siling peruntukan bagi RMKe-9 yang berjumlah RM5.1 bilion.

5.5 Pada tahun 2009, sebanyak 779 projek telah dirancang untuk dilaksanakan oleh 16 Jabatan/Agensi. Pada keseluruhannya sebanyak 658 projek atau 84.5% daripada 779 projek yang diluluskan telah siap dilaksanakan, 85 projek dalam pelaksanaan dan 36 projek belum mula seperti di **Jadual 5.3**.

Jadual 5.3
Status Pencapaian Pelaksanaan Projek RMKe-9 Bagi Tahun 2009

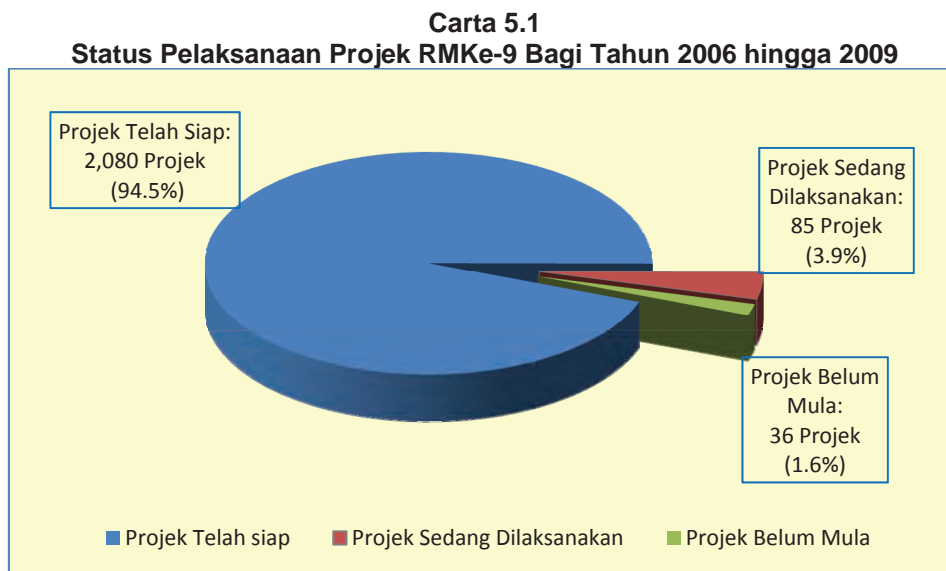
Bil.	Maksud Pembangunan	Siap Sebenar	Sedang Dilaksanakan	Belum Mula	Jumlah
1.	Pejabat Daerah Kuala Terengganu	133	-	-	133
2.	Pejabat Setiausaha Kerajaan	116	74	27	217
3.	Pejabat Daerah Marang	51	-	-	51
4.	Pejabat Daerah Hulu Terengganu	67	-	-	67
5.	Pejabat Daerah Setiu	34	-	-	34
6.	Pejabat Daerah Besut	41	-	-	41
7.	Jabatan Kerja Raya	20	4	8	32
8.	Pejabat Daerah Kemaman	36	-	-	36
9.	Jabatan Bekalan Air	8	6	1	15
10.	Pejabat Daerah Dungun	22	-	-	22
11.	Jabatan Perhutanan	16	-	-	16
12.	Jabatan Pertanian Negeri	12	-	-	12
13.	Jabatan Pengairan Dan Saliran	22	1	-	23
14.	Jabatan Perkhidmatan Haiwan	7	-	-	7
15.	Pejabat Perbendaharaan Negeri	18	-	-	18
16.	Pejabat Tanah Dan Galian	55	-	-	55
Jumlah		658	85	36	779

Sumber: Rekod Jabatan Negeri

5.6 Sebanyak 12 Jabatan/Pejabat telah berjaya menyiapkan semua projek yang dirancang pada tahun 2009. Manakala sebanyak 85 projek sedang dalam pelaksanaan oleh empat Jabatan/Pejabat. Antara projek yang telah disiapkan adalah pembinaan Sekolah Elit Dan

Premier, *International Training Centre* dan Pusat Latihan Industri Kayuan. Manakala antara projek yang dalam pelaksanaan adalah pembinaan Pusat Sains Dan Kreativiti dan projek Istana Baru di Bukit Chendering, Kuala Terengganu.

5.7 Status pelaksanaan projek RMKe-9 bagi tahun 2006 hingga 2009 adalah seperti di **Carta 5.1**.

Sumber: *Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu*

5.8 Sebanyak 2,201 projek dirancang untuk dilaksanakan bagi tempoh tahun 2006 hingga 2009. Daripada jumlah tersebut, sebanyak 2,080 projek atau 94.5% telah siap dilaksanakan, 85 projek atau 3.9% dalam pelaksanaan dan 36 projek atau 1.6% belum dimulakan.

5.9 RUMUSAN

Pada keseluruhannya, prestasi pencapaian perbelanjaan pembangunan di bawah RMKe-9 belum dapat dinilai. Berdasarkan perbelanjaan empat tahun, pencapaian 94.5% Projek Siap adalah satu pencapaian yang sangat baik kerana tahun 2009 adalah tahun keempat dalam RMKe-9. Sehingga 31 Disember 2009, sebanyak 2,080 projek atau 94.5% berjaya disiapkan daripada 2,201 projek yang dirancang manakala 85 projek dalam pelaksanaan dan 36 projek belum dimulakan. Prestasi perbelanjaan pembangunan setakat 31 Disember 2009 adalah berjumlah RM2.93 bilion atau 57.4% daripada RM5.1 bilion peruntukan yang diluluskan.

BAHAGIAN IV

PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN

JABATAN/AGENSI NEGERI

6. PELAKSANAAN INDEKS AKAUNTABILITI (AI)

6.1 Seksyen 15(A), Akta Acara Kewangan 1957 dan Arahan Perbendaharaan telah menetapkan tugas dan tanggungjawab Pegawai Pengawal di Kementerian/Jabatan bagi menjamin wujudnya akauntabiliti pengurusan kewangan Kerajaan. Antara lain, Pegawai Pengawal adalah bertanggungjawab untuk menentukan bahawa peruntukan kewangan dan sumber lain yang secukupnya diperolehi, digunakan dan diperakaunkan mengikut peraturan kewangan.

6.2 Selaras dengan Perkara 106 dan 107, Perlembagaan Persekutuan serta Akta Audit 1957, setiap tahun Jabatan Audit Negara telah menjalankan pengauditan terhadap Penyata Kewangan Kerajaan Negeri, pematuhan kepada undang-undang dan peraturan kewangan serta aktiviti Jabatan/Agensi Negeri dan mengemukakan laporan mengenainya untuk dibentangkan di Parlimen dan Dewan Undangan Negeri.

6.3 Bagi memenuhi kehendak undang-undang di atas, setiap tahun Jabatan Audit Negara telah menjalankan pengauditan terhadap pengurusan kewangan di Jabatan/Agensi Negeri untuk menentukan tahap pematuhan terhadap undang-undang dan peraturan yang berkaitan. Berdasarkan kepada pengauditan tersebut, didapati masih berlaku ketidakpatuhan kepada peraturan kewangan yang ditetapkan. Ini dapat digambarkan daripada kelemahan-kelemahan yang dibangkitkan setiap tahun yang mana ia adalah berkisar kepada isu-isu yang sama.

6.4 Sebagai satu usaha untuk meningkatkan tahap motivasi Jabatan/Agensi Negeri agar lebih gigih memperbaiki, mempertingkatkan dan memperkasakan pencapaian pengurusan kewangan masing-masing, Jabatan Audit Negara telah **melaksanakan sistem penarafan berdasarkan Indeks Akauntabiliti** sejak tahun 2007. Jabatan/Agensi Negeri yang diberi tahap penarafan yang cemerlang boleh dijadikan sebagai tanda aras (*role model*) kepada Jabatan/Agensi Negeri yang lain.

6.5 Melalui pelaksanaan sistem penarafan ini, setiap pematuhan terhadap peraturan kewangan bagi enam aspek kawalan utama diberikan markah. Aspek tersebut ialah kawalan pengurusan, kawalan bajet, kawalan terimaan, kawalan perbelanjaan, pengurusan kumpulan wang amanah/akaun amanah dan deposit serta pengurusan aset, inventori dan stor. Bagi Agensi Negeri kawalan tambahan iaitu terhadap pengurusan pelaburan, pengurusan pinjaman dan pengurusan Penyata Kewangan turut dinilai. Secara umumnya, sesuatu Jabatan/Agensi Negeri diberi tahap pencapaian pengurusan kewangan berdasarkan markah keseluruhan seperti di **Jadual 6.1**.

Jadual 6.1
Tahap Pencapaian Pengurusan Kewangan

Markah Keseluruhan (%)	Tahap	Penarafan
90 - 100	Sangat Baik	
70 - 89	Baik	
50 - 69	Memuaskan	
49 ke bawah	Tidak Memuaskan	

Sumber: Jabatan Audit Negara

6.6 OBJEKTIF PENGAUDITAN

Bagi membolehkan penarafan diberi kepada tahap pengurusan kewangan Jabatan/Agensi Negeri, pengauditan telah dijalankan untuk menentukan sama ada:

- a) Wujudnya struktur dan sistem pengurusan kewangan yang berkesan.
- b) Wujudnya sistem kawalan dalaman yang berkesan terhadap pungutan hasil, perbelanjaan serta pengurusan akaun amanah, aset dan inventori, pelaburan serta pinjaman.
- c) Pengurusan kewangan mematuhi undang-undang dan peraturan yang ditetapkan.
- d) Rekod yang berkaitan diselenggarakan dengan lengkap dan kemas kini.

6.7 SKOP DAN KAEDAH PENGAUDITAN

6.7.1 Pada tahun 2009, pengauditan telah dijalankan di 13 Jabatan/Agensi Negeri iaitu Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu, Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu, Pejabat Perbendaharaan Dan Kewangan Negeri, Pejabat Daerah Marang, Pejabat Daerah Besut, Pejabat Daerah Setiu, Jabatan Perancang Bandar Dan Desa, Jabatan Kehakiman Syariah, Pejabat Dewan Undangan Negeri, Perbadanan Perpustakaan Awam Negeri, Yayasan Pembangunan Keluarga, Majlis Perbandaran Dungun dan Majlis Perbandaran Kemaman. Pemilihan lapan Jabatan dan dua Agensi iaitu Perbadanan Perpustakaan Awam Negeri serta Yayasan Pembangunan Keluarga adalah berdasarkan pusingan manakala Pejabat Perbendaharaan Negeri, Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu dan Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu dilaksanakan setiap tahun.

6.7.2 Pengauditan telah dijalankan dengan memberi tumpuan terhadap enam aspek kawalan utama iaitu kawalan pengurusan, kawalan bajet, kawalan terimaan, kawalan perbelanjaan, pengurusan kumpulan wang amanah/akaun amanah dan deposit serta

pengurusan aset, inventori dan stor. Bagi Agensi Negeri kawalan tambahan iaitu terhadap pengurusan pelaburan, pengurusan pinjaman dan pengurusan Penyata Kewangan turut diaudit.

6.7.3 Bagi menilai tahap kawalan yang telah diwujudkan untuk setiap aspek kawalan utama tersebut di atas, pengauditan telah dijalankan dengan menyemak rekod dan dokumen kewangan bagi tahun 2009 di peringkat Ibu Pejabat Jabatan/Agensi Negeri. Selain itu, semakan juga dibuat terhadap Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Tahun 2009 dan Penyata Kewangan Agensi Negeri Tahun 2008/2009 bagi menentukan kedudukan pencapaian pengurusan kewangan Jabatan/Agensi Negeri secara menyeluruh.

6.8 JENIS KAWALAN

Pelaksanaan sistem penarafan bagi enam Jabatan/Pejabat Negeri adalah berdasarkan pengauditan terhadap tahap prestasi kewangan mengikut enam jenis kawalan utama iaitu kawalan pengurusan, kawalan bajet, kawalan terimaan, kawalan perbelanjaan, pengurusan kumpulan wang amanah/akaun amanah dan deposit serta pengurusan aset, inventori dan stor. Manakala bagi Agensi Negeri kawalan tambahan iaitu terhadap pengurusan pelaburan, pengurusan pinjaman dan pengurusan Penyata Kewangan turut dinilai. Pengauditan terhadap kawalan tersebut di atas adalah seperti berikut:

6.8.1 Kawalan Pengurusan

Bagi menentukan sama ada struktur pengurusan kewangan yang berkesan telah diwujudkan, semakan Audit telah dijalankan terhadap empat aspek utama kawalan pengurusan iaitu struktur organisasi, sistem dan prosedur, keberkesanan Unit Audit Dalam dan jawatankuasa yang diwujudkan serta pengurusan sumber manusia seperti berikut:

a) Struktur Organisasi

Bagi mewujudkan suatu struktur organisasi yang berkesan, Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- i)** Carta organisasi disediakan dengan lengkap dan kemas kini sepertimana yang ditetapkan di Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 8 Tahun 1991.
- ii)** Surat penurunan kuasa disediakan dengan lengkap dan sentiasa dikemaskinikan. Had-had kuasa dan tugas-tugas pegawai yang menjalankan tanggungjawab perlu dinyatakan dengan jelas. Seksyen 15A(2), Akta Prosedur Kewangan, Arahan Perbendaharaan (AP) 11, AP 69 dan AP 101 adalah berkaitan.
- iii)** Kehendak Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 8 Tahun 1991 dipatuhi. Pekeliling tersebut menetapkan Senarai Tugas bagi setiap pegawai perlu disediakan dengan lengkap dan jelas menunjukkan hubung kait antara penyelia dengan pegawai bawahan serta rakan sejawat dalam organisasi yang sama. Senarai tugas ini juga perlu sentiasa dikemaskinikan.
- iv)** Kehendak Pekeliling Perkhidmatan Bil. 5 Tahun 2007 dipatuhi. Selaras dengan pekeling tersebut, perancangan dan pelaksanaan pusingan kerja mengikut tempoh

yang sesuai dalam pelbagai bidang tugas perlu dilaksanakan bagi melahirkan sumber manusia berpotensi serta berupaya menyumbang kepada kecemerlangan organisasi.

b) Sistem Dan Prosedur

Bagi memastikan sistem dan prosedur yang teratur telah diwujudkan, Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- i) Manual Prosedur Kerja disediakan dengan lengkap, kemas kini dan dikaji semula secara berterusan. Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 8 Tahun 1991 adalah berkaitan.
- ii) Fail Meja bagi setiap jawatan disediakan dengan lengkap, kemas kini dan memiliki kesemua 14 ciri-ciri asas Fail Meja yang ditetapkan. Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 8 Tahun 1991 adalah berkaitan.
- iii) Pemeriksaan mengejut (seperti yang ditetapkan di bawah AP 309) dijalankan secara berkala (tidak kurang dari sekali dalam tempoh enam bulan) terhadap peti besi, peti wang tunai, laci atau bekas-bekas lain yang diguna bagi menyimpan wang, setem atau barang-barang lain yang berharga. Hasil pemeriksaan itu hendaklah direkodkan dengan lengkap untuk memudahkan rujukan.

c) Jawatankuasa Kewangan Dan Unit Audit Dalam

Kerajaan menetapkan pelbagai jawatankuasa berkaitan hal kewangan ditubuhkan di peringkat Jabatan/Agensi Negeri. Fungsi dan tanggungjawab jawatankuasa tersebut telah ditetapkan melalui surat pekeliling, arahan, garis panduan yang dikeluarkan dari semasa ke semasa. Bagi memastikan pelbagai jawatankuasa yang telah diwujudkan berfungsi dengan berkesan, Kerajaan juga telah mengeluarkan Panduan Pengurusan Mesyuarat Dan Urusan Jawatankuasa-jawatankuasa Kerajaan melalui Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 2 Tahun 1991. Panduan ini menetapkan dengan jelas peranan Pengerusi dan urus setia dalam sesuatu mesyuarat bagi memastikan keberkesanan jawatankuasa yang telah diwujudkan. Antara jawatankuasa/unit yang perlu diwujudkan bagi memantapkan tahap pengurusan kewangan adalah seperti berikut:

i) Jawatankuasa Pengurusan Kewangan Dan Akaun

Jawatankuasa Pengurusan Kewangan Dan Akaun (JPKA) ditubuhkan di setiap pusat tanggungjawab supaya dapat memantapkan lagi pengurusan kewangan dan akaun Jabatan/Agensi Kerajaan. Pekeliling Perbendaharaan Bil. 8 Tahun 2004 menetapkan, Jabatan/Agensi Negeri hendaklah melantik seorang Pengerusi dan ahli-ahli jawatankuasa; bermesyuarat setiap tiga bulan; membincangkan perkara yang telah ditetapkan dan mengemukakan Laporan Suku Tahun dengan lengkap kepada pihak berkuasa berkenaan dalam tempoh yang ditetapkan.

ii) Unit Audit Dalam

Pekeliling Perbendaharaan Bil. 9 Tahun 2004 menghendaki Unit Audit Dalam (UAD) ditubuhkan di Jabatan/Agensi Negeri bagi membantu Ketua Jabatan memantapkan

pencapaian pengurusan dan memastikan pencapaian objektif organisasi secara cekap dan berhemat. Bagi melaksanakan fungsinya, UAD bertanggungjawab menyediakan Rancangan Tahunan Audit Dalam, mengemukakan Rancangan Tahunan Audit Dalam kepada Ketua Eksekutif masing-masing selewatnya pada 31 Januari, membentangkan Laporan Audit Dalam di Mesyuarat JPKA dan mengemukakan Laporan Tahunan Audit Dalam kepada Ketua Eksekutif selewatnya pada 31 Mac tahun berikutnya. Manakala tanggungjawab Ketua Jabatan adalah mengkaji dan meluluskan Rancangan Tahunan dan Laporan Tahunan Audit Dalam, memastikan tindakan susulan diambil terhadap pemerhatian/Laporan Audit Dalam dan memastikan anggota UAD mempertingkatkan pengetahuan dan kemahiran yang diperlukan untuk melaksanakan tanggungjawab mereka secara berkesan.

iii) Jawatankuasa Keutuhan Pengurusan

Selaras dengan Arahan YAB Perdana Menteri No. 1 Tahun 1998 dan Siri 2 No. 1 Tahun 2000, Jawatankuasa Keutuhan Pengurusan (JKP) hendaklah ditubuhkan di peringkat Kementerian dan Jabatan bagi tujuan mewujudkan pentadbiran Kerajaan dan perkhidmatan awam yang cekap, berdisiplin serta berintegriti. Antara lain, Ketua Setiausaha Kementerian/Ketua Jabatan hendaklah melantik ahli-ahli jawatankuasa dan mempengerusikan mesyuarat berkenaan; bermesyuarat setiap tiga bulan; membincangkan perkara yang telah ditetapkan; menyediakan Laporan Suku Tahun dengan lengkap dan seterusnya mengemukakannya kepada pihak berkuasa berkenaan dalam tempoh masa yang ditetapkan.

d) Pengurusan Sumber Manusia

Bagi memastikan pengurusan kewangan dikendalikan dengan baik, setiap Jabatan/Agensi Negeri hendaklah menguruskan sumber manusianya dengan cekap seperti menentukan bilangan jawatan dan gred yang sesuai, jawatan diisi sepenuhnya dan latihan dalam bidang kewangan diberikan kepada mereka yang terlibat. Jabatan/Agensi Negeri juga digalakkan memberi pengiktirafan kepada kakitangan yang cemerlang dan mengambil tindakan tatatertib/surcaj terhadap mereka yang didapati gagal/cuai melaksanakan tanggungjawab yang telah ditetapkan.

6.8.2 Kawalan Bajet

Bagi menentukan sama ada Kementerian/Jabatan telah menguruskan bajet dan peruntukannya dengan cekap, berhemat dan mengikut peraturan, semakan Audit telah dijalankan terhadap lima aspek utama kawalan bajet iaitu penyediaan bajet, pengagihan peruntukan, kelulusan pindah/tambah peruntukan, pemantauan kemajuan/pencapaian bajet dan pelaporan mengenainya seperti berikut:

a) Penyediaan Bajet

Peraturan kewangan mengenai penyediaan bajet oleh setiap Jabatan/Agensi Negeri dikeluarkan melalui Surat Pekeliling Kewangan Negeri Bil. 1 Tahun 2007 mengenai Pengurusan Bajet 2007. Selain itu, AP 29 hingga 46 juga menetapkan peraturan

penyediaan anggaran hasil dan perbelanjaan. Antara lainnya, peraturan kewangan mengenai penyediaan bajet menetapkan perkara-perkara mengenai justifikasi setiap anggaran yang disediakan; ketepatan anggaran; prosedur kelulusan bajet di peringkat Jabatan/Agensi Negeri serta tempoh yang ditetapkan untuk mengemukakan bajet dan Perjanjian Program kepada Pegawai Kewangan Negeri.

b) Pengagihan Peruntukan

Pekeliling Perbendaharaan Bil. 1 Tahun 2007 antara lainnya menetapkan bahawa Pegawai Pengawal perlu mengagihkan peruntukan kepada pemegang-pemegang waran tertentu sebaik sahaja Waran Am diterima. Mengikut AP 94 pula, pemegang waran peruntukan tersebut boleh mengagihkan waran peruntukan/waran peruntukan kecil kepada pegawai yang berkenaan di mana perlu. Pengagihan waran ini perlu direkodkan dengan lengkap dan kemas kini.

c) Kelulusan Pindah/Tambahan Peruntukan

Peraturan kewangan mengenai pindah/tambah peruntukan antaranya menetapkan Waran Pindah Peruntukan hendaklah ditandatangani oleh Pegawai Pengawal sendiri atau bagi pihaknya oleh mana-mana pegawai bawahannya yang diberi kuasa secara bertulis. Semua pindah peruntukan hendaklah dibuat pada tahun kewangan berkenaan dan semua Waran Pindah Peruntukan yang dikeluarkan hendaklah disampaikan kepada Pegawai Kewangan Negeri atau wakilnya tidak lewat dari 31 Disember bagi tahun kewangan berkenaan. Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan perlulah sentiasa mengawasi dan mengemas kini akaun serta memastikan pindah peruntukan dikemaskinikan dalam Buku Vot supaya kawalan perbelanjaan dapat diurus dengan berkesan. Peraturan juga menetapkan pindahan kepada butiran yang telah dikurangkan melalui pindah peruntukan atau pengurangan kepada butiran yang telah ditambah melalui pindah peruntukan adalah tidak dibenarkan kecuali mendapat kelulusan daripada Pegawai Kewangan Negeri terlebih dahulu.

d) Pemantauan Kemajuan/Pencapaian Projek

Peraturan kewangan menghendaki Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan memantau pelaksanaan projek pembangunan dengan rapi bagi memastikan ia dilaksanakan mengikut jadual. Bagi tujuan ini, Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan hendaklah memastikan data mengenai peruntukan dan perbelanjaan projek bagi setiap tahun diisi dan sentiasa dikemas kini dalam Sistem Pemantauan Projek II atau kaedah lain yang diterima pakai, impak setiap aktiviti dinilai sekurang-kurangnya sekali dalam masa lima tahun dan memastikan perbelanjaan tidak melebihi peruntukan yang telah diluluskan.

e) Pelaporan

Pegawai Pengawal dikehendaki menyediakan beberapa jenis laporan seperti Laporan Perbelanjaan Dan Tanggungan serta laporan untuk Buku Anggaran Belanjawan Program Dan Prestasi. Laporan-laporan ini perlu dikemukakan kepada Pegawai Kewangan Negeri dalam tempoh yang ditetapkan. Pegawai Pengawal juga dikehendaki mengemukakan laporan mengenai keperluan aliran wang tunai yang disahkan olehnya kepada Pegawai

Kewangan Negeri. Bagi Ketua Jabatan yang bukan Pegawai Pengawal, laporan-laporan berkenaan akan dikemukakan kepada Pegawai Pengawal berkenaan untuk disatukan.

6.8.3 Kawalan Terimaan

Bagi menentukan sama ada segala terimaan telah dikendalikan mengikut peraturan dan diakaunkan dengan sempurna, semakan Audit telah dijalankan terhadap lima aspek utama kawalan terimaan yang meliputi kawalan borang hasil, penerimaan wang, kemasukan pungutan ke bank, kawalan perakaunan terimaan/hasil dan penyediaan Akaun Belum Terima seperti berikut:

a) Kawalan Borang Hasil

Kawalan terhadap pelbagai borang hasil seperti buku resit adalah penting bagi memastikan ia tidak disalahgunakan.

b) Penerimaan Wang

Setiap Jabatan/Agensi Negeri perlu memastikan pegawai yang bertanggungjawab dengan urusan penerimaan wang mematuhi peraturan kewangan yang berkaitan. Semakan Audit telah dijalankan terhadap empat aspek kawalan dalaman yang ditetapkan oleh AP bagi penerimaan wang iaitu dari segi kebenaran/ kelulusan menerima kutipan, kawalan penerimaan melalui mel dan penerimaan wang di kaunter.

c) Kemasukan Pungutan Ke Bank

Arahan Perbendaharaan telah menetapkan peraturan mengenai kemasukan wang pungutan ke bank bagi memastikan ketepatan dan keselamatan wang berkenaan. Antaranya adalah mengenai penetapan tempoh memasukkan wang ke bank; kawalan keselamatan penghantaran wang dan penyelenggaraan rekod mengenainya; semakan oleh pegawai bertanggungjawab terhadap slip kemasukan wang ke bank dan keselamatan wang yang tidak sempat dimasukkan ke bank.

d) Kawalan Perakaunan Terimaan/Hasil

Bagi memastikan peraturan mengenai perakaunan terimaan/hasil yang ditetapkan di AP dipatuhi, semakan Audit telah dijalankan terhadap penyerahan Akaun Tunai Bulanan kepada Perbendaharaan Negeri; ketepatan penyediaan Penyata Penyesuaian Hasil Bulanan dan ketepatan Buku Tunai.

e) Akaun Belum Terima

Dasar dan tatacara bagi penyelenggaraan serta pelaporan Akaun Belum Terima (ABT) ditetapkan oleh Kerajaan melalui Pekeliling Perbendaharaan Bil. 7 Tahun 1986 dan beberapa AP. Antara peraturan yang ditetapkan mengenai pengurusan ABT adalah penyediaan Penyata Tunggakan Hasil atau Penyata Akaun Belum Terima yang lengkap dan kemas kini; penyerahan Penyata Akaun Belum Terima kepada Perbendaharaan Negeri dalam tempoh ditetapkan dan tindakan susulan diambil terhadap jumlah terimaan/hasil yang tertunggak.

6.8.4 Kawalan Perbelanjaan

Bagi menentukan sama ada semua perbelanjaan mengurus dan pembangunan telah dibuat mengikut peraturan yang ditetapkan dan diperakaunkan dengan tepat, semakan Audit telah dijalankan terhadap tiga aspek utama kawalan perbelanjaan iaitu perakaunan, pengurusan perolehan dan pengurusan bayaran seperti berikut:

a) Perakaunan

Semakan Audit dijalankan bagi menentukan Buku Vot dan Penyata Penyesuaian Perbelanjaan diselenggarakan oleh Jabatan/Agensi Negeri adalah mengikut peraturan yang ditetapkan oleh Pekeliling dan AP yang berkaitan.

b) Pengurusan Perolehan

Setiap tahun, Jabatan/Agensi Negeri membelanjakan jutaan ringgit untuk tujuan perolehan bekalan, perkhidmatan dan kerja. Bagi menentukan pengurusan perolehan Jabatan/Agensi Negeri telah mematuhi peraturan yang berkaitan, semakan Audit dibuat terhadap pengurusan pembelian terus, sebut harga, tender, kontrak dan kontrak pusat.

c) Pengurusan Bayaran

Semakan Audit dijalankan terhadap kawalan dalaman bagi proses bayaran; kesempurnaan bayaran yang memerlukan kelulusan khas; penyediaan dan penyimpanan daftar/rekod pembayaran dan Daftar Bil; bayaran pukal serta Panjar Wang Runcit.

6.8.5 Pengurusan Kumpulan Wang Amanah/Akaun Amanah Dan Deposit

Pengurusan dan kawalan terhadap kumpulan wang amanah/akaun amanah dan deposit adalah penting untuk menentukan ia diurus dengan teratur, mengikut pekeling dan arahan amanah yang ditetapkan serta diakaunkan dengan betul dan kemas kini. Semakan Audit telah dijalankan terhadap pengurusan kumpulan wang seperti berikut:

a) Kumpulan Wang Amanah/Akaun Amanah

Tatacara pengurusan akaun amanah ditetapkan melalui Surat Pekeling Perbendaharaan Bil. 18 Tahun 2001. Semakan Audit telah dijalankan terhadap pengendalian kumpulan wang amanah/akaun amanah di Jabatan/Agensi Negeri dari segi penyediaan dan penyerahan penyata tahunan untuk diaudit serta kesempurnaan rekod perakaunan/penyata penyesuaian akaun/transaksi akaun.

b) Pengurusan Kumpulan Wang Pinjaman

Jabatan/Agensi Negeri perlu menguruskan kumpulan wang pinjaman dan pendahuluan diri/pelbagai mengikut Pekeling/Surat Pekeling Perbendaharaan yang berkaitan seperti berikut:

- i)** Pinjaman kenderaan hendaklah diuruskan berdasarkan peraturan yang ditetapkan di Pekeling Perbendaharaan Bil. 7 dan 8 Tahun 1993.
- ii)** Pinjaman komputer hendaklah diuruskan berdasarkan peraturan yang ditetapkan di Pekeling Perbendaharaan Bil. 8 Tahun 1992.

- iii) Pendahuluan diri hendaklah diuruskan berdasarkan peraturan yang ditetapkan di Surat Pekeliling Perbendaharaan Bil. 2 Tahun 1993.
- iv) Pendahuluan pelbagai hendaklah diuruskan berdasarkan peraturan yang ditetapkan di Pekeliling Perbendaharaan Bil. 13 Tahun 1990.

c) Pengurusan Akaun Deposit

Tatacara dan pengurusan akaun deposit ditetapkan melalui AP 156 hingga 163.

6.8.6 Pengurusan Aset, Inventori Dan Stor

Perolehan aset dan inventori perlu direkodkan, dikawal dan dipantau dengan sempurna bagi mengelakkan daripada berlaku pembaziran dan penyalahgunaan. Sehubungan ini, semakan Audit telah dijalankan untuk menilai tahap pematuhan Jabatan/Agensi Negeri kepada peraturan-peraturan yang ditetapkan oleh Pekeliling/Surat Pekeliling Perbendaharaan yang berkenaan dan Tatacara Pengurusan Stor berhubung dengan perkara-perkara berikut:

a) Kawalan Umum

Mengikut Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007, Pegawai Pengawal hendaklah mewujudkan Unit Pengurusan Aset yang antaranya bertanggungjawab untuk mengurus pelantikan Pegawai Pemeriksa, Lembaga Pemeriksa dan Jawatankuasa Penyiasat. Unit tersebut diberi tanggungjawab menjadi Urus Setia kepada Jawatankuasa Pengurusan Aset Alih Kerajaan yang diwujudkan, menguruskan pelupusan, kehilangan dan hapus kira aset serta menyelaras penyediaan laporan mengenainya. Selain itu, Pegawai Pengawal perlu melantik seorang Pegawai Aset secara bertulis bagi setiap pusat tanggungjawab di bawahnya dan memastikan Pegawai Aset di peringkat Ibu Pejabat diberi tanggungjawab sebagai Setiausaha Jawatankuasa Pengurusan Aset Alih Kerajaan.

b) Penerimaan

Mengikut Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007, seorang Pegawai Penerima hendaklah diberi kuasa untuk menerima dan mengesahkan aset yang diterima. Tanggungjawab seseorang Pegawai Penerima adalah memastikan aset/bekalan pejabat diterima menepati spesifikasi, kualiti dan kuantiti yang telah ditetapkan sebelum membuat pengesahan penerimaan. Bagi membolehkan Pegawai Penerima membuat rujukan, satu salinan dokumen kontrak hendaklah disimpan oleh pegawai ini. Bagi penerimaan bekalan pejabat pula, Borang Terima Barang perlu disahkan dan direkodkan pada Kad Kawalan Stok dan Kad Petak. Borang Laporan Penerimaan Aset Alih Kerajaan hendaklah disediakan, disahkan dan dihantar dengan serta merta kepada agen penghantaran atau syarikat pembekal. Aset hendaklah diterima berserta Surat Jaminan dan manual penggunaan/penyenggaraan.

c) Pendaftaran

Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007 menetapkan aset perlu didaftarkan dalam tempoh dua minggu dari tarikh pengesahan penerimaan. Aset tersebut perlu dilabelkan dengan tanda Hak Milik Kerajaan dan nombor siri pendaftaran.

d) Penggunaan, Penyimpanan Dan Pemeriksaan Aset

Bagi memastikan penggunaan, penyimpanan dan pemeriksaan aset diurus dengan baik, setiap Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan peraturan-peraturan seperti berikut yang ditetapkan di Pekeliling Perbendaharaan yang berkenaan dipatuhi:

- i) Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007 menetapkan aset diguna hanya bagi tujuan rasmi sahaja dan mengikut tujuan asal perolehannya. Setiap aset hendaklah dikendalikan oleh pegawai yang mahir dan berkelayakan, pengeluaran/penggunaannya direkodkan dengan teratur serta kerosakan aset dilaporkan dengan menggunakan borang yang ditetapkan. Aset perlu disimpan di tempat yang selamat dan sesuai serta sentiasa di bawah kawalan pegawai yang bertanggungjawab.
- ii) Pekeliling tersebut juga menghendaki sekurang-kurangnya dua Pegawai Pemeriksa/Lembaga Verifikasi Stok dilantik secara bertulis. Pemeriksaan aset dilaksanakan sekurang-kurangnya sekali setahun dan verifikasi stok dilaksanakan mengikut tempoh yang ditetapkan. Laporan Pemeriksaan Harta Modal dan Laporan Pemeriksaan Inventori disediakan dengan lengkap dan dikemukakan kepada Ketua Jabatan dan seterusnya kepada Perbendaharaan Negeri di mana berkenaan.
- iii) Pekeliling Perbendaharaan Bil. 2 Tahun 1980 menetapkan penggunaan kenderaan Jabatan/Agensi Negeri dikawal dengan melantik seorang Pegawai Pengangkutan yang bertanggungjawab meluluskan penggunaan kenderaan dan menyediakan fail sejarah bagi setiap kenderaan, menyelenggarakan Buku Log dengan lengkap dan kemas kini serta menyediakan Cerakinan Bulanan Penggunaan Bahan Api setiap bulan bagi mengawal kegunaan bahan api.
- iv) Pekeliling Perbendaharaan Bil. 2 Tahun 1996 pula menetapkan penggunaan kenderaan pegawai Gred JUSA dikawal dengan teratur di mana pembelian minyak setahun tidak melebihi had yang ditetapkan/diluluskan.
- v) Selaras dengan kehendak Pekeliling Perbendaharaan Bil. 6 Tahun 1999, Kad Inden Minyak perlu dikawal dengan teratur melalui penyelenggaraan Buku Rekod Pergerakan Kad Inden yang lengkap dan kemas kini. Penyata pembelian atau penyata kad perlu disemak sebelum bayaran dilakukan.
- vi) Pekeliling Perbendaharaan Bil. 8 Tahun 1999 menetapkan kad elektronik bagi pembayaran tol dikawal dengan teratur dan rekod berhubung dengan penggunaannya diselenggarakan dengan lengkap dan kemas kini.

e) Penyenggaraan Aset

Bagi memastikan aset diselenggarakan dengan baik, setiap Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- i) Senarai aset yang memerlukan penyenggaraan disediakan dengan lengkap dan kemas kini; jadual penyenggaraan disediakan dan dilaksanakan seperti dirancang; penyenggaraan direkodkan dengan betul dan lengkap; program penyenggaraan dinilai dan penyenggaraan aset oleh pihak swasta diselia dan dipantau bagi

memastikan syarat-syarat yang ditetapkan dalam perjanjian dipatuhi. Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007 adalah berkaitan.

- ii) Kehendak Pekeliling Perbendaharaan Bil. 2 Tahun 1980 dipatuhi. Pekeliling ini menetapkan kenderaan perlu disenggara secara berjadual, manakala kos penyenggaraan dan pembaikan perlu direkodkan dalam fail kenderaan dan Daftar Harta Modal. Kenderaan juga hendaklah disimpan dengan selamat.

f) Pelupusan

Bagi memastikan pelupusan aset diuruskan dengan teratur dan selaras dengan Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007, setiap Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- i) Lembaga Pemeriksa dilantik untuk tempoh tidak melebihi dua tahun. Lembaga Pemeriksa perlu menyediakan jadual pemeriksaan dan ia perlu dilaksanakan dalam tempoh satu bulan dari tarikh arahan dikeluarkan. Laporan Lembaga Pemeriksa hendaklah disediakan dan ditandatangani. Lembaga Pemeriksa juga perlu mengesyorkan kaedah pelupusan yang sesuai.
- ii) Perakuan pelupusan aset mekanikal, teknikal, elektrik dan elektronik disediakan oleh Jabatan/Pegawai Teknikal berkaitan. Manakala perakuan pelupusan aset disahkan oleh dua pegawai yang mempunyai tiga tahun pengalaman dan tidak terlibat dengan pengurusan aset berkenaan.
- iii) Kaedah pelupusan aset dibuat dengan teratur dan dilaksanakan dalam tempoh tiga bulan dari tarikh surat kelulusan dikeluarkan. Sijil Penyaksian Pemusnahan Aset Alih Kerajaan dan Sijil Pelupusan Aset disediakan dan dikemukakan kepada pihak yang memberi kelulusan. Seterusnya, rekod aset yang telah diluluskan pelupusan itu perlu dikemaskinikan.

g) Kehilangan Dan Hapus Kira

Bagi memastikan kehilangan dan hapus kira aset diuruskan dengan teratur dan selaras dengan Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007, setiap Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- i) Kehilangan aset dilaporkan kepada Ketua Jabatan dengan serta merta dan laporan polis dibuat dalam tempoh 24 jam dari waktu kehilangan. Ketua Pejabat menyediakan Laporan Awal dan dikemukakan kepada Pegawai Pengawal dan Pegawai Kewangan Negeri dalam tempoh dua hari bekerja. Sesalinan Laporan Awal dikemukakan kepada Pegawai Pengawal, Pegawai Kewangan Negeri dan Ketua Audit Negara atau wakil tempatan Ketua Audit Negara.
- ii) Jawatankuasa Penyiasat dilantik secara bertulis oleh Pegawai Pengawal dalam tempoh dua minggu dari tarikh Laporan Awal disediakan. Laporan Akhir disediakan dalam tempoh dua bulan dari tarikh lantikan Jawatankuasa tersebut walaupun Laporan Hasil Penyiasatan Polis belum diperolehi. Laporan Akhir yang lengkap hendaklah dikemukakan kepada pihak yang menerima Laporan Awal. Laporan ini perlu dikemukakan dalam tempoh empat bulan dari tarikh Laporan Awal dihantar.

6.8.7 Pengurusan Pelaburan

Pelaburan merupakan tindakan melabur dana bagi suatu tempoh masa untuk memperoleh pulangan yang dikehendaki dengan menyedari sepenuhnya risiko yang terbabit. Pelaburan yang dibuat hendaklah mengikut peraturan yang berkaitan. Rekod perlu diselenggarakan dengan lengkap dan kemas kini bagi memudahkan kawalan dan pemantauan. Antara elemen kawalan yang perlu diwujudkan adalah penubuhan Jawatankuasa Pelaburan yang berfungsi menguruskan pelaburan Agensi. Antara perkara yang perlu diberi perhatian adalah kuasa melabur, had pelaburan, sasaran pelaburan dan pemantauan pelaburan.

6.8.8 Pengurusan Pinjaman

Pinjaman dibuat bagi membiayai pelbagai projek untuk pembangunan ekonomi negeri, menampung perbelanjaan dan meningkatkan taraf pembangunan serta kemajuan penduduk. Pinjaman tersebut hendaklah digunakan mengikut maksud pinjaman dipohon. Antara perkara yang perlu diberi perhatian adalah kuasa untuk meminjam, penyelenggaraan rekod pinjaman yang lengkap dan kemas kini, perjanjian pinjaman disediakan dan mekanisme kawalan serta pemantauan pinjaman.

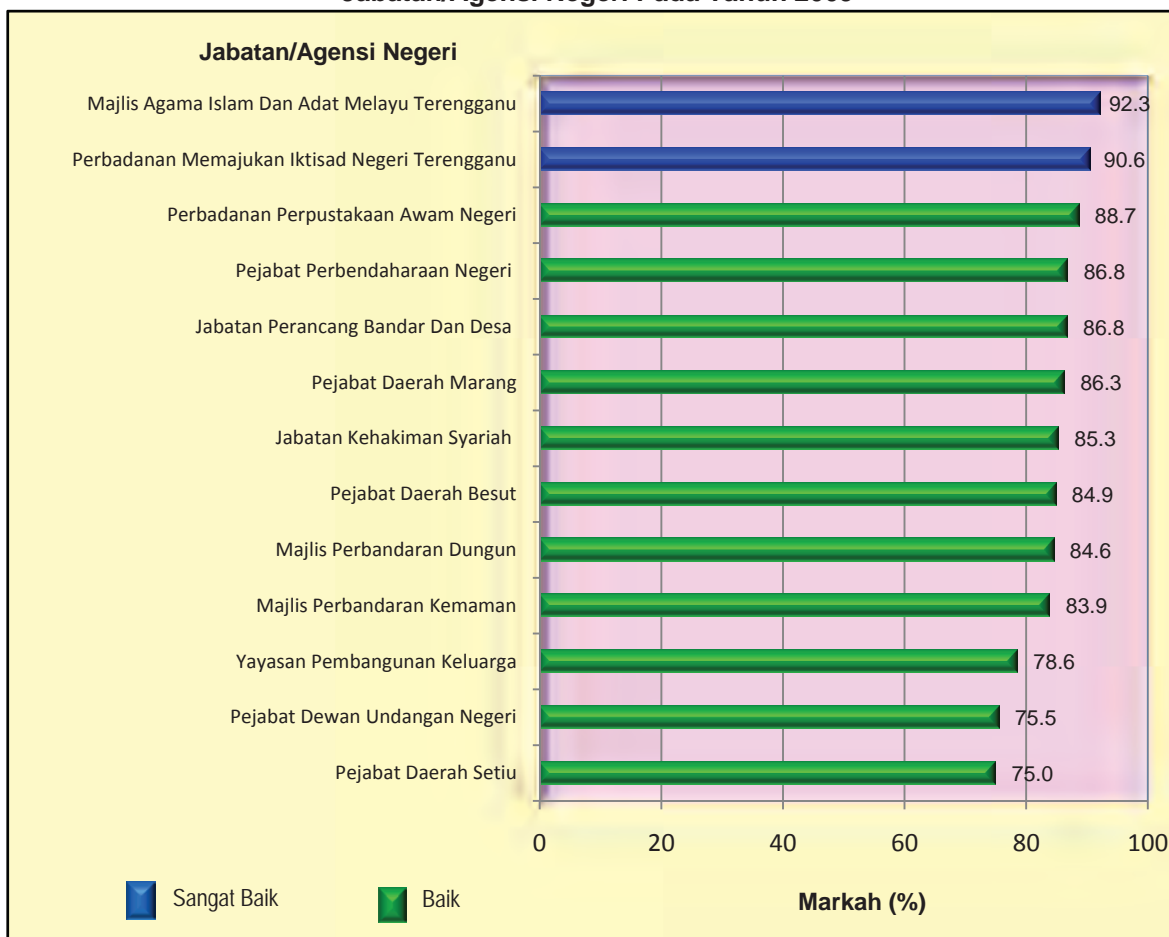
6.8.9 Penyata Kewangan

Pekeliling Perbendaharaan Bil. 4 Tahun 2007 menghendaki Agensi Negeri mengemukakan Penyata Kewangan kepada Ketua Audit Negara tidak lewat dari 30 April setiap tahun. Ini bagi membolehkan Penyata Kewangan dan laporan tahunan Agensi Negeri dibentangkan di Dewan Undangan Negeri pada tahun yang sama dan tidak lewat dari 31 Disember setiap tahun. Pekeliling ini bertujuan untuk meningkatkan akauntabiliti dan tadbir urus yang baik di Jabatan Kewangan Negeri dan Agensi Negeri. Di samping itu, pembentangan awal membolehkan *stakeholders* menilai pencapaian Agensi Negeri yang lebih jelas, lengkap dan relevan.

6.9 TAHAP PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/AGENSI NEGERI

Hasil daripada pengauditan yang telah dijalankan adalah mendapati tahap pengurusan kewangan pada tahun 2009 adalah bertambah baik berbanding tahun 2008. Pada tahun 2009, sebanyak dua Agensi telah mencapai tahap pengurusan sangat baik berbanding tahun 2008 di mana tidak ada Jabatan/Agensi yang mencapai tahap sangat baik. Agensi yang telah mencapai tahap sangat baik adalah Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu dan Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu. Manakala pencapaian pengurusan kewangan bagi 11 Jabatan/Pejabat dan Agensi Negeri lagi adalah pada tahap baik. Tahap pencapaian pengurusan kewangan berdasarkan Indeks Akauntabiliti Jabatan/Agensi Negeri pada tahun 2009 adalah seperti di **Carta 6.1**.

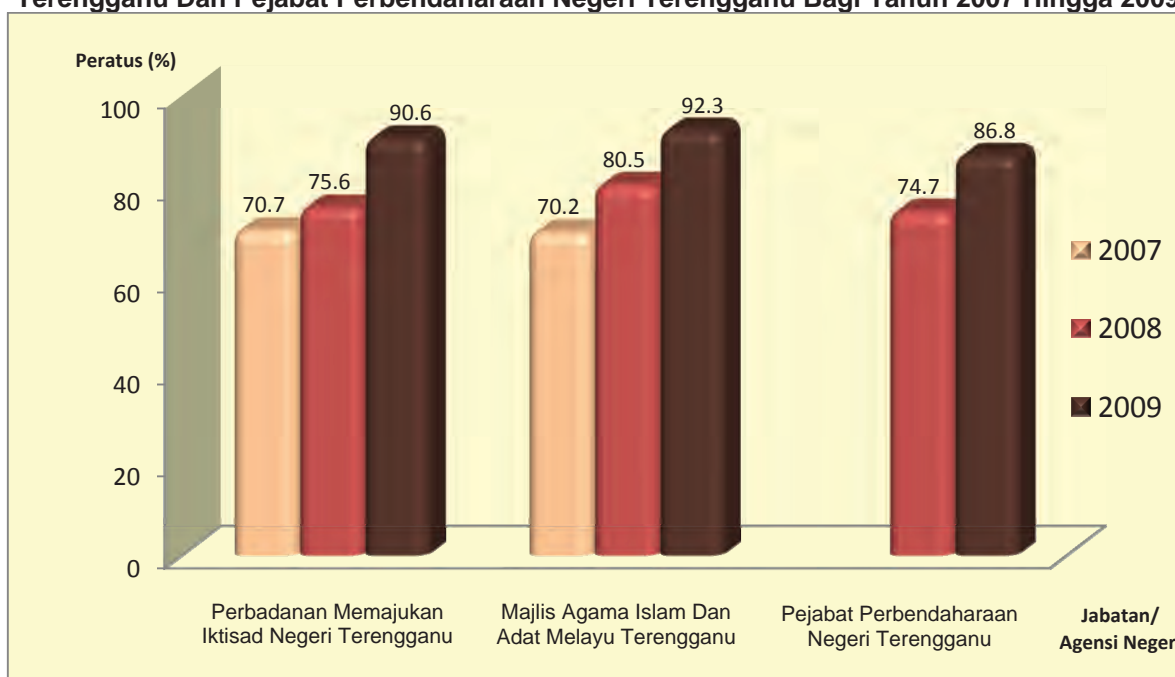
Carta 6.1
Tahap Pencapaian Pengurusan Kewangan Berdasarkan Indeks Akauntabiliti
Jabatan/Agensi Negeri Pada Tahun 2009

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

Pencapaian pengurusan kewangan tahun 2009 bagi Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu dan Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu adalah pada tahap sangat baik berbanding tahap baik pada tahun 2007 dan 2008. Manakala tahap pengurusan kewangan Pejabat Perbendaharaan Negeri adalah pada tahap baik dan telah menunjukkan peningkatan pada tahun 2009 berbanding tahun 2008. Kedudukan tahap pencapaian pengurusan kewangan berdasarkan Indeks Akauntabiliti bagi Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu, Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu dan Pejabat Perbendaharaan Negeri pada tahun 2007 hingga 2009 adalah seperti di **Carta 6.2**.

Carta 6.2
Tahap Pencapaian Pengurusan Kewangan Berdasarkan Indeks Akauntabiliti
Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu, Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu
Terengganu Dan Pejabat Perbendaharaan Negeri Terengganu Bagi Tahun 2007 Hingga 2009

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

6.10 RUMUSAN DAN SYOR AUDIT

Secara umumnya, pencapaian pengurusan kewangan pada tahun 2009 adalah bertambah baik berbanding tahun 2008. Pada tahun 2009, pengauditan pengurusan kewangan telah dijalankan di 13 Jabatan/Agensi Negeri. Dua Agensi Negeri iaitu Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu dan Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu telah mencapai tahap pengurusan kewangan sangat baik manakala 11 Jabatan/Agensi lagi mencapai tahap baik dalam pengurusan kewangan. Analisis Audit mendapati masih berlaku ketidakpatuhan kepada prosedur/tatacara pengurusan kewangan yang ditetapkan. Perkara ini boleh diatasi sekiranya Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan mengambil tindakan memperbetulkan kelemahan-kelemahan yang telah dibangkitkan oleh pihak Audit di samping mengambil tindakan *preventive* bagi memastikan kelemahan yang sama tidak berulang. Bagi memantapkan lagi pencapaian pengurusan kewangan, pertimbangan perlu diberi kepada perkara-perkara berikut:

- a) Di peringkat Jabatan/Agensi Negeri, Jawatankuasa Pengurusan Kewangan Dan Akaun (JPKA) antara lainnya telah dipertanggungjawabkan untuk membincangkan isu-isu yang dibangkitkan oleh pihak Audit. Bagaimanapun, didapati JPKA tidak berupaya untuk membincangkan isu-isu tersebut secara mendalam kerana Pekeliling Perbendaharaan Bil. 8 Tahun 2004 telah menetapkan pelbagai perkara yang perlu dibincangkan oleh Jawatankuasa ini. Bagi membolehkan isu-isu yang dibangkitkan oleh pihak Audit dapat dibincangkan dengan lebih fokus, Pegawai Pengawal hendaklah mewujudkan satu Jawatankuasa Audit yang dipertanggungjawabkan untuk memastikan tindakan *corrective* dan *preventive* diambil. Tindakan *corrective* adalah untuk memastikan kelemahan-

kelemahan yang dibangkitkan dapat diperbetulkan. Manakala tindakan *preventive* adalah bagi memastikan kelemahan yang sama tidak berulang. Jawatankuasa Audit hendaklah melaporkan hasil perbincangannya kepada JPKA.

- b) Pegawai Pengawal hendaklah memastikan jawatankuasa berkaitan pengurusan kewangan ditubuhkan seperti Jawatankuasa Pengurusan Kewangan Dan Akaun dan Jawatankuasa Keutuhan Pengurusan Kerajaan. Jawatankuasa ini hendaklah berfungsi dengan berkesan dengan mematuhi Panduan Pengurusan Mesyuarat Dan Urusan Jawatankuasa-jawatankuasa Kerajaan yang dikeluarkan melalui Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 2 Tahun 1991.
- c) Memandangkan pengauditan terhadap pengurusan kewangan yang dijalankan oleh Jabatan Audit Negara bagi tujuan memberi penarafan adalah terhad kepada beberapa Pusat Tanggungjawab (PTJ) sahaja, Pegawai Pengawal patut mengarahkan Unit Audit Dalam menjalankan pengauditan di PTJ yang lain untuk memastikan sama ada kelemahan yang sama juga berlaku di PTJ berkenaan.
- d) Pegawai Pengawal perlu memastikan Unit Audit Dalam (UAD) berfungsi dengan lebih cekap dan berkesan. UAD hendaklah diberi kebebasan untuk melaksanakan pengauditan dan melaporkan penemuannya. Setiap proses kerja pengauditan mesti mempunyai mekanisme yang boleh menjamin kualiti dan integritinya.
- e) Bagi memperbaiki tahap pengurusan kewangan, penglibatan Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan perlu dipertingkatkan lagi dengan terlibat secara *hands on* dalam urusan tersebut. Pemantauan hendaklah dilakukan secara berterusan bagi memastikan peraturan kewangan diikuti dan dipatuhi sepenuhnya.

7. PEMERIKSAAN AUDIT MENGEJUT

7.1 PENDAHULUAN

Arahan Perbendaharaan menetapkan Ketua Jabatan hendaklah memastikan pegawai yang dipertanggungjawabkan telah menyimpan wang awam, setem atau barangan berharga yang lain dengan selamat di dalam peti besi, bilik kebal, peti wang tunai, laci atau bekas-bekas lain. Ketua Jabatan juga hendaklah memastikan rekod mengenainya diselenggarakan dengan lengkap, kemas kini dan diperiksa oleh pegawai kanan secara berkala. Untuk menentukan sejauh mana peraturan ini dipatuhi, Jabatan Audit Negara telah menjalankan Pemeriksaan Audit Mengejut di tujuh Jabatan/Pejabat iaitu:

- a) Jabatan Pengairan Dan Saliran Daerah Hulu Terengganu.
- b) Pejabat Pertanian Daerah Kuala Terengganu.
- c) Jabatan Bekalan Air Daerah Kuala Terengganu.
- d) Jabatan Kebajikan Masyarakat Daerah Hulu Terengganu.
- e) Jabatan Perkhidmatan Veterinar Daerah Kuala Terengganu.
- f) Mahkamah Rendah Syariah Daerah Hulu Terengganu.
- g) Pejabat Pertanian Daerah Marang.

7.2 PENEMUAN AUDIT

Hasil daripada pemeriksaan Audit mengejut yang dijalankan mendapati secara keseluruhannya, kelemahan yang diperhatikan adalah seperti berikut:

- a)** Pemeriksaan mengejut tidak dijalankan mengikut tempoh yang ditetapkan di Jabatan Perkhidmatan Veterinar Daerah Kuala Terengganu, Jabatan Pengairan Dan Saliran Daerah Hulu Terengganu, Pejabat Pertanian Daerah Kuala Terengganu dan Jabatan Bekalan Air Daerah Kuala Terengganu.
- b)** Daftar setem dan Daftar Pos tidak diselenggarakan atau tidak dikemas kini. Daftar setem tidak menunjukkan baki semasa setem di tangan di Jabatan Perkhidmatan Veterinar Daerah Kuala Terengganu, Mahkamah Rendah Syariah Daerah Hulu Terengganu, Jabatan Pengairan Dan Saliran Daerah Hulu Terengganu dan Jabatan Kebajikan Masyarakat Daerah Hulu Terengganu.
- c)** Pergerakan aset tidak direkod dalam Daftar Pergerakan Harta Modal di Jabatan Kebajikan Masyarakat Daerah Hulu Terengganu.
- d)** Wang tunai disimpan di dalam peti wang tunai dan disimpan dalam kabinet besi yang tidak berpaling di Pejabat Pertanian Daerah Kuala Terengganu.
- e)** Fail Meja tidak diselenggarakan dengan lengkap di Jabatan Kebajikan Masyarakat Daerah Hulu Terengganu.

7.3 Ketua Jabatan/Pejabat yang berkenaan telah dimaklumkan tentang perkara yang diperhatikan dan mereka telah diminta untuk mengambil tindakan pembetulan dengan sewajarnya.

BAHAGIAN V

**PENYERAHAN, PENGESAHAN, PEMBENTANGAN
PENYATA KEWANGAN DAN PRESTASI KEWANGAN
AGENSI NEGERI**

8. PENDAHULUAN

Mengikut Akta Audit 1957, Ketua Audit Negara mempunyai kuasa untuk menjalankan pengauditan terhadap Penyata Kewangan Agensi Negeri iaitu Badan Berkanun Negeri, Majlis Agama Islam dan Pihak Berkuasa Tempatan. Pengauditan yang dijalankan adalah untuk memberikan pendapat terhadap Penyata Kewangan Agensi Negeri sama ada penyata tersebut menggambarkan kedudukan kewangan yang benar dan saksama serta rekod perakaunan yang berkaitan telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.

8.1 PENGAUDITAN PENYATA KEWANGAN

8.1.1 Selaras dengan Seksyen 5(c), Akta Audit 1957, Jabatan Audit Negara melaksanakan pengauditan terhadap penyata kewangan Agensi Kerajaan Negeri bagi memastikan segala akaun serta rekod kewangan diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini. Sehingga akhir tahun 2009, terdapat lapan Badan Berkanun Negeri, satu Majlis Agama Islam dan tujuh Pihak Berkuasa Tempatan tertakluk kepada pengauditan penyata kewangan oleh Jabatan Audit Negara. Mengikut Seksyen 7(3), Akta Audit 1957, Ketua Audit Negara boleh melantik mana-mana orang yang difikirkan kompeten untuk menjalankan pengauditan bagi pihaknya. Selaras dengan itu, Firma Audit Swasta telah dilantik bagi menjalankan pengauditan penyata kewangan terhadap lapan Badan Berkanun Negeri dan enam Pihak Berkuasa Tempatan. Manakala pengauditan terhadap Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu dan satu Pihak Berkuasa Tempatan dijalankan oleh Jabatan Audit Negara sendiri.

8.1.2 Bagi memastikan Firma Audit Swasta menjalankan pengauditan selaras dengan arahan yang ditetapkan, Jabatan Audit Negara akan melakukan pemantauan sebelum, semasa dan selepas pengauditan dilaksanakan. Sebelum pengauditan dijalankan, Firma Audit Swasta dikehendaki menyediakan Memorandum Perancangan Audit dengan menyatakan antaranya pendekatan Audit dan tempoh pengauditan. Melalui memorandum ini, Jabatan Audit Negara dapat memastikan Firma Audit Swasta mempunyai pendekatan dan liputan Audit yang mencukupi untuk menjalankan pengauditan serta memastikan pengauditan dijalankan dalam tempoh yang ditetapkan. Pada akhir pengauditan, Firma Audit Swasta dikehendaki mengemukakan penemuan Audit berserta fail kertas kerja, senarai terperinci dan laporan juruaudit mengenai penyata kewangan yang diaudit. Fail kertas kerja akan disemak untuk memastikan perkara material dibangkitkan, bukti audit mencukupi dan memuaskan serta mengikut format yang ditetapkan. Setiap akhir tahun, Jabatan Audit Negara akan membuat penilaian terhadap prestasi Firma Audit Swasta bagi tujuan perlanjutan tempoh tawaran pengauditan penyata kewangan seterusnya.

8.2 KEDUDUKAN PENYERAHAN PENYATA KEWANGAN

Mengikut Enakmen Penubuhan Badan Berkanun Negeri, Badan Berkanun berkenaan dikehendaki mengemukakan penyata kewangan untuk diaudit dalam masa enam bulan selepas akhir setiap tahun kewangan. Bagi Pihak Berkuasa Tempatan, Seksyen 60(2) Akta Kerajaan Tempatan 1976, menghendaki penyata kewangan disediakan dengan seberapa segera apabila tamat tempoh tahun kewangan bagi tahun tersebut untuk membolehkan Ketua Audit Negara mengesahkan penyata kewangan pada atau sebelum akhir bulan Oktober tahun berikutnya. Prestasi penyerahan penyata kewangan oleh Badan Berkanun Negeri dan Pihak Berkuasa Tempatan Negeri Terengganu untuk diaudit adalah baik. Semua Badan Berkanun Negeri, Majlis Agama Islam dan Pihak Berkuasa Tempatan telah mengemukakan penyata kewangan tahun 2008 untuk diaudit mengikut tempoh masa yang ditetapkan. Manakala 14 penyata kewangan bagi tahun 2009 telah diserahkan untuk pengauditan sebelum akhir bulan Mei 2010. Kedudukan penyerahan penyata kewangan sehingga 31 Mei 2010 adalah seperti di **Jadual 8.1**.

Jadual 8.1
Kedudukan Penyerahan Dan Pengauditan Penyata Kewangan
Agensi Kerajaan Negeri Sehingga 31 Mei 2010

Bil.	Agensi	Tahun Penyata Kewangan		
		Disahkan	Sedang Diaudit	Belum Diterima
Badan Berkanun Negeri/Majlis Agama Islam				
1.	Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu	2008	2009	-
2.	Lembaga Muzium Negeri Terengganu	2008	2009	-
3.	Perbadanan Perpustakaan Awam Terengganu	2009	-	-
4.	Yayasan Terengganu	2008	2009	-
5.	Yayasan Islam Terengganu	2008	2009	-
6.	Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri Terengganu	2008	-	2009
7.	Yayasan Pembangunan Keluarga Terengganu	2008	2009	-
8.	Majlis Sukan Negeri Terengganu	2008	-	2009
9.	Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu	2008	2009	-
Pihak Berkuasa Tempatan				
10.	Majlis Bandaraya Kuala Terengganu	2008	2009	-
11.	Majlis Perbandaran Kemaman	2008	2009	-
12.	Majlis Perbandaran Dungun	2008	2009	-
13.	Majlis Daerah Setiu	2008	2009	-
14.	Majlis Daerah Besut	2009	-	-
15.	Majlis Daerah Marang	2008	2009	-
16.	Majlis Daerah Hulu Terengganu	2008	2009	-

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

8.3 PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN

Pengauditan penyata kewangan dijalankan untuk memberi pendapat sama ada penyata kewangan menggambarkan kedudukan yang benar dan saksama serta rekod perakaunan yang berkaitan telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini. Pendapat Audit yang dikeluarkan terhadap penyata kewangan adalah dijelaskan melalui persijilan iaitu sama ada Sijil Tanpa Teguran, Berteguran, Bertentangan atau Penafian. Pada tahun 2009,

penyata kewangan bagi 14 Agensi telah diberikan Sijil Tanpa Teguran manakala dua Agensi diberikan Sijil Berteguran seperti di **Jadual 8.2**.

Jadual 8.2
Persijilan Penyata Kewangan Agensi Negeri Bagi Tahun Kewangan 2007 Dan 2008

Bil.	Agensi	Jenis Sijil (Tahun Kewangan)	
		2007	2008
Badan Berkanun Negeri/Majlis Agama Islam			
1.	Yayasan Islam Terengganu	Berteguran	Tanpa Teguran
2.	Majlis Sukan Negeri Terengganu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
3.	Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
4.	Perbadanan Perpustakaan Awam Terengganu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
5.	Yayasan Pembangunan Keluarga Terengganu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
6.	Lembaga Muzium Negeri Terengganu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
7.	Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri Terengganu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
8.	Yayasan Terengganu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
9.	Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
Pihak Berkuasa Tempatan			
1.	Majlis Daerah Hulu Terengganu	Tanpa Teguran	Berteguran
2.	Majlis Daerah Marang	Tanpa Teguran	Berteguran
3.	Majlis Bandaraya Kuala Terengganu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
4.	Majlis Daerah Besut	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
5.	Majlis Daerah Setiu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
6.	Majlis Perbandaran Dungun	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
7.	Majlis Perbandaran Kemaman	Tanpa Teguran	Tanpa teguran

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

Penyata Kewangan diberikan Sijil Audit Berteguran apabila terdapat isu yang menjejaskan pengesahan Audit terhadap angka di penyata kewangan sama ada dari aspek pematuhan kepada piawaian perakaunan, pematuhan undang-undang dan peraturan kewangan serta kelemahan penyelenggaraan rekod kewangan dan perakaunan. Antara isu yang dibangkitkan dalam Sijil Berteguran bagi Majlis Daerah Hulu Terengganu dan Majlis Daerah Marang adalah seperti berikut:

- a) Penyata penyesuaian tidak disediakan terhadap perbezaan yang wujud antara angka dalam penyata kewangan dengan senarai yang disediakan.
- b) Jumlah simpanan tetap tidak diambil kira dalam penyata kewangan.
- c) Peruntukan hutang ragu tidak dibuat terhadap hutang tertunggak yang diragui dapat dikutip.
- d) Pelunasan ke atas pemberian Kerajaan Negeri tidak diambil kira dalam Penyata Perubahan Ekuiti.

8.4 PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN

Perkara 107(2), Perlembagaan Persekutuan, menyatakan Laporan Ketua Audit Negara mengenai penyata kewangan Agensi Kerajaan Negeri yang disahkan hendaklah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri. Sehingga akhir bulan Mei 2010, sebanyak 15 penyata kewangan masing-masing 13 bagi tahun kewangan 2008 dan dua bagi tahun kewangan 2007 telah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri. Manakala dua penyata kewangan Badan Berkanun Negeri bagi tahun 2008 yang telah disahkan belum

dibentangkan di Dewan Undangan Negeri. Kedudukan pembentangan penyata kewangan setakat 31 Mei 2010 adalah seperti di **Jadual 8.3**.

Jadual 8.3
Kedudukan Pembentangan Penyata Kewangan
Agensi Negeri Sehingga 31 Mei 2010

Bil.	Agensi	Penyata Kewangan Terakhir Dibentangkan	Penyata Kewangan Belum Dibentangkan
Badan Berkanun Negeri/Majlis Agama Islam			
1.	Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu	2008	-
2.	Yayasan Terengganu	2007	2008
3.	Yayasan Islam Terengganu	2008	-
4.	Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri Terengganu	2007	2008
5.	Lembaga Muzium Negeri Terengganu	2008	-
6.	Yayasan Pembangunan Keluarga Terengganu	2008	-
7.	Perbadanan Perpustakaan Awam Terengganu	2008	-
8.	Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu	2008	-
Pihak Berkuasa Tempatan			
1.	Majlis Bandaraya Kuala Terengganu	2008	-
2.	Majlis Perbandaran Kemaman	2008	-
3.	Majlis Perbandaran Dungun	2008	-
4.	Majlis Daerah Setiu	2008	-
5.	Majlis Daerah Besut	2008	-
6.	Majlis Daerah Marang	2008	-
7.	Majlis Daerah Hulu Terengganu	2008	-

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

8.5 PRESTASI KEWANGAN

Analisis kedudukan kewangan Badan Berkanun Negeri dan Pihak Berkuasa Tempatan adalah berdasarkan kepada penyata kewangan bagi tahun berakhir 31 Disember 2008.

8.5.1 Badan Berkanun Negeri

Analisis terhadap Penyata Pendapatan Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2008 mendapati tujuh agensi telah mencatatkan lebih pendapatan berbanding perbelanjaan sejumlah RM0.46 juta hingga RM89.48 juta. Manakala dua agensi mengalami defisit di mana perbelanjaan melebihi pendapatan sejumlah RM0.07 juta dan RM1.11 juta. Yayasan Terengganu telah mencatat lebih pendapatan paling tinggi iaitu RM89.48 juta hasil daripada caruman geran, keuntungan dari saham tersiar harga dan keuntungan jualan harta tetap. Yayasan Islam Terengganu pula telah mencatatkan defisit paling tinggi iaitu RM1.11 juta antaranya disebabkan pengurangan Terimaan Kerajaan Negeri dan Persekutuan berjumlah RM1.97 juta dan peningkatan perbelanjaan ke atas Perkhidmatan Dan Bekalan berjumlah RM3.92 juta serta rosot nilai pelaburan berjumlah RM1.26 juta berbanding tahun sebelumnya.

Analisis terhadap Lembaran Imbangan pada 31 Disember 2008 mendapati lapan agensi berada dalam kedudukan stabil di mana aset semasa melebihi liabiliti semasa berjumlah antara RM4.55 juta hingga RM434.37 juta. Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri Terengganu (LTAWNT) mencatat aset semasa bersih paling tinggi di mana aset semasa

berjumlah RM452.45 juta berbanding liabiliti semasa yang berjumlah RM18.08 juta. Antara aset semasa yang besar dimiliki oleh LTAWNT ialah Pendahuluan Kepada Syarikat berjumlah RM199.33 juta dengan menunjukkan peningkatan sejumlah RM119.94 juta berbanding tahun sebelumnya. Sementara itu, Perbadanan Perpustakaan Awam Terengganu mengalami tanggungan semasa bersih berjumlah RM0.36 juta di mana liabiliti semasa melebihi aset semasa. Antara liabiliti semasa yang besar adalah Akaun Belum Bayar sejumlah RM1.09 juta. Kedudukan terperinci mengenai prestasi kewangan Agensi Negeri adalah seperti di **Jadual 8.4**.

Jadual 8.4
Prestasi Kewangan Badan Berkanun Negeri Dan Majlis Agama Islam
Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2008

Bil.	Agensi	Penyata Pendapatan Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2008			Lembaran Imbangan Pada 31 Disember 2008		
		Pendapatan (RM Juta)	Perbelanjaan (RM Juta)	Surplus/ (Defisit) (RM Juta)	Aset Semasa (RM Juta)	Liabiliti Semasa (RM Juta)	Aset Semasa Bersih (RM Juta)
1.	Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri Terengganu	73.18	4.14	69.04	452.45	18.08	434.37
2.	Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu	94.83	53.10	41.73	769.33	361.88	407.45
3.	Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu	88.24	50.97	37.27	148.81	1.85	146.96
4.	Yayasan Terengganu	156.51	67.03	89.48	78.13	25.83	52.30
5.	Yayasan Islam Terengganu	47.42	48.53	(1.11)	73.24	61.97	11.27
6.	Yayasan Pembangunan Keluarga Terengganu	19.79	19.33	0.46	7.29	2.74	4.55
7.	Majlis Sukan Negeri Terengganu	11.63	11.70	(0.07)	5.19	0.12	5.07
8.	Lembaga Muzium Negeri Terengganu	12.63	8.0	4.63	7.21	0.61	6.60
9.	Perbadanan Perpustakaan Awam Terengganu	11.95	11.33	0.62	0.74	1.10	(0.36)

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

8.5.2 Pihak Berkuasa Tempatan

Analisis terhadap Penyata Pendapatan Pihak Berkuasa Tempatan Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2008 mendapati empat Pihak Berkuasa Tempatan telah mencatatkan lebih pendapatan berbanding perbelanjaan antara RM1.84 juta hingga RM6.85 juta. Manakala tiga Majlis mengalami defisit di mana perbelanjaan melebihi pendapatan antara RM0.08 juta hingga RM1.62 juta. Majlis Daerah Hulu Terengganu mencatatkan lebih pendapatan tertinggi iaitu RM6.85 juta hasil daripada kutipan cukai langsung dan terimaan daripada Kerajaan. Manakala Majlis Perbandaran Kemaman pula mengalami defisit paling tinggi iaitu berjumlah RM1.62 juta yang disebabkan antaranya pengurangan kutipan cukai langsung sejumlah RM10.38 juta. Analisis terhadap Lembaran Imbangan menunjukkan enam Pihak Berkuasa Tempatan berada dalam kedudukan kewangan yang stabil di mana aset semasa melebihi liabiliti semasa kecuali Majlis Bandaraya Kuala Terengganu. Aset semasa Majlis Bandaraya Kuala Terengganu yang berjumlah RM46.05 juta adalah kurang daripada jumlah

liabiliti semasa yang berjumlah RM57.80 juta. Kedudukan terperinci mengenai prestasi kewangan Pihak Berkuasa Tempatan adalah seperti di **Jadual 8.5**.

Jadual 8.5
Prestasi Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan
Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2008

Bil.	Agensi	Penyata Pendapatan Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2008			Lembaran Imbangan Pada 31 Disember 2008		
		Pendapatan (RM Juta)	Perbelanjaan (RM Juta)	Surplus/ (Defisit) (RM Juta)	Aset Semasa (RM Juta)	Liabiliti Semasa (RM Juta)	Aset Semasa Bersih (RM Juta)
1.	Majlis Perbandaran Dungun	20.48	22.09	(1.61)	62.08	2.58	59.50
2.	Majlis Daerah Hulu Terengganu	15.55	8.70	6.85	29.52	0.83	28.69
3.	Majlis Perbandaran Kemaman	46.93	48.55	(1.62)	23.02	11.60	11.42
4.	Majlis Daerah Besut	13.77	10.73	3.04	17.06	1.96	15.10
5.	Majlis Daerah Marang	10.51	8.67	1.84	12.48	4.16	8.32
6.	Majlis Daerah Setiu	8.21	8.29	(0.08)	4.04	0.51	3.53
7.	Majlis Bandaraya Kuala Terengganu	64.56	59.30	5.26	46.05	57.80	(11.75)

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

8.5.3 Tunggakan Cukai Taksiran

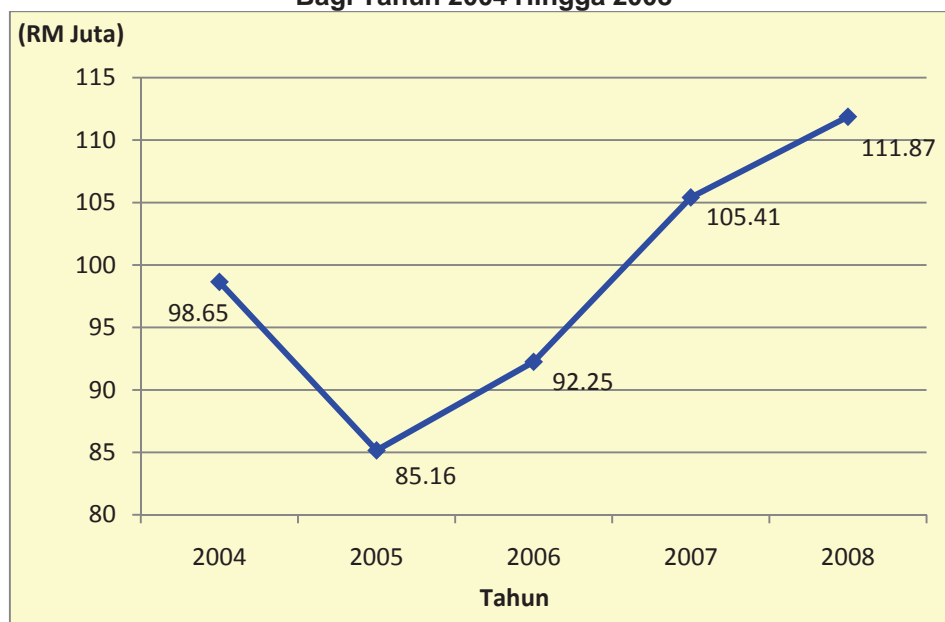
Cukai Taksiran adalah merupakan penyumbang utama kepada pendapatan Pihak Berkuasa Tempatan. Pada tahun 2008, Majlis Perbandaran Kemaman menunjukkan penurunan tunggakan Cukai Taksiran sejumlah RM0.62 juta berbanding tahun 2007. Manakala enam Pihak Berkuasa Tempatan mencatat peningkatan jumlah tunggakan Cukai Taksiran dengan Majlis Daerah Hulu Terengganu mencatatkan peningkatan tertinggi iaitu sejumlah RM5.08 juta. Kedudukan tunggakan Cukai Taksiran bagi tahun 2004 hingga 2008 adalah seperti di **Jadual 8.6** dan di **Carta 8.1**.

Jadual 8.6
Tunggakan Cukai Taksiran Pihak Berkuasa Tempatan
Bagi Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Agensi	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Majlis Bandaraya Kuala Terengganu	26.67	6.29	8.09	16.86	18.15
2.	Majlis Perbandaran Kemaman	8.83	11.49	11.54	9.81	9.19
3.	Majlis Perbandaran Dungun	59.62	57.29	56.95	57.58	57.90
4.	Majlis Daerah Setiu	0.19	0.20	0.25	0.43	0.47
5.	Majlis Daerah Besut	0.10	1.28	1.63	1.85	2.05
6.	Majlis Daerah Marang	0.34	0.55	0.68	0.87	1.02
7.	Majlis Daerah Hulu Terengganu	2.90	8.06	13.11	18.01	23.09
Jumlah		98.65	85.16	92.25	105.41	111.87

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

Carta 8.1
Tunggakan Cukai Taksiran Pihak Berkuasa Tempatan
Bagi Tahun 2004 Hingga 2008

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

8.6 RUMUSAN DAN SYOR AUDIT

Secara keseluruhannya, kedudukan penyerahan penyata kewangan bagi Badan Berkanun Negeri, Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu dan Pihak Berkuasa Tempatan adalah baik. Semua 16 Agensi Kerajaan Negeri telah mengemukakan penyata kewangan bagi tahun 2008 dan telah diberikan Sijil Audit. Manakala sehingga 31 Mei 2010, sebanyak 14 daripada 16 Agensi telah mengemukakan penyata kewangan bagi tahun berakhir 31 Disember 2009 untuk pengauditan. Sementara itu, sebanyak 14 daripada 16 Agensi telah diberikan Sijil Tanpa Teguran bagi penyata kewangan tahun 2008. Prestasi kewangan Badan Berkanun Negeri adalah memuaskan manakala, Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu adalah sangat baik. Sebanyak 11 daripada 16 Agensi Negeri telah mencatatkan lebih pendapatan bagi tahun kewangan berakhir 31 Disember 2008. Bagaimanapun, tunggakan Cukai Taksiran bagi enam Pihak Berkuasa Tempatan telah mengalami peningkatan. Bagi penambahbaikan, Agensi Kerajaan Negeri adalah disyorkan untuk mengambil tindakan berikut:

- a) Mematuhi piawaian dan garis panduan perakaunan yang dikeluarkan.
- b) Dokumen sokongan hendaklah disediakan dengan lengkap dan kemas kini bagi menyokong angka dalam penyata kewangan.
- c) Mengambil tindakan untuk mengurangkan tunggakan Cukai Taksiran bagi memastikan kedudukan kewangan Majlis bertambah baik.

BAHAGIAN VI

**PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA
DAN MESYUARAT JAWATANKUASA
KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI**

BAHAGIAN VI

PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA DAN MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

9. PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA MENGENAI PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

Perkara 106 dan 107 Perlembagaan Persekutuan dan Akta Audit, 1957 menghendaki Ketua Audit Negara mengaudit Penyata Akaun Awam serta aktiviti Kerajaan Negeri dan mengemukakan Laporan mengenainya kepada Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong dan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Sultan Terengganu. Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong akan menitahkan supaya Laporan itu dibentangkan di Parlimen manakala Kebawah Duli Yang Maha Mulia Sultan Terengganu menitahkan Laporan itu untuk dibentangkan di Dewan Undangan Negeri Terengganu. Laporan Ketua Audit Negara mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Dan Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi Negeri Terengganu Tahun 2008 telah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri pada 6 April 2010.

10. MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

Bagi tempoh Januari 2009 hingga Mei 2010, Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri (Jawatankuasa) telah selesai membincangkan Laporan Ketua Audit Negara mengenai Akaun Awam Kerajaan Negeri bagi tahun 2006. Manakala Laporan Ketua Audit Negara bagi tahun 2007 sedang dibincangkan oleh Jawatankuasa. Bagi Laporan Ketua Audit Negara tahun 2008 belum dibincangkan oleh Jawatankuasa kerana Laporan tersebut dibentangkan di Dewan Undangan Negeri pada 6 April 2010. Laporan Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri bagi tahun 2004 hingga 2006 telah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri pada 21 Disember 2009. Selaras dengan peranan Jawatankuasa untuk memastikan wujudnya akauntabiliti awam, Jawatankuasa hendaklah dari semasa ke semasa mengadakan mesyuarat bagi membincangkan bukan sahaja kepada pemerhatian Audit yang dibangkitkan dalam Laporan Ketua Audit Negara tetapi juga terhadap isu-isu semasa. Jawatankuasa juga perlu memastikan Jabatan/Pejabat telah mengambil tindakan terhadap syor yang dicadangkan agar perkara yang sama tidak berulang. Butiran ringkas perkara yang dibincangkan oleh Jawatankuasa bagi tempoh Januari 2009 hingga Mei 2010 adalah seperti di **Jadual 10.1**.

Jadual 10.1
Mesyuarat Jawatankuasa Kira-Kira Wang Awam Negeri
Bagi Tempoh Januari 2009 Hingga Mei 2010

Bil.	Tarikh	Perkara
1.	25 Mei 2009	Membincangkan dan mengkaji Laporan Ketua Audit Negara bagi tahun 2004, 2005 dan 2006.
2.	26 Oktober 2009	i) Taklimat oleh Jabatan Pengairan Dan Saliran Negeri ii) Taklimat oleh Jabatan Perkhidmatan Veterinar
3.	8 Februari 2010	Membincangkan dan mengkaji Laporan Ketua Audit Negara bagi tahun 2007.
4.	19 April 2010	i) Penjelasan oleh Pengarah Unit Perancang Ekonomi Negeri mengenai Kajian Audit terhadap Program Atap Biru. ii) Penjelasan oleh wakil Ketua Pegawai Eksekutif Syarikat Air Terengganu Sdn. Bhd. (SATU) mengenai isu laporan Audit berkaitan Pengurusan Pengkorporatan Bekalan Air Dan Deposit Bekalan Air. iii) Penjelasan oleh Timbalan Setiausaha Kerajaan Negeri (Pengurusan) mengenai Bantuan Pakaian Sekolah serta Pembelian Dan Pengagihan Kurma Kepada Rakyat Negeri Terengganu.
5.	17 Mei 2010	Mesyuarat <i>pre council</i> untuk membincangkan mengenai Bantuan Pakaian Dan Peralatan Sekolah serta Pembelian Dan Pengagihan Kurma Kepada Rakyat Negeri Terengganu. Bagaimanapun mesyuarat ditangguhkan kerana laporan berkenaan tidak diterima oleh Jawatankuasa untuk perbincangan.
6.	25 Mei 2010	Mesyuarat bagi membincangkan mengenai Bantuan Pakaian Dan Peralatan Sekolah serta Pembelian Dan Pengagihan Kurma Kepada Rakyat Negeri Terengganu. Mesyuarat ditangguhkan kerana laporan berkenaan baru diterima oleh Jawatankuasa dan Pengerusi memberi masa kepada Ahli Mesyuarat untuk meneliti laporan tersebut terlebih dahulu sebelum membincangkannya.

Sumber: Minit Mesyuarat Jawatankuasa Kira-Kira Wang Awam Negeri Terengganu

PENUTUP

Pelaksanaan Indeks Akauntabiliti Pengurusan Kewangan yang dilaksanakan buat kali ketiga pada tahun 2009 telah menunjukkan peningkatan dalam pencapaian pengurusan kewangan Jabatan/Agensi Negeri. Bagaimanapun tindakan penambahbaikan yang berterusan perlu bagi mengatasi kelemahan yang dibangkitkan.

Kelemahan dalam pengurusan kewangan yang dilaporkan dalam laporan ini menggambarkan bahawa tahap akauntabiliti pengurusan wang awam masih perlu dipertingkatkan. Langkah pembetulan perlu diambil bagi memastikan wujudnya akauntabiliti dan integriti dalam pengurusan kewangan.

Antara faktor utama yang menyebabkan wujudnya kelemahan pengurusan kewangan adalah ketiadaan penyeliaan yang rapi dan latihan yang bersesuaian tidak diberi kepada penjawat awam. Oleh itu, adalah disyorkan Pegawai Pengawal yang terlibat mematuhi standard perakaunan dan prosedur kewangan, menyelia kerja yang dilaksanakan oleh penjawat awam, menyediakan prosedur kerja yang lengkap dan mengadakan program latihan/kursus yang berterusan kepada penjawat awam yang terlibat dalam pengurusan kewangan agar mereka dapat meningkatkan pengetahuan dan kompetensi dalam melaksanakan tugas.

Memandangkan pengauditan yang dijalankan oleh Jabatan Audit Negara adalah berdasarkan pensampelan dan skop tertentu, Pegawai Pengawal dan Ketua Jabatan/Agensi yang terlibat juga perlu mengaturkan supaya pemeriksaan secara menyeluruh dijalankan untuk menentukan sama ada kelemahan yang sama juga berlaku di bahagian lain yang tidak diaudit dan seterusnya mengambil tindakan pembetulan.

JABATAN AUDIT NEGARA

Putrajaya

18 Mei 2010

LAMPIRAN

**SIJIL KETUA AUDIT NEGARA
MENGENAI PENYATA KEWANGAN
KERAJAAN NEGERI TERENGGANU
BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2009**

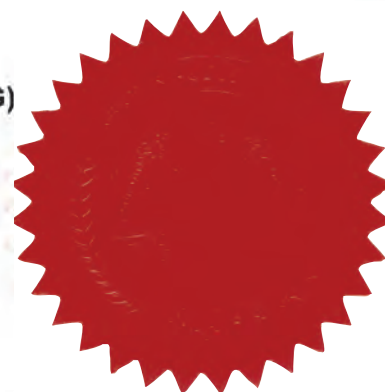
Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu bagi tahun berakhir 31 Disember 2009 telah diaudit atas arahan saya selaras dengan Akta Audit 1957. Pihak pengurusan Kerajaan Negeri adalah bertanggungjawab terhadap Penyata Kewangan ini dan tanggungjawab saya adalah mengaudit dan memberi pendapat terhadap Penyata Kewangan tersebut. Pengauditan telah dilaksanakan dengan berpandukan piawaian pengauditan yang diluluskan.

Pada pendapat saya, Penyata Kewangan ini memberi gambaran yang benar dan saksama mengenai kedudukan kewangan Kerajaan Negeri Terengganu pada 31 Disember 2009; hasil operasi serta aliran tunainya bagi tahun tersebut berdasarkan piawaian perakaunan yang diluluskan. Rekod perakaunannya telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.

(TAN SRI DATO' SETIA HAJI AMBRIN BIN BUANG)

Ketua Audit Negara
Malaysia.

Putrajaya
18 Mei 2010

Lembaran Imbangan
seperti pada 31 Disember, 2009

	<u>Nota</u>	<u>2009</u>	<u>2008</u>
		<i>RM</i>	<i>RM</i>
ASET			
A WANG TUNAI	8	240,449,470.28	398,652,208.33
B PELABURAN		0.00	6,000,000.00
		<u>240,449,470.28</u>	<u>404,652,208.33</u>
JUMLAH ASET DIPEGANG BAGI :			
C AKAUN HASIL DISATUKAN	9 - 11	(699,010,087.44)	(424,963,971.08)
D AKAUN PINJAMAN DISATUKAN	12	0.00	0.00
E AKAUN AMANAH DISATUKAN	13 - 16	939,459,557.72	829,616,179.41
		<u>240,449,470.28</u>	<u>404,652,208.33</u>

Lembaran Imbangan ini hendaklah dibaca bersama dengan penyata dan nota yang dilampirkan

DATO' HJ MAZLAN BIN NGAH
Pegawai Kewangan Negeri
Terengganu Darul Iman
10 Feb 2010

WAHAB BIN TASLIM
Bendahari Negeri
Terengganu Darul Iman
10 Feb 2010

Penyata Penerimaan dan Pembayaran Wangtunai
seperti pada 31 Disember, 2009

	<u>Nota</u> 17	<u>2009</u> RM	<u>2008</u> RM	
TERIMAAN				
Hasil				
Hasil Cukai	43,011,664.21		41,615,202.49	
Hasil Bukan Cukai	133,874,650.63		88,283,614.72	
Terimaan Bukan Hasil	<u>1,334,131,784.57</u>	1,511,018,099.41	<u>1,513,660,007.41</u>	1,643,558,824.62
Pinjaman				
Pinjaman Dalam Negeri	<u>45,614,694.00</u>	45,614,694.00	<u>75,745,077.00</u>	75,745,077.00
Terimaan Modal				
Terimaan Balik Pinjaman	<u>8,716,594.82</u>	8,716,594.82	<u>21,129,086.09</u>	21,129,086.09
Jumlah Terimaan		<u>1,565,349,388.23</u>		<u>1,740,432,987.71</u>
BAYARAN				
Perbelanjaan Mengurus				
Emolumen	192,192,094.98		202,840,143.12	
Perkhidmatan dan Bekalan	149,512,924.64		138,509,573.53	
Aset	38,225,144.63		49,571,211.86	
Pemberian dan Kenaan Bayaran Tetap	1,404,801,548.48		1,398,236,194.10	
Perbelanjaan Lain	<u>332,503.04</u>	1,785,064,215.77	<u>950,167.67</u>	1,790,107,290.28
Perbelanjaan Pembangunan				
Langsung	678,173,023.86		713,348,042.95	
Pinjaman	<u>0.00</u>	678,173,023.86	<u>0.00</u>	713,348,042.95
Perbelanjaan Bekalan Air				
Perbelanjaan Mengurus	476,259.04		523,605.95	
Langsung	8,358,222.39		7,873,528.27	
Pinjaman	<u>45,498,028.52</u>	54,332,509.95	<u>78,636,486.66</u>	87,033,620.88
Jumlah Bayaran		<u>2,517,569,749.58</u>		<u>2,590,488,954.11</u>
Tambah/(Kurang) Wangtunai		(952,220,361.35)		(850,055,966.40)
* Terimaan / (Bayaran) Bersih Amanah		794,017,623.30		845,855,743.54
Wang Tunai Pada 1 Januari		398,652,208.33		402,852,431.19
JUMLAH WANGTUNAI PADA 31 DISEMBER		240,449,470.28		398,652,208.33

* Nota : Jumlah Terimaan / (Bayaran) Bersih Amanah Termasuk Pengeluaran/Penyimpanan Pelaburan

DATO' HJ MAZLAN BIN NSAH
Pegawai Kewangan Negeri
Terengganu Darul Iman
10 Feb 2010

WAHAB BIN TASILIM
Bendahari Negeri
Terengganu Darul Iman
10 Feb 2010

Penyata Akaun Memorandum
seperti pada 31 Disember, 2009

	<u>Nota</u>	<u>2009</u> RM	<u>2008</u> RM
ASET			
F1 PINJAMAN BOLEH DITUNTUT	18	328,015,195.56	336,731,790.38
F2 PELABURAN	19	35,500,002.00	35,500,002.00
F3 TUNGGAKAN HASIL	20	92,065,332.44	92,481,275.65
TANGGUNGAN			
G HUTANG AWAM	21	1,006,962,125.70	997,598,086.58

Penyata Akaun Memorandum ini hendaklah dibaca bersama dengan penyata dan nota yang dilampirkan

DATO' HJ MAZLAN BIN NGAH
Pegawai Kewangan Negeri
Terengganu Darul Iman
10 Feb 2010

WAHAB BIN TASLIM
Bendahari Negeri
Terengganu Darul Iman
10 Feb 2010

C Penyata Akaun Hasil Disatukan
seperti tahun berakhir 31 Disember 2009

Perihal	2009			2008	
	Belanjawan	Sebenar		Sebenar	
	RM	RM	% Belanjawan	RM	% Belanjawan
BAKI PADA 1 JANUARI		(424,963,971.08)		(278,415,505.42)	
I HASIL					
Hasil Cukai	1,576,745,320.00	43,011,664.21	2.73	41,615,202.49	75.15
Hasil Bukan Cukai	111,136,670.00	133,874,650.63	120.46	88,283,614.72	77.68
Terimaan Bukan Hasil	112,105,010.00	1,334,131,784.57	1190.07	1,513,660,007.41	100.63
Jumlah Hasil	1,799,987,000.00	1,511,018,099.41	83.95	1,643,558,824.62	98.23
II PERBELANJAAN MENGRUS					
Emolumen	225,987,580.67	192,192,094.98	85.05	202,840,143.12	92.23
Perkhidmatan Dan Bekalan	167,689,431.18	149,512,924.64	89.16	138,509,573.53	89.91
Aset	44,709,122.88	38,225,144.63	85.50	49,571,211.86	84.97
Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap	1,440,894,155.27	1,404,801,548.48	97.50	1,398,236,194.10	97.12
Perbelanjaan Lain	1,160,010.00	332,503.04	28.66	950,167.67	81.91
Jumlah Perbelanjaan Mengurus	1,880,440,300.00	1,785,064,215.77	94.93	1,790,107,290.28	95.57
Lebihan /(Defisit) Bagi Tahun (I - II)	(80,453,300.00)	(274,046,116.36)		(146,548,465.66)	
BAKI PADA 31 DISEMBER		(699,010,087.44)		(424,963,971.08)	

Butir Lanjut : Penyata C1 dan C2

Nota Kepada Akaun Awam bagi tahun berakhir 31 Disember 2009

(Nota ini merupakan sebahagian daripada Akaun Awam dan perlu di baca bersama dengannya)

DASAR DAN KAEDAH PERAKAUNAN KERAJAAN NEGERI YANG PENTING

1. Kerajaan Negeri Terengganu Sebagai Entiti Perakaunan

Sebagai Entiti Perakaunan, Kerajaan Negeri Terengganu adalah termasuk semua jabatan Kerajaan Negeri Terengganu Darul Iman tetapi tidak termasuk Badan-Badan Berkanun, Pihak Berkuasa Kerajaan Tempatan dan Syarikat Milik Kerajaan Negeri.

2. Kumpulanwang Negeri Disatukan

Mengikut kehendak Seksyen 7 Akta Prosedur Kewangan 1957 (Disemak 1972), tiga akaun berasingan diselenggarakan di bawah Kumpulanwang Negeri Disatukan iaitu:-

- a) Akaun Hasil Disatukan (Penyata C), yang mana segala hasil yang diterima dan perbelanjaan mengurus yang terlibat dikenakan kepada akaun ini.
- b) Akaun Pinjaman Disatukan (Penyata D), yang mengakaunkan semua terimaan pinjaman daripada Kerajaan Persekutuan dan pembayaran yang dibuat kepada Badan-Badan Berkanun Negeri termasuk pindahan kepada Kumpulanwang Pembangunan Negeri serta Kumpulanwang Bekalan Air Negeri; dan
- c) Akaun Amanah Disatukan (Penyata E), yang mana segala terimaan dan bayaran Kumpulanwang Amanah Kerajaan dan wang yang diterima oleh Kerajaan untuk maksud tertentu diakaunkan.

3. Akaun Memorandum

Akaun Memorandum menunjukkan aset dan tanggungan Kerajaan yang bukan merupakan sebahagian dari baki Kumpulanwang Negeri Disatukan, tidak disertakan dalam Lembaran Imbangan tetapi disertakan berasingan dalam Penyata Akaun Memorandum. Penyata Akaun Memorandum yang dilaporkan dalam Penyata Kewangan terdiri dari penyata yang berkaitan dengan aset (F) seperti pinjaman boleh dituntut (Penyata F1), pelaburan (Penyata F2), tunggakan hasil (Penyata F3) dan penyata yang berkaitan dengan tanggungan seperti hutang awam (Penyata G).

4. Konsep Asas

Dasar perakaunan Kerajaan Negeri adalah berasaskan dua konsep seperti terkandung dalam Perlembagaan Persekutuan iaitu:-

Nota Kepada Akaun Awam bagi tahun berakhir 31 Disember 2009

(Nota ini merupakan sebahagian daripada Akaun Awam dan perlu di baca bersama dengannya)

- a) Segala hasil atau wang yang didapatkan atau diterima; kecuali zakat, fitrah, baitulmal atau hasil agama Islam yang seumpamanya dibayar masuk ke dalam Kumpulanwang Negeri Disatukan (Fasal 97 Perlembagaan Persekutuan); dan
- b) Tiada wang kecuali perbelanjaan tanggungan tertentu, boleh dikeluarkan dari Kumpulanwang Negeri Disatukan melainkan diperuntukkan atau dibenarkan dengan cara lain oleh Dewan Undangan Negeri (Fasal 104 Perlembagaan Persekutuan).

5. Dasar Perakaunan

Dasar perakaunan yang digunakan untuk mengakaunkan terimaan dan bayaran adalah mengikut Asas Tunai Diubahsuai. Asas ini membenarkan bayaran dibuat dalam bulan Januari (Akaun Kena Bayar) bagi bekalan dan perkhidmatan yang diterima sehingga 31 Disember tahun sebelumnya untuk dikenakan kepada akaun tahun ini.

6. Tahun Kewangan

Tahun Kewangan ditetapkan oleh Akta Prosedur Kewangan 1957 (Disemak 1972) sebagai suatu tempoh dua belas bulan yang berakhir pada 31 Disember setiap tahun.

7. Aset dan Tanggungan

Aset tetap dikenakan kepada perbelanjaan pada masa ianya dibeli atau dibina. Tuntutan kewangan oleh Kerajaan Negeri seperti hasil terbaru dan pinjaman boleh dituntut tidak dilaporkan dalam Lembaran Imbangan. Walau bagaimanapun, penyata pinjaman boleh dituntut (Penyata F1), pelaburan yang dikenakan kepada perbelanjaan mengurus (Penyata F2) dan penyata tunggakan hasil (Penyata F3) ditunjukkan dalam Akaun Memorandum. Tanggungan Kerajaan Negeri yang belum diselesaikan pada penutup tahun kewangan tidak dilaporkan dalam Lembaran Imbangan. Walau bagaimanapun, penyata mengenai hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan (Penyata G) ditunjukkan dalam Akaun Memorandum.

ASET

8. Wangtunai dan Pelaburan

- a) Wangtunai (Penyata A) adalah terdiri daripada Wangtunai Dalam Tangan, Wang Tunai Dalam Perjalanan dan Wang Tunai Dalam Bank.

Nota Kepada Akaun Awam bagi tahun berakhir 31 Disember 2009

(Nota ini merupakan sebahagian daripada Akaun Awam dan perlu di baca bersama dengannya)

b) Pelaburan (Penyata B) adalah pelaburan dalam Simpanan Al-Mudharabah bagi tempoh pelaburan 3 bulan dan ke atas.

AKAUN HASIL DISATUKAN

9. Hasil

Kutipan hasil (Penyata C1) diakaunkan mengikut asas tunai dengan mengambil kira jumlah kasar hasil yang diterima. Perbelanjaan yang dilibatkan untuk mendapatkan hasil dan bayaran balik hasil yang dilakukan mengikut mana-mana undang-undang dikenakan kepada perbelanjaan. Hasil yang patut diterima tetapi sebenarnya belum diterima dalam tahun kewangan berkenaan tidak dimasukkan akaunkan.

10. Perbelanjaan

Semua kenaikan kepada peruntukan Belanjawan bagi barang-barang dan perkhidmatan serta bayaran pindahan seperti caruman kepada Kumpulanwang Pembangunan serta wang yang diuntukkan kepada Pihak Berkuasa Tempatan, Badan-badan Berkanun dan Syarikat Milik Kerajaan melalui pemberian dianggap sebagai perbelanjaan (Penyata C2).

Terimaan balik bayaran lebih yang dilakukan dalam tahun kewangan yang sama dikreditkan kepada butir perbelanjaan dari mana bayaran asalnya dibuat, manakala yang berkaitan dengan perbelanjaan tahun-tahun lepas dikreditkan kepada akaun hasil.

11. Perbelanjaan Tanggungan

Perbelanjaan tanggungan (Penyata C2) terdiri dari perbelanjaan yang wajib dikenakan ke atas Kumpulanwang Negeri Disatukan mengikut mana-mana undang-undang Negeri yang telah ditentukan. Perbelanjaan ini termasuklah pencen, pampasan, ganjaran, perbelanjaan hutang dan ganturugi atau bayaran atas perintah mahkamah. Walaupun peruntukan bagi menampung perbelanjaan tanggungan disertakan dalam anggaran yang dikemukakan di Dewan Undangan Negeri, ianya tidak dibahaskan.

AKAUN PINJAMAN DISATUKAN

12. Akaun Pinjaman

Pinjaman yang diterima oleh Kerajaan Negeri daripada Kerajaan Persekutuan di bawah kuasa undang-undang Negeri dan pembayaran yang berkaitan diakaunkan dalam Akaun Pinjaman (Penyata D).

Nota Kepada Akaun Awam bagi tahun berakhir 31 Disember 2009

(Nota ini merupakan sebahagian daripada Akaun Awam dan perlu di baca bersama dengannya)

AKAUN AMANAH YANG DISATUKAN

13. Kumpulanwang Amanah Kerajaan

Kumpulanwang Amanah Kerajaan (Penyata E1) ditubuhkan di bawah seksyen 10 Akta Prosedur Kewangan 1957 (Disemak 1972) bagi maksud tertentu selaras dengan Perlembagaan Persekutuan.

14. Kumpulanwang Pembangunan

Kumpulanwang Pembangunan Negeri yang ditubuhkan mengikut Akta Kumpulanwang Pembangunan 1966, diakaunkan dalam Akaun Amanah Disatukan (Penyata E1a) Terimaan Kumpulanwang ini terdiri dari pinjaman yang diberi oleh Kerajaan Persekutuan bagi maksud pembangunan, caruman dari Akaun Hasil Disatukan, pemberian Persekutuan (Geran), terimaan bayaran balik pokok pinjaman oleh agensi-agensi Kerajaan Negeri, pemberian imbuhanbalik projek-projek tertentu oleh Kerajaan Persekutuan dan pelbagai terimaan. Wang dalam kumpulanwang ini hanya boleh dibelanjakan untuk maksud-maksud seperti yang ditentukan dalam Akta Kumpulanwang Pembangunan dan diluluskan oleh Dewan Undangan Negeri.

15. Kumpulanwang Amanah Awam

Kumpulanwang Amanah Awam (Penyata E2) yang ditubuhkan di bawah seksyen 9 Akta Prosedur Kewangan 1957 (Disemak 1972) terdiri dari kumpulanwang khas yang diamanahkan kepada Kerajaan Negeri dan wang amanah yang diterima bagi maksud tertentu.

16. Deposit

Akaun Amanah bagi Deposit (Penyata E3) mengakaunkan wang yang diterima khusus bagi sesuatu maksud di bawah mana-mana undang-undang atau mengikut perjanjian.

PENYATA PENERIMAAN DAN PEMBAYARAN WANGTUNAI

17. Penyata Penerimaan dan Pembayaran Wang Tunai

Semua penerimaan dan pembayaran wang tunai ditunjukkan dalam penyata ini. Terimaan wangtunai terdiri daripada terimaan hasil, pinjaman dalam negeri, terimaan balik pinjaman dan juga terimaan-terimaan lain. Bayaran wangtunai pula terdiri daripada bayaran semua perbelanjaan mengurus, pembangunan, bekalan air dan bayaran-bayaran lain.

Nota Kepada Akaun Awam bagi tahun berakhir 31 Disember 2009

(Nota ini merupakan sebahagian daripada Akaun Awam dan perlu di baca bersama dengannya)

AKAUN MEMORANDUM

18. Pinjaman Boleh Dituntut

Akaun ini menunjukkan baki hutang Badan-badan Berkanun dan Pihak Berkuasa Tempatan Negeri dengan Kerajaan Negeri yang mana pinjaman tersebut dibiayai oleh sumber negeri dan sumber Persekutuan (Penyata F1).

19. Pelaburan

Pelaburan yang telah dikenakan kepada perbelanjaan mengurus dan perbelanjaan pembangunan tidak dilaporkan dalam Lembaran Imbangan tetapi dilaporkan dalam Penyata Memorandum (Penyata F2). Pelaburan yang ditunjukkan dalam Penyata F2 adalah berdasarkan Piawaian Perakaunan Kerajaan (PPK) yang berkaitan iaitu PPK2, PPK6 dan PPK8.

Pada 1 Mac 2007, Perbadanan Menteri Besar Terengganu (MB Inc) telah menandatangani Perjanjian Penyusunan Semula Organisasi (*Reorganisation Exercise Agreement*) dengan Terengganu Incorporated Sdn Bhd (Terengganu Inc). Proses penyusunan semula organisasi ini melibatkan pindahmilik saham-saham syarikat berkaitan dari MB Inc kepada Terengganu Inc yang telah dilaksanakan dalam tahun 2007.

20. Tunggakan Hasil

Hasil yang sepatutnya dipungut oleh pejabat pemungut tetapi tidak dapat dikutip sehingga akhir Tahun Kewangan 2009 (Penyata F3)

21. Hutang Awam

Akaun ini menunjukkan baki hutang yang terdiri dari semua pinjaman yang diambil oleh Kerajaan Negeri daripada Kerajaan Persekutuan untuk membiayai projek-projek pembangunan negeri dan Badan-badan Berkanun Negeri (Penyata G1).